

**ANDHRA LEGISLATIVE ASSEMBLY
DEBATES**

OFFICIAL REPORT

FRIDAY, the 25th NOVEMBER 1955

**DISCUSSION ON THE REPORT OF THE STATES REORGANIZATION
COMMISSION**

**PRINTED BY
THE SUPERINTENDENT, ANDHRA GOVERNMENT PRESS
KURNOOR**

CONTENTS.

	PAGES
Discussion on the report of the States Reorganization Commission	1-79

ANDHRA LEGISLATIVE ASSEMBLY.

Friday, the 25th November 1955.

The House met in the Assembly Chamber, Kurnool, at eleven of the clock, Mr. Speaker (The Hon. Sri R. Lakshminarasimham Dora) in the Chair.

I. QUESTIONS AND ANSWERS FROM 11 A.M. TO 11-40 A.M.

II. GOVERNMENT MOTION.

DISCUSSION ON THE REPORT OF THE STATES

REORGANIZATION COMMISSION.

THE HON. SRI B. GOPALA REDDI:—“Mr. Speaker, Sir, I move— 11-40 a. m.

‘That the Report of the States Reorganization Commission be taken into consideration.

‘And on such consideration, this House feels happy that the Tungabhadra area which is essential for the development of Rayalaseema has been reunited with Andhra State thus fully facilitating the industrial and agricultural development of the whole area.

‘2. That this Assembly feels that the Telugu-speaking parts of Hyderabad are intimately connected with Andhra and appreciates the views of the States Reorganization Commission with regard to the desirability of unifying Telangana and Andhra but requests the Government of India to merge them forthwith instead of waiting till 1961, with Hyderabad as the seat of the Government and the High Court and that such a unified unit will greatly help the development of the State and the full exploitation of the waters of the Godavari and the Krishna, making the Telangana and Andhra people equal partners in this joint enterprise of bettering the conditions of the people.

‘3. This Assembly would further like to assure the people in Telangana that the development of that area would be deemed to be a special charge, and that certain priorities and special protection will be given for the improvement of that area, such as reservation in services and educational institutions on the basis of population and irrigational development.

[SRI B. GOPALA REDDI] [25th November 1955]

'4. This Assembly requests that Kolar district in Mysore which has a clear Telugu majority should be included in Andhra.

'5. This Assembly further feels the need for boundary adjustments with the Madras, Mysore (Karnataka), Madhya Pradesh and Orissa States on the basis of village and contiguity and that such adjustments can be achieved by mutual co-operation and goodwill and that necessary negotiations must take place and if any points remain unsettled, the Government of India may refer them for arbitration.'

" ఈ తీర్మానముయొక్క కాపీలు కొద్దిసేపటిలో గౌరవ సభ్యులకు అందజేయబడతాయి. తరువాత దీనికి ఏవైనా సవరణలు యివ్వదలచుకుంటే స్పీకరుగారు చెప్పిన ప్రకారం ఈ సాయంత్రం 4 గంటలవరకు యివ్వవచ్చును. దీనిని గురించిన చర్చ త్వరగా అయిపోతే బాగుంటుందని యిప్పుడే స్పీకరుగారి రూములో నిర్ణయించుకున్నాం. కాబట్టి యీ విషయం అన్నిపార్టీలవారు మనస్సులో పెట్టుకొని రేపు సాయంత్రంలోగా చర్చ పూర్తి చేయించగలరని ఆశిస్తున్నాను. ఇది చాలా ముఖ్యమైనటువంటి తీర్మానం. బహుశః యీ అసెంబ్లీలో యింత ముఖ్యమైనటువంటి తీర్మానం యింతకు ముందు చర్చించబడలేదేమో! లేక చాలాకాలంవరకు చర్చించబడదేమో అనుకోవలసి వున్నది. ఆంధ్రరాష్ట్ర భవిష్యత్తు అంతా యీనాడు మనం చేసినటువంటి తీర్మానాన్నిబట్టి, తరువాత పార్లమెంటువారు చేసే తుది నిర్ణయం బట్టి వుంటుంది. కాబట్టి అంత ప్రాముఖ్యమైనటువంటి తీర్మానానికి మెంబర్లు వారివారి సలహాలను యిచ్చి మన ఆంధ్ర ప్రజానీకం యొక్క ప్రగాఢవాంఛ నెరవేరేటట్టుగా చేయవలసిన బాధ్యత మనందరి మీదా వున్నది. కాని మన ఉత్సాహంలో చుట్టుప్రక్కల వున్నటువంటి ప్రజలయొక్క భావాలనుగాని లేక యితర Government లనుగాని తీవ్రంగా విమర్శించడం న్యాయంకాదేమోనని నేననుకుంటున్నాను. ఉత్సాహంలో ఏ వర్గాకిమిడి విషయంలోనో, ఏ కొలారు విషయంలోనో, యితరులెవరో తీవ్రంగా మాట్లాడినారని, మనం యిప్పుడు తీవ్రంగా మాట్లాడకుండా కొంత జాగ్రత్తగా మాట్లాడవలసినటువంటి అవసరం వున్నది. మన చర్చలు ఏవిధముగా ఉన్నవనే విషయాన్ని దేశం అంతా చూస్తున్నది—ఈనాడు ఈ అసెంబ్లీవారు ఎటువంటి తీర్మానం చేస్తున్నారు, మెంబర్లు ఎటువంటి ఉపన్యాసాలు చేస్తున్నారు అనేటటువంటి విషయం కేవలం మన రాష్ట్రమే కాకుండా యితర రాష్ట్రాలుకూడా గమనిస్తున్నాయి. కాబట్టి గౌరవ సభ్యులు కొంత restraint తో, కొంత సంయమంతో మాట్లాడడం మంచిదని భావిస్తున్నాను. కేవలం భాషవల్ల, కఠినమైన మాటల ప్రయోగంవల్ల మన వాంఛ

25th November 1955] [SRI B. GOPALA REDDI]

నిర్దిష్టపరేకపాపము. కాబట్టి భాష బాగ్రత్తగా వాడాలి అని నేను చెబుతున్నాను. ఏన్నాళ్లనుంచో తెలుగు మాట్లాడుతున్నటువంటివారు అనేక రాష్ట్రాలలో పుంటూ వచ్చినారు. కొంతమంది హైదరాబాదులో వున్నారు, కొంతమంది మైసూరులో వున్నారు, కొంతమంది మధ్య ప్రదేశ్‌లో వున్నారు, కొంతమంది మద్రాసులో వున్నారు, ఇట్లాతెలుగు మాట్లాడే టటువంటి వారు, తెలుగు సాహిత్యమునందు, తెలుగు చరిత్రయందు అభిరుచికలిగి, ఆత్మగౌరవంతో పుండిన తెలుగువారు, రాజకీయంగా అనేక రాష్ట్రాలలో పుంటూ వచ్చినారు. ఇంతకుముందు యీ రాష్ట్రాలను నిర్మించినటువంటి పరిపాలకులు కేవలం ఒక్క భాషనే మనస్సులో పెట్టుకొని యీ రాష్ట్రాలను నిర్మించలేదు. ఏప్పటికప్పుడు, బహుళ దండయాత్రలలో సైన్యాలు ఆక్రమించిన రాజ్యాలనుబట్టి, యీ రాష్ట్రాలు ఏర్పరచినారా అనిపిస్తున్నది. ఈ నాడున్నటువంటి రాష్ట్రాలన్నికూడా administrative accidents. లేక పాతే మద్రాసు రాష్ట్రంలో బర్లంపూర్ చెర్వులనిసిన ఆవసరం ఎందుకు వచ్చిందో మనకు తెలియదు. 1936 పరకూ గంబం జిల్లా అంతాకూడా మద్రాసులో వుంటూవచ్చింది. నిన్నమొన్నటివరకు బళ్ళారి అంతాకూడా మద్రాసులో వుంటూవచ్చింది. అనాటి పరిపాలకులు వివిధ ప్రాంతాలను స్వాధీనము చేసుకొని నపుడు పరిపాలనా సౌలభ్యంకోసం వాటన్నింటినీ కలిపి ఒక administrative unit గా నిర్మించిన రాష్ట్రాలే కాని భాషకు ప్రధాన స్థానం యిచ్చి ఈ రాష్ట్రాలు నిర్మించలేదు. కాని యిటీవల జరిగినటువంటి వ్యవహారాలను బట్టి—అందులో ముఖ్యంగా 1905 వ సంవత్సరంలో లార్డ్ కర్జన్‌గారు భాషప్రాతిపదికపైన రాష్ట్రాలను ఏర్పాటు చేయవలెననే సూత్రానికి కొంత విలువ ఇచ్చినారు. మధ్య ప్రదేశ్‌లో వున్నటువంటి ఒరియా మాట్లాడే కోస్తా ప్రాంతాలను, ముఖ్యంగా సంబల్పూరు వగైరా ప్రాంతాలను, బెంగాలులో కలవడం మొట్ట మొదట జరిగింది. అందుకు కారణంగా ఆయన 'వారంతా ఒరియా మాట్లాడుతున్నాయి, ఒరియా మాట్లాడేవారు బెంగాలులోవున్నారు, కాబట్టి సంబల్పూరు ఒరియా వారుకూడా బెంగాలులోనే వుండాలి' అని చెప్పారు. మధ్య ప్రదేశ్‌నుంచి సంబల్పూరును తీసివేసి బెంగాలులోచేర్చారు. మొట్టమొదట భాష పేరుతో యీ విధంగా ఒక రాష్ట్ర స్వరూపాన్ని మార్పడం జరిగింది. అనాటినుంచి భాషాప్రయుక్త రాష్ట్రాల విషయంలో అనేక వాదోపవాదాలు జరుగుతూ వున్నాయి. ఈ విధంగా భాషాప్రయుక్త రాష్ట్రాల చరిత్ర అంతా కూడా ఒక 50 ఏండ్ల చరిత్ర.

“ ఏనాడయితే 1905 లో సంబల్పూరును బెంగాలులో చేర్చినారో అనాటి నుంచి యీనాటివరకు, అర్థశతాబ్దం యొక్క యితోపాసం యీభాషా ప్రయుక్త రాష్ట్రాద్వైమం వెనుకవున్నది అనిపిస్తుంది. అనాడుఒరియామాట్లాడే వారున్న సంబల్పూరు జిల్లాను బెంగాలులో చేర్చాలని ఒకతట్టుచెప్పిన ఆ కర్జన్ గారే వంగదేశం విభజించడానికి పూనుకున్నారు. కాని దానిమీద ఎంతో అందోళనవచ్చింది. స్వరాజ్యసమరానికి ఒక ప్రాతిపదికగా వంగవిభజన

[SRI B. GOPALA REDDI] [25th November 1955]

పచ్చిందేమో అనిపిస్తున్నది. స్వదేశాభిమానంగల బెంగాలు 'బెంగాలును విభజనచేయకూడదు, బెంగాలువాళ్ళంతా ఒకేరాష్ట్రంలో వుండాలి' అనే విషయం మీద... దేశనాయకులు, కాంగ్రెసు నాయకులు... ఎంతో ఆలబడిచేసినారు. దేశమంతటా ఒక అగ్నిమాదిరిగా, స్వరాష్ట్ర భృష్టకరిగించడానికి ప్రాతిపదికగా ఉపయోగించింది బెంగాలు విభజన. పంగదేశీయులు అనాడు ఈవిషయంలో ఎంతో ఆలబడి, అందోళన చేసినారు. 'బెంగాలువాళ్ళు చెండు ప్రాంతాలలో వుండడానికి ఏలులేదు, వారంతా ఏకపాలలో వుండాలి' అని తీవ్రంగా విభజనను ప్రతిఘటించారు. అయితే కర్ణసుగారు East Bengal, Assam అను కలిపి East Bengal చేసినారు. అనాడు బెంగాలు వాళ్ళు దేశికోసం ప్రయత్నం చేసినారో బహుశా ఆ ప్రయత్నం యొక్క ప్రతిఫలమే యానాడు మన యాతిర్యాసం అనికూడా అనుకుంటాను. తెలుగు వారంతా ఒకేరాష్ట్రంలో వుండాలనే వాంఛ అందరికీవున్నది. అది 50 సంవత్సరాలనాడు బెంగాలీవారు చెప్పినటువంటి విషయం. 'మమ్మల్ని విభజనచేయడానికి ఏలులేదు, మేము ఒకేరాష్ట్రం క్రింద, ఒకే నాయకత్వం క్రింద, ఒకేపతాకం క్రిందవుటాం' అనేటటువంటి మాటగా వారు తెలియపరచి మొండిపట్టుపట్టి నటువంటి కర్ణసునుకూడా లొంగించి, మళ్లా 1912 వ సంవత్సరం నాటికి బెంగాలు తిరిగి United Bengal గాచేసుకోవలిగారు. ఏడు సంవత్సరాల యొక్క అంబోళనపల్ల మళ్లా ఐక్యబంగళాన్ని సాధించగలిగారు. అందుకల్లా యానాడు పంగనాయకులందరుకూడా మనలను ఆశీర్వదిస్తారనుకుంటాను.

"ఒక కాననసభక్రింద ఒకేభాష, సాహిత్యంగలవారు ఉండవలెనని మనము కొరుచున్నాము. మనము మరొక ఉద్దేశమును ప్రకటించడములేదు. మనము అన్నివిధములా అభివృద్ధి చెందడానికి ఈతీర్మానము అనుకూలముగా ఉన్నది. 1917 లో Linguistic Provinces సిద్ధాంతాన్ని గుర్తించి ఆంధ్రకు ప్రత్యేకముగా Indian National Congress వారు Provincial Congress Committee ని ఏర్పాటు చేసినారు. అందుకు ముందు భాష ప్రసక్తిలేకుండా పరిపాలన జరుగుతూవచ్చింది. మద్రాసులో అయిదు భాషలు, బొంబాయిలో నాలుగుభాషలు, అట్లానే బెంగాలుక్రింద ఉండేవి. ఇటీవలనే ఉత్తరప్రదేశ్, పంజాబులను వేరేప్రాంతాలుగా చేసినారు. ఆ రోజులలో భాషకు ఎలాంటి ప్రాముఖ్యము లేకుండా పరిపాలన జరిగింది. కాని క్రమక్రమేనా ఏదై పిండలో భాష విషయం ముందుకు వచ్చింది. రాజకీయ సంస్థలు భాష ప్రాతిపదికను గుర్తిస్తూవచ్చినవి. అందుకే మనకు ఒక ప్రత్యేక Provincial Congress Committee ఏర్పాటు చేయబడినది. తరువాత 1936 లో ఒరిస్సా వేరే రాష్ట్రముగా ఏర్పాటు అయినది. కేవలము భాషనే ఆధారముగా తీసుకొని ఒరిస్సావారు రాష్ట్రం కొరుతున్నారు కాబట్టి బీహారునుండి విడిగా పోవడానికి కారణము చూపించారు కాబట్టి ఒరిస్సాను ప్రత్యేకరాష్ట్రముగా ఏర్పాటు చేస్తామని అనాటి బ్రిటిష్ పాలకులు అన్నారు. బీహారులోనివికొన్ని, మద్రాసులోనివి కొన్ని బెంగాలులోనివి కొన్ని

25th November 1955 [SRI B. GOPALA REDDI]

ప్రాంతాలను తీసి ఒరిస్సా రాష్ట్రముగా చేశారు. 1912 లో United Bengal ఏర్పడిననాటికి ఆంధ్రులు అయిదారు రాష్ట్రాలలో ఉంటూవచ్చారు. ఆకారణంగా ఆంధ్ర దేశాన్ని అభివృద్ధి చేసుకోడానికి అధికారియు లేకుండా ఉండినాము. మద్రాసులో మొదటిగా ఉన్నతమిశ్రుల పలుకుబడి పెచ్చుగా ఉండినది. అందువల్ల మన రాష్ట్రాన్ని మనము అభివృద్ధి చేసుకొనుటకుగాను బెంగాలు వారు ఎక్కువ అయితే దేశాభి మానము చూపించినారే, అదే విధముగా 1913 లో ఆంధ్రరాష్ట్రము కావలెనని చాపట్ల సమావేశములో మన నాయకులు కోరడము జరిగింది. 1912 లో బెంగాలు వీకీకరణ జరిగింది. 1913 లో ఆంధ్రరాష్ట్రము కావలెనని మనము కోరినాము. ఈ రెండింటికి సంబంధము ఉన్నది.

“ 1936 లో ఒరిస్సా ఏర్పడినప్పుడు మనము సైమన్ కమిషనును బహిష్కరించినందువల్ల మనకు రాష్ట్రము రాలేదు. పద్మాకిమిడి రాజాగారు Simon Commission తో సహకరించి సందువల్ల ఒరిస్సా రాష్ట్రము వచ్చింది అని కొంతమంది అన్నారు. అది నిజమే కావచ్చును. ఆనాటి నుంచి మనలో ఆంధ్రరాష్ట్ర చాంచ తీవ్రము ప్రగాఢము అప్రతూపవచ్చింది. అందువల్ల భారత ప్రభుత్వమువారు క్రమక్రమేనా ఈ Linguistic Provinces అనే సిద్ధాంతాన్ని గుర్తిస్తూ వచ్చారు. స్వతంత్రం వచ్చిన తరువాత 1948 తరువాత 600 సంస్థానాలను ప్రక్కనవున్న రాష్ట్రాలలో కలపడం జరిగింది. గుజరాతు భాష మాట్లాడేవారున్న 200 సంస్థానాలను సారాష్ట్రములో కలిపివేశారు. ఆట్లానే బరోడాను బొంబాయిలోను, ఒరియా మాట్లాడే ప్రజలున్న సంస్థానాలను ఒరిస్సాలోను కలపడం జరిగింది. ఈ మోదిరిగా భాషను అనుసరించి సంస్థానాలను పారుగు ప్రాంతాలలో కలపడం ప్రారంభించారు. భారత ప్రభుత్వంవారు భాషాప్రయుక్త రాష్ట్ర సిద్ధాంతానికి ప్రాముఖ్య మిస్తూనే వచ్చినారు. స్వదేశ సంస్థానముల విధానంలోను, ఒరిస్సా రాష్ట్ర విషయంలోను, ఆఖరుకు 1953 లో ఆంధ్ర రాష్ట్ర నిర్మాణ విషయంలోను, భాషాప్రయుక్త రాష్ట్ర సిద్ధాంతానికి ప్రాముఖ్య మీయబడింది. 1953 వ సంవత్సరం అక్టోబరు 1 వ తేదీన ఆంధ్రరాష్ట్రము ఏర్పాటు చేయబడింది. దానిలో Linguistic Provinces సిద్ధాంతానికి ఒక అధికారముద్ర వేసినారని అనిపిస్తున్నది కూడా. ఆంధ్రరాష్ట్రము రావడానికి ముందు 1953 జనవరిలో పాట్టి శ్రీరాములుగారి మరణము తరువాత ఇండియను నేషనలు కాంగ్రెసు మీటింగు అయినపుడు నెహ్రూగారు ఒక statement చేసినారు. అందులో ఒక High Power Committee ని వేస్తామని అన్నారు. నెహ్రూగారే ఆ తీర్మానము move చేసినారనుకుంటాను. నాకు సరిగా తెలియదు. ఎట్లయినా ఆంధ్రరాష్ట్రము రాకముందే High Power Committee వేస్తున్నామని కాంగ్రెసు వర్కింగువారు చెప్పడం, ఇండియా గవర్నమెంటువారు ఒప్పుకోవడం తటస్థించింది. తరువాత 1953 లో ఆంధ్రరాష్ట్రం రావడము, 1954 జాన్యువరిలోనో, ఫిబ్రవరి

[SRI B. GOPALA REDDI] [25th November 1955]

లోనే కావాలి High Power Committee ని నియమించడం జరిగింది. ఈనాడు వారి నిర్ణయమున ఏడుగురు ఉన్నది. Democratic పరిపాలన సక్రమముగా జరుగలేదంటే ప్రజల భావితోనే పాలనయితే అవకాశం ఉందారి. 'కేవలము administrative convenience అని చెప్పి సందుకల్లా ప్రయోగించడము, భాషకు కూడా ఒక ప్రాధాన్యత ఉన్నది అని చెప్పవారు ఈ నిర్ణయము తయారుచేసినారు. ఇందుకు వారు ఎంత time కోసినప్పటికీకూడా సమయమేదో. మొత్తంమీద తొమ్మిది భాషలకు తొమ్మిది రాష్ట్రాలు ఉన్నాయి. ఈ తొమ్మిది రాష్ట్రాలు సమయ తీరమున ఉన్నవి—అస్సాం, బెంగాలు, ఒరిస్సా, ఆంధ్ర, తమిళనాడు, కేరళ, కన్నడ, మహారాష్ట్ర, గుజరాతు మొదలైనవి సమయతీరములో ఉన్నవి. హిందీ భాషారాష్ట్రం, దేశం మధ్యన ఉన్నది. అస్సాము, బెంగాలు ఒరిస్సా రాష్ట్రాలు, తెలుగువారికి ఒకటి లేక రెండు రాష్ట్రాలు తమిళులకు వారు అడగకుండానే ఒక రాష్ట్రం ఏర్పడగలదు. అట్లానే మహారాష్ట్రలకు, విదర్భచేరితే వారికికూడా ఒక రాష్ట్రం వస్తుంది. గుజరాతు, సారాష్ట్రం కలసి ఒక రాష్ట్రం వస్తుంది. ఒకే భాషా రాష్ట్రంక్రింద వారి సారస్వతం, దేశ సాభాగ్యం పెంపొందడానికి ఇతరభాష ప్రాంతాలవారు ప్రయత్నం చేస్తూ ఉంటే ఈ నాడు తెలుగువారమగు మనము రెండు రాష్ట్రాలలో ఉంటాము అని చెప్పడం న్యాయంకాదు. మొదటనుంచి తెలంగాణావారికి, ఇతర ఆంధ్ర జిల్లాలవారికి ఐతిహాసికమైన సంబంధములు, సారస్వత సంబంధాలు ఉన్నవి. కాబట్టి మనమంతా ఒక రాష్ట్రములో ఉంటాము అని కోరుదాము అనే విషయాన్ని తెలుగు బనావలీ చెప్పవలసిన సమయము వచ్చింది. ఆంధ్రులు అంటే మన ఆంధ్ర రాష్ట్రంలో ఉన్నవారేకాదు. తెలుగు మాట్లాడే వారందరు కూడా రెండు మూడు రాష్ట్రములలో ఉందామా, ఇతర రాష్ట్రముల వలె మనముకూడా ప్రత్యేకముగా ఉండడమా, ఏది న్యాయము, భవిష్యత్తుకు ఇది ఎంతవరకు ఉపయోగకరమూ, అనే విషయము చాలాత్నివ్రముగా ఆలోచిస్తారని, తుది నిర్ణయము చేస్తారని నేను ఆశించుచున్నాను. ఈ నాడు ఈ విషయములో నాకు చాలా సంతోషముగా ఉంది. ఆంధ్ర దేశములో ఎప్పుడూలేని ఐక్యమత్వం కుదిరింది. ఏ పార్టీవారైనాకూడా, తెలంగాణావారు కూడా ఆంధ్రరాష్ట్రములో చేరవలెను అనే విషయములో నాకు తెలిసినంత వరకు అభిప్రాయభేదములు లేవు, ఇంతకుముందు అభిప్రాయభేదములు ఏ విషయములో వచ్చినదో లేదా నాకు తెలియదు. కాని ఈ విషయములో ఈనాడు తెలుగు మాట్లాడేవారు ఒకే పతాకంక్రింద, ఆంధ్రరాష్ట్రంక్రింద ఉండవలెనని, ఒకే administrative unit క్రింద ఉండవలెనని కోరుతున్నారు. ఈ కోరిక అన్ని జిల్లాలలో, శ్రీకాకుళంనుండి హిందుపురంవరకు, కనబడుతున్నది. ఇది చాలా సంతోషించవలసిన విషయము. ఇంతకు ముందు ఎప్పుడూలేని ఐక్యమత్వం ఈ నాడు ఆంధ్ర నాయకులు, ప్రజలు చూపిస్తున్నందుకు చాలా సంతోషము.

25th November 1955] [SRI B. GOPALA REDDI]

“మొదటనుంచి మన తెలుగువారు linguistic provinces విషయంలో చాల శ్రద్ధ వహించారు. B. N. Sarma గారు, చెన్నకృష్ణ కొండా వెంకట ప్రియ్యగారు, పట్టాభి సీతారామయ్యగారు, ప్రకాశం పంతులుగారు, నాగేశ్వర రావు పంతులుగారు, రామదాసు పంతులుగారు, మోచర్ల రామచంద్రరావు గారు మొదలుగాగల ఆన్ని పార్టీలవారుకూడా ఈ విషయంలో ఎంతో చర్చ చేసి, 30, 40 సంవత్సరాలుగా అనేక భోగ్యములు పెకలించి, ‘మా ఆంధ్ర దేశం ఒక viable State, మేము ఏ విధంగానైనా అభివృద్ధి చేసుకోగలము, మాకు ఇంత బహుభాషిణి, ఇంత విస్తీర్ణం ఉంది, మాకు ఏలాంటి అపకారం ఉండదు’ అనేటటువంటి మాట Government of India వారికి, ఆక్కడ బ్రిటిషు Government వారికికూడ, చెప్పడానికి అనేక విధముల ప్రయత్నం చేసినారు. అనాడు వారందరు చేసిన కృషి ఫలితంగా ఈ linguistic provinces అనేటటువంటి భావం దేశమంతటాకూడా వ్యాపించింది. వివిధ భాషా ప్రాంతాలవారు వారు వారి భాషా ప్రయుక్త రాష్ట్రముల నిర్మాణంకోసం కృషి సలుపుతున్నారు. వివిధ భాషాప్రయుక్త రాష్ట్రములు త్వరలో ఏర్పడుననికూడా అందరము ఆశిస్తున్నాము. ఇటువంటి వాతావరణములో ఈనాడు ఈ తీర్మానము పెట్టుతూవున్నాముగాని, కేవలం ఎవరి మీదనో ఒకరిమీద పెత్తనం చేదాం, ఒక సుందరమైనటువంటి, ఆందమైనటువంటి పట్టణంపోయి రాజ్యాధికారం చేదాం, అనేటటువంటి విధంగా మన ఆంధ్ర ప్రజలు ఈ విషయాన్ని చూడడంలేదు. హైదరాబాదు చాల మంచి పట్టణం కావచ్చును. అట్లా అనిచెప్పి కేవలం పట్టణంకోసం విశాలాంధ్రను కోరడంలేదు. ఆక్కడఉండే ప్రజలమీద ఆధిపత్యం వహించి, వాండ్లపై ఆధికారం చలాయించి, వాండ్లను మనక్రింద పెట్టుకొందామనే ఉద్దేశంతో చేసిందికాదు ఇది; అందరముకూడ తెలుగువారమే, ఏకరాష్ట్రంలో, సమాన భాగస్వాములమై అనాదినుంచి వచ్చినటువంటి వారసత్వాన్ని మనము అందరము అనుభవిద్దాం. విశాలాంధ్ర ప్రత్యేకంగా ఒక జిల్లాకు, ఒక వరగానికి, సంబంధించినదికాదు. ఈ విషయంలో అందరిని కూడగట్టుకొని వచ్చుటకే అహ్వనిస్తున్నాముగాని, ఏలాంటి దురుద్దేశంగాని, అపవిత్రమైన ఉద్దేశంగాని ఈ విషయంలో లేదు. తెలుగువారంతా ఒక రాజ్యక్రింద ఎప్పుడు ఉన్నారో నాకు తెలియదు. మా నెల్లూరు జిల్లా ఎప్పుడుకూడా Hyderabad క్రింద లేదేమో అనుకోవటాను. ఎప్పుడు ఉందో నాకు తెలియదు. కాని మనకు చరిత్ర తెలిసినంతవరకు, బందరు, నర్సార జిల్లాలు, నైజాముక్రింద వుండినవి. దత్తమండలాలుకూడా నైజామ్ సవాబు పాలనక్రింద ఉండెడివి. కాని చితూరు, నెల్లూరు, జిల్లాల ప్రాంతములు నైజామ్ పాలనక్రింద ఉన్నవే లేవో మనకు తెలియదు. సుందరయ్యగారికి ఎక్కువ తెలిసి వుంటుంది ఈ విషయంలో. ఎప్పుడో శాతవాహనుల కాలంలోనో, మరో వంశీయుల కాలంలోనో యావదాంధ్రజాతి ఏకచక్రాధిపత్యంక్రింద ఉన్నదేమో చరిత్ర కారులు చెప్పవలసిన విషయము. “All the Telugus were under

[SRI B. GOPALA REDDI]

[25th November 1955]

the Kakatheeyas, were they ? I am not concerned with the coastal areas alone, I am concerned with the southern portion of Telugu Desh. Historical researches చేసేవాండ్లు చెప్పితే చెప్పతారు. కాని మనకు తెలిసినంతవరకు అటువంటి కాలం ఉన్నదనే విషయం సందేహం. ఈనాడు ఆంధ్ర వారి ఒక సమిష్టి పాలనక్రింద ఉండాలనే ప్రధానమైన కోరిక ప్రబలకు కలిగింది. అది న్యాయమైన కోరిక ఇది కేవలం ఆంధ్ర చేకానికి సంబంధించినదే కాకుండా దేశమంతటనుంచి వస్తున్న కోరిక కాబట్టి, మన కోరిక ఆశ్రయమైనది కాదు. ఈనాడు సంయుక్త కర్నాటకం కావాలని కర్ణాటకులు కోరుతున్నారు. వాండ్లు పాపం అనేక ప్రాంతాలలో ఉన్నారు. Dharwar, Bijapur మొదలుకొని Mangalore వరకు అనేక రాష్ట్రాలలో కర్ణాటకులు ఉంటూ వచ్చినారు. వారికికూడ మనవలెనే ఒకేపాలనక్రింద ఉండవలెననే వాంఛ కలిగింది. 'మేము అయిదారు రాష్ట్రములలో ఉన్నాము. మేమందరము ఒకేరాష్ట్రంలో ఉంటామని' వారు కోరుతున్నారు. కాని ఈ విషయమై మైసూరులో భేదాభిప్రాయం ఉన్నది. కూర్గులో భేదాభిప్రాయము ఉంది. నాకు తెలిసి సంతవరకు కూర్గులో 20 మంది శాసన సభ్యులు, ఇద్దరు మంత్రులు ఉన్నారు. వాండ్ల జనాభా మూడు లక్షలకు కొంచెం తక్కువగా ఉంటుంది. అయినప్పటికిన్ని ఆ 20 మంది శాసన సభ్యులు 'మేము ప్రత్యేకంగా ఉండవలసిందేగాని సంయుక్త కర్నాటకలో చేరకూడదని' చెప్పతూ ఉన్నారు. నాకు తెలిసినంతవరకు మైసూరులో చాలమంది—అది మెబారిటీ అభిప్రాయమో, మైసూరిటీ అభిప్రాయమో నాకు తెలియదు, కాని మైసూరు ప్రత్యేకంగా ఉండవలెనని, సంయుక్త కర్ణాటకంలో చేరదంటేదని చెప్పుతున్నారు. కాంగ్రెసు ప్రెసిడెంటు అయిన ధేబరుగారు మైసూరుపోయినప్పుడు, మైసూరును ఎట్లాగైనా సంరక్షించండి, కర్ణాటకంలో విలీనంచేయవద్దు, అని చెప్పేటటువంటివారు అక్కడ కనపడ్డారు. కాబట్టి ప్రతి చోటకూడ ఇటువంటిభేదాభిప్రాయాలు ఉన్నాయి. విడర్బలోకూడ చాలమంది, 'Aney' వంటివారు, 'Biyani' వంటివారు—మధ్యప్రదేశంలో, అందరు కూడ 'మా విడర్బ వేరే ఉండవలెనేకాని, మహారాష్ట్రంలో చేర్చకూడదు; మా నాగపూరు ప్రాముఖ్యత అంతా పోతుంది' అని చెప్పుతున్నారు. కాబట్టి ఎట్లాగైతే భాషాప్రయుక్త రాష్ట్రం కావలెననే వాంఛ ఒకతట్టు పెరుగుతున్నదో, దానికి వ్యతిరేకంగా మరికొందరు 'మేము ప్రత్యేకంగా వుంటామని' చెప్పేటటువంటివారు మొదటినుంచికూడా వుంటూనే వున్నారు. కేవలం administrative convenience కావాలనేగాని, linguistic considerations వుండకూడదు; parochialism జాస్తి అవుతుంది, Provincialism జాస్తి అవుతుంది, కాబట్టి భారతదేశంయొక్క unity కే ఒక దెబ్బ, వుపద్రవం వస్తుందేమో అని చెప్పేటటువంటివాండ్లకూడ లేకపోలేదు. కాని మొత్తంమీద చూస్తే అక్టోబరు 22, 23 వ తేదీలలో జరిగిన Chief Minis-

25th November 1955]

[SRI B. GOPALA REDDI]

ters conference లో ఎవరో ఒకరు. ఇద్దరుకప్పు కొదమ Chief Ministers అందరూకూడా తమ రాష్ట్రములు ఇట్లే వుంచవలసిందేగాని, ఇంకొక దానితో, పెద్దదానితో కలుపవద్దని చెప్పినవాండ్రందరుకూడ అక్కడ వుండి నారు. ఈనాడు Bhopal లో అయిదు లక్షల జనాభా వుండి, దానికి ఒక Chief Minister ఉన్నారు, Assembly ఉన్నది. 'ఏమైనాసరే మా భోపాలును ఇట్లే వుంచవలసింది, ప్రత్యేకంగా వుండాము, ప్రజలందరికి సేవ చేస్తున్నాం, వాండ్రకు స్కూల్స్, ఆసుపత్రులు పెట్టుతున్నాం. కాబట్టి మా భోపాలును మధ్యప్రదేశ్ లో కలుపకూడదు' అన్నారు వాండ్రు. అట్లే వింధ్య ప్రదేశ్ యొక్క Chief Minister కూడ చాల తీవ్రంగా, చాల చురుకుగా మాట్లాడారు. అయిన 'మా వింధ్యప్రదేశ్ ఒక ఇతిహాసం కలిగినటువంటి ప్రదేశం. మమ్ములను తీసుకొనిపోయి, మధ్యప్రదేశ్ లోనో, జబల్ పూరు లోనో కలపడం న్యాయంకాదు' అన్నారు. అందరికన్నాకూడ Coorg Chief Minister గారు చాల తీవ్రంగా మాట్లాడారు. 'మేము ఢిల్లీ ప్రభుత్వంమీద ఆధారపడలేము. మా రాష్ట్రం viable State మాకు ఎంతో excise revenue, income-tax, forest revenue వస్తున్నది. మేము మీ మీద ఆధారపడిలేము. కాబట్టి మా Coorg ను ప్రత్యేకంగా వుంచవలెను' అని అయిన కొరారు. అజ్మీరు రాష్ట్రము రాజస్థాను మధ్యలో ఒక ద్వీపం మాదిరిగా వుంది. సదిలక్షల జనాభావుంది. అజ్మీర్ ముఖ్యమంత్రిగారుగూడా 'ఏమైనాసరే మాకు, రాజస్థానుకు ఎటువంటి సంబంధములేదు. మేము ప్రత్యేకంగా ఉండవలసిందే, Rajasthan ప్రత్యేకంగా ఉండవలసినదే' అని చెప్పినారు. కాబట్టి ఈరెండు వాదాలు కూడా concurrent గా ప్రబలుతున్నయేమో అనిపిస్తున్నది. ఒక తట్టు భాషాప్రయుక్త రాష్ట్రాలు కావలెనని కోరేవాండ్రు, మరికొందరు—నేను వారిని ఏలాంటి దోష ఆరోపణ చేయడంలేదు.— ఏ కారణం చేతనోగాని, 'మేము ప్రత్యేకంగా ఉంటాము; మా వ్యవహారాలు మేము చూచు కుంటాము; మా నాయకులను మేము ఎన్ను కొంటాము' అని చెప్పడంకూడా చూస్తూనే ఉన్నాము. అయినప్పటికిని ఈ విషయంలో కొంతవరకు ఆయా చిన్న రాష్ట్రాల ప్రజల ఆభిప్రాయాలనే తీసుకొని వాటిని అనుమతించవలెనా? లేకుంటే ఏవైనా పెద్ద పరమలక్ష్యాలు తీసుకొని, ఉత్తమమైనటువంటి సిద్ధాంతాలు తీసుకొని వాటికి అనుగుణ్యంగా, రాష్ట్రాల పునర్వ్యవస్థీకరణ చేయవలెనా అనేవిషయం మనం ఆలోచించుకొన్నప్పుడు కేవలం చిన్నరాష్ట్రాల ప్రజలయొక్క ఉద్దేశంప్రకారం చేస్తాము అని అంటే, అటువంటి పెద్దపెద్ద విషయాలు జరగటానికి విలులేదేమోనని అనిపిస్తుంది. ఈ నాడు కూర్గులో 2½ లక్షలమంది ప్రజలు, 20 మంది అసెంబ్లీ సభ్యులు, ఒక్కరుకూడా లోటులేకుండా చెప్పినారు. కనుక ఈ నాడు సంయుక్త కర్నాటకం అవసరంలేదు, Coorg 2½ లక్షల జనాభాతో ప్రత్యేకంగా ఉండవచ్చును. అని Government of India వారు చెప్ప

[SRI B. GOPALA REDDI] [25th November 1955]

వలెనా? లేక 'సంయుక్త కర్నాటకం మంచీదికాబట్టి కన్నడభాష మాట్లాడే మీరంతా ఒక రాష్ట్రంక్రింద ఉండడం న్యాయం కాబట్టి, మీరుకూడా దానిలో చేరితే మంచీది' అని నలహచెప్పి, అవసరం అయితే కొంచెం pressure కూడా ఉపయోగించి వాండ్లను విలీనం చేయడము మంచీదా అనే విషయము ఈనాడు పెద్దవిషయంగా కనపడుతున్నది. ఆ విషయాన్నికూడా, States Reorganization Committee వారు చాలా విపులంగానే చర్చించారు. వారు చెప్పిన విషయం గురించి నేను ఒక paragraph మాత్రం ఇక్కడ చదివితే న్యాయంగా ఉంటుంది అని అనుకుంటాను.

"ప్రజా స్వామ్యంలో యే చిన్న ప్రాంతంలో అయినప్పటికీ, అక్కడ వున్నటువంటి ప్రజావాంఛను, మనము గుర్తించవలసిన విషయము న్యాయమే; అయితే కమిషన్ రిపోర్టులోని 64 వ పేజీలో ఈ విధంగా ఉన్నది.

"It cannot be denied that in a democratic country the wishes of the people of even small areas are entitled to the fullest consideration. But it is equally undeniable that such wishes must be subject to some essential limitations, thus for instance, if the principle of self-determination were to govern the internal reorganization of the States, there will be no limit for the possible States."

"రేపు ప్రాధున పల్నాడులో ఉన్నటువంటివారు, 'మేము 3, 4 తాలూకాల మంది ఉన్నాము. మేము కూర్చుంటే పెద్దగా వున్నాము. మాకు నందికొండ రాబోతున్నది. మా భూమి అంతా మేము బాగా సాగుచేసుకుంటాము. మా పల్నాడు వెరే రాష్ట్రంగా వుండాలి' అని కోరితే వారి కోర్కెను ఆంధ్ర ప్రభుత్వంగాని, కేంద్ర ప్రభుత్వంగాని ఒప్పుకోవలసిందేనా? అదే విధముగా శ్రీహరి కోటలో నున్నవారు, 'మేము సముద్ర తీరంలో ఉన్నాము. కావలసివుంటే ఢిల్లీ ప్రభుత్వానికి మేము కప్పము కడతాము, మేము వేరుగా వుంటాము, మాకు ఆంధ్ర రాష్ట్రము అక్కరలేదు' అని చెప్పుతారనుకోండి. ప్రజల అభిప్రాయానికి వ్యతిరేకంగా పోకూడదని, ప్రజల అభిప్రాయం లేకుంటే democracy అనిపించుకోదు అని చెప్పి ఎవరికి వారు చెప్పినదంతా ఒప్పుకోడానికి సాధ్యమవుతుందా? కనుక ఇటువంటి పెద్ద విషయాలలో democratic principle అని చెప్పి, దానికి బానిసలమై ఆ విధంగా ఒప్పుకోడానికి వీలులేదు అని అనుకోవలసియున్నది. ఉదాహరణకు School final విద్యార్థులను 'మీకు పరీక్షలు వుండవలెనా అక్కరలేదా' అని అడిగితే 'అక్కరలేదనే' అందరు విద్యార్థులు చెప్పుతారు. ఆ విధంగా చెప్పినారని పరీక్షలు లేకుండాచేయడం న్యాయమా? కనుక ఆ సిద్ధాంతానికి కూడా కొంత హద్దు ఉన్నది. ప్రజల అభిప్రాయాన్ని తిరస్కరించాలని ఎవరికి కూడాలేదు. కాని ఇలాంటి విషయంలో అంకా ఉదారమైనటువంటి, ఉన్నత

25th November 1955] [SRI B. GOPALA REDDI]

పర్యాయం డిప్యూటీ కలెక్టరుమీద కోపముతో అతను ఒక తాలూకాకు ప్రత్యేక అభిమానం చూపిస్తున్నాడు గనుక, 'మా నరసింహం డివిజన్ వేరే అయి పోతాము' అని చెప్పి అక్కడ ప్రజలు చెప్పవచ్చు. అదేవిధంగా అక్రొశముతో మాకు ప్రత్యేకమైన రాష్ట్రం కావాలని, మాకు ప్రత్యేక జిల్లా బోర్డు కావాలని, తాలూకా బోర్డు కావాలని లేక మునిసిపాలిటీ కావాలని కోరుతూ ఉంటారు. అలాంటి పుట్టణాలతో, అక్రొశాలతో చేయబడినటువంటి కొర్నెలను ప్రభుత్వం వారు అంగీకరించడానికి వీలు లేదు. ఈ నాడు కోలారులో ప్రజలు మైసూరు లోనే ఉండాలని అనుకుంటున్నారు గనుక ఆంధ్రరాష్ట్రములో దాన్ని ఎట్లా చేయాలని కొందరు చెప్పుతున్నారు. అదే విధంగా తెలంగాణలో ప్రజల అభిప్రాయం ఏవిధంగా వున్నదో గమనించండి అని చెప్పవచ్చు, కాని నేను ఇది పరకు చెప్పినట్లు self-determination అనేది న్యాయమైన principle అయినప్పటికీ, దానికంటే ఉచ్చమైనటువంటి సిద్ధాంతాలుకూడా ఉన్నాయి. వాటికి విరుద్ధం కాకుండా ఈ self-determination ను పరించవలెనేగాని తక్కినప్పడుకాదు. లేకపోయినట్లయితే సంయుక్త మహా రాష్ట్రముగాని, ఇటువంటివేవి రావడానికి వీలులేదు. విజయనగరంలో రాజాగారు ప్రజల పట్ల చాలా అభిమానంతో ఉన్నారు అని చెప్పి అక్కడి ప్రజలు రాజాగారి హయాములో మేము క్షేమముగా ఉన్నాము గనుక జమీందారీ రద్దుచేయ వద్దని చెబుతామనుకోండి. ఆ విధంగా అక్కడి ప్రజలు చెప్పినంతమాత్రం చేత ప్రజల అభిప్రాయాన్ని గమనించి, అక్కడ విజయనగరం రాజాగారు చాల popular గా ఉంటున్నారు గనుక, విజయనగర సంస్థానాన్ని మాత్రము అట్లే వుంచుతామని చెప్పడం న్యాయంకాదు. ప్రజల అభిప్రాయానికి అనుగుణంగా పరించుట న్యాయమే అయినప్పటికీ, పెద్ద సిద్ధాంతాలు వచ్చినప్పడు వీటికి వ్యతిరేకంగా వారి అభిప్రాయాలను అంగీకరించడానికి వీలులేదు. చిన్నచిన్న రాష్ట్రాలు. ఈనాడు కూర్గు, అజ్మీరు ఏట్లా కోరుతున్నాయో ఆ విధంగానే ఎందుకు కోరకూడదనే ఇతరులు కూడా తలంచవచ్చు. ఈ విషయాలన్నీ కమిషన్ వారు విపులంగా చర్చించారు. ఈ విషయములో కొంతవ్యతిరేక అభిప్రాయమున్నదని మనకు తెలుసు. కొందరు నాయకులైనటువంటివారి statements కూడ పత్రికలలో చూస్తున్నాము. కానివారిపై నిందారోపణ చేయడంలేదు. ప్రజాభిప్రాయమని ఆ విధంగా తీసుకొన్నప్పటికీకూడ, ఈనాడు మూడు కోట్లమంది అంధులు, కనిసం 2 కోట్ల 40 లక్షలమంది వికలాంధ్ర కావాలని కోరుతున్నారు. తెలంగాణలో ఒకవేళ majority మంది తెలంగాణా కావాలని కోరుకున్నప్పటికీ ఇక్కడ 2 కోట్లపైచిల్లరమంది అంధులు హైదరాబాదులో కూడ ముఖ్యమైన నాయకులందరు వికలాంధ్ర కావాలని కోరుతున్నప్పడు, వీళ్ళందరి అభిప్రాయాన్ని త్రోసిపుచ్చి, వాటిని లెక్కచేయకుండా, తెలంగాణా రాష్ట్రాన్ని ప్రత్యేకంగా ఇస్తామని చెప్పడంకూడా బహుశా democratic principle కాదేమో ననుకుంటాను. ఈనాడు ఆ విధంగా అత్యధిక సంఖ్యాకులు (మూడుకోట్ల మంది) యొక్క అభిప్రాయాన్నికూడా తీసుకోవడం

[SRI B. GOPALA REDDI]

25th November 1955

మంచిది. వారందరిని సంతుష్టి పరచడమే ఏ రాష్ట్రానికైనా క్షేమము, అన్ని విషయాలలోకూడా అభివృద్ధి చెందడానికి వీలుంటుంది. కనుక ప్రజాభిప్రాయం ప్రకారం చూచినప్పుటికి కూడ, అత్యధిక సంఖ్యాకుల అభిప్రాయాన్ని తీసుకొనుట న్యాయము. A minority has no right of veto. వారు దీనికి break వేస్తామని, నిలిపివేస్తామని చెప్పడానికి వీలులేదు. ఈ నాడు తెలుగువారిలో, అత్యధిక సంఖ్యాకులు, విశాలాంధ్ర కావాలని కోరుతున్నప్పుడు, దానికికూడ సరియైనటువంటి గౌరవము, అదరణ ఇచ్చి కేంద్ర ప్రభుత్వంవారు, ఆ కోరికను తీరుస్తారని మనము అనుకోవలసి యున్నది. అసలు మనకు తెలుంగానా వేరేకాదు. అది ఏదో పరాయి రాజ్యం కాదు. మనము నిన్నటివరకు మద్రాసు ప్రభుత్వంక్రింద ఉన్నప్పటికిని, వారు హైదరాబాదు నవాబుక్రింద ఉన్నప్పటికిని ఈనాడు మనకు వారికి చాలా ఎక్కువగా సన్నిహిత సంబంధం ఉన్నది. చుట్టరికాల్లోనూ, బాంధవ్యాలలోనే కాకుండా, సారస్వత విషయంలోకూడ మొదటనుంచి సన్నిహిత సంబంధం ఉంటూనే ఉన్నది. ఈనాడు తెలుగులో 'the most popular book' ఏదీ ఉన్నదన్నట్లయితే అది పాతన్న రచించినటువంటి భాగవతమని చెప్పవలసి యుంటుంది. అమహా గ్రంథమునుపాతన పరంగల జిల్లాలో ఏకశిలానగరంలో ఉండి రచించినారని ఎక్కువమంది పండితులు చెప్పుతున్నారు. పార్థసారథి వగైరా కొంతమంది గౌ. సభ్యులు కడపవారు, పాతన ఒంటిమిట్టలో వుండి రచించినారని చెప్పుతున్నారు. కాని ఎక్కువమంది పండితులు ఏకశిలానగరంలో ఉండే పాతన అగ్రంధాన్ని రచించినారని చెప్పుతున్నారు. కనుక 'అటువంటి పాతన జన్మించినటువంటి స్థానముతో మనకు నిమిత్తంలేదు', దాని జోలికి పోవడానికి వీలులేదు, వారు మనము కలిసి ఉండడానికి వీలులేదు అని అనుకోవడం న్యాయమైనటువంటిది కాదు. ఏకశిలానగరము మనదే. అదే కాదు. అన్ని తెలుగు పట్టణాలు, తెలుగు గ్రంథములు, తెలుగువారందరికీ సంబంధించినటువంటివే. మనము వేరే, వారు వేరే అనుకోడానికి వీలు లేదు. సాహిత్యవిషయముతో చూస్తే నాకు ఒక్కొక్కసారి చాలా సంతోష మవుతుంది. మాన పండితులు, కవులు, ఈ రాజ్యాంగపు సరిహద్దులన్నిటినీ దాటి. వాటికి ఆతీతంగా, గ్రంథాలు వ్రాశారు. మనుచరిత్ర హంపినుండి వచ్చింది, పనుచరిత్ర పెనుగొండనుండి వచ్చింది, తిక్కన నెల్లూరుకు చెందినటువంటివారు నన్నయ రాజమహేంద్రవరమువారు. ఆ విధముగా కొన్ని రాయలసీమవారు రచించారు మరికొన్ని యితర ప్రాంతాలవారు రచించినారు. ఈ విధంగా, వారు ఈ జిల్లా సరిహద్దులన్ని దాటి పెద్ద ఉత్కృష్టమైనటువంటి గ్రంథాలు, శిరస్సునదాల్చి పఠించవలసి నటువంటి గ్రంథాలు రచించారు. అటువంటి గ్రంథాలు రచించిన పాతన మొదలగు వారు 'మనవారు కారు, వాళ్ళతో మనకు నిమిత్తము లేదు, కొండపిడు దాటితే ఆ తరువాత ప్రాంతముతో మనకు సంబంధము లేదు' అని అనుకోవడానికి వీలులేదు. పాతన మనవాడు అని చెప్పడానికి మనకు అధికారమున్నది

25th November 1955]

[SRI B. GOPALA REDDI]

వారికి అట్లాగే తిక్కనమీద, నన్నయమీదకూడా వారికి అధికారము ఉన్నది. ఆ మాదిరిగా తెలుగు బాతి అంతయు ఒకటి కావడం న్యాయమైన విషయము కాబట్టి యీనాడు ఆంధ్ర ప్రజలందరు గూడా ఇంతటి ఏకాభిప్రాయమును ప్రకటిస్తున్నారే గాని, ఇది రాజకీయమని, యింకొక వుద్దేశ్యమని చెప్పడము సబబుకాదు. కొంతమంది యింకొక విధముగా చెప్పవచ్చు, 'ఈ కాంగ్రెసువారు అందరు ఏదో ఒక ఉద్దేశ్యముతో యిది అంతా చేస్తున్నారు, లేవు ప్రాధుని హైదరాబాదులో వీరు పరిపాలన చేయాలని అనుకుంటున్నారు.' అనే మాటగా కూడా చెప్పవచ్చు. ఈ నాడు కమ్యూనిస్టు పార్టీ వారుగాని, సోషలిస్టు పార్టీవారుగాని, మరొక పార్టీవారుగాని ఒక విధమైన political aggrandizement కొరకు వారివారి political advantages కొరకు ఒక పెద్ద వుద్దేశ్యము మనస్సులో పెట్టుకొని ఆందోళన చేస్తున్నారేగాని, యింకొకటికాదు. కాని యిందులో దురుద్దేశ్యమేమీ లేదు. వివిధముగా చూచినప్పటికిని తెలుగువారందరు ఏకము కావడము న్యాయమైన విషయమే, ప్రజలయొక్క కోరిక కూడా అదే. హైదరాబాదులోగాని, యిక్కడగాని, ప్రజలందరు ఏకము కావాలనే కోరుతున్నారు. ఒక ఉదహరణచూడండి. తిరువాన్కూరులో తమిళులు వారియొక్క భాష కోసము, కాంగ్రెసును ఛిక్కిరించి భాష ప్రాతిపదికపై కాంగ్రెసు వారిని ఓడించి, మేము తమిళనాడులోనే చేరుతాము, మేము మళయాళీల పరిపాలనలో వుండము. మావాళ్లు అందరూ తంజావూరులో వున్నారు. తిరునెల్వేలిలో వున్నారు. మేము అందరము ఒకే భాష మాట్లాడేవారము, కాబట్టి మేము అందరము ఒకటిగా వుంటాము, కనుక మమ్ములను మద్రాసు రాష్ట్రములోనే చేరనివ్వండి' అని చెప్పి వారియొక్క మాతృభాష కోసము వారు పాటుబడ్డారు. ఆమాదిరిగా ఎక్కడెక్కడ ఏవి భాషవారు వుంటారో, వారు వారియొక్క భాషారాష్ట్రములో చేరటానికి ప్రయత్నించడములో తప్పేమీ లేదు. ఆ మాదిరిగా యీ భాషారాష్ట్రాలను గురించి ఎక్కడపడితే అక్కడ ఆందోళన జరుగుచున్నది. నేను మొదట్లో చెప్పినట్లుగా బ్రిటిషువారు వుండగా యాభై సంవత్సరాలకు ముందు బెంగాలు వారిని విభజించాలని ప్రయత్నము జరిగితే 'మమ్ములను రెండుగా చీలదీస్తారా?' అని బెంగాలీలలో ఒక పెద్ద ఆగ్రహము బయలుదేరి, బెంగాల్ విభజనను బెంగాలీలు తీవ్రంగా ప్రతిఘటించారు. దానివల్లనే మనకు 1947 లో స్వరాజ్యం వచ్చిందని అనుకుంటున్నాము. రాష్ట్రాలు భాషలమీద కొంతమటుకు ఆధారపడి వున్నవి. Democracy లో భాషకు విశేష ప్రాధాన్యమున్నది. నిరంకుశముగా పరిపాలన చేయాలనేవారు వుంటే వారికి యిష్టము వచ్చిన భాషలో ఉర్దూ భాషేకాదు, ఏ పర్షియన్ భాషలోగాని, లేకపోతే ఇంగ్లీషు భాషలోగాని, ప్రభుత్వ కార్యక్రమము అంతాగూడా జరిపించుకోవచ్చు. హుకుంలన్నీకూడా జారీచేసుకోవచ్చు. ఆయన యేది చెబితే అది కాసనము అయి పోతుంది. కాని మనము యీనాడు ప్రజాస్వామిక యుగములో ఉన్నాము.

[SRI E GOPALA REDDI] [25th November 1955]

[illegible]

[SRI B. GOPALA REDDI] 25th November 1955]

యేర్పడుతుంది అని చెబుతున్నాము. దేశములో అన్ని భాషారాష్ట్రాలు యేర్పడేటప్పుడే వికలాంధ్రనుకూడా ఏర్పాటు చేయాలని కోరుతున్నాము. ఇది చెంటనే ఏర్పాటు చేస్తేనే ఆంధ్రులందరికీ న్యాయము జరుగుతుంది. ఇదే మా కోరిక అని యీనాడు మనము మన తిర్మానములో కోరుతున్నాము.

“ఇక మరొకవిషయము వున్నది. తెలంగాణావారు ఆంధ్రలో చేరుతామని ఎప్పుడూకూడా మనలను కోరివుండలేదు. మీతోచేరితే మాకేమి assurances, guarantees యిస్తారు, అని వికలాంధ్ర కోరనివారు మనలను ఎన్నడు వివిధంగానూ అడగలేదు. ఆ విషయములో మాత్రము మనము వారికి మన కృతజ్ఞత తెలుపవలసివుంటుంది. వారు వివిధంగానూ మనతో పేచీ పెట్టుకొని, bargaining motive తో మనలను అడగలేదు. కాబట్టి వారు ఈ విషయములో ఉత్తములుగానే ప్రవర్తిస్తున్నారు. ‘మేము వేరుగావుంటే, మా ప్రజలకు కేమిము అని అనుకుంటున్నాము లేకపోతే అందరముకలసి వుంటే బాగావుంటుంది’ అనే అభిప్రాయము వెలిబుచ్చారేగాని, ‘మీరు, మేము చేరివుంటే, మీరు మమ్ములను మ్రింగివేస్తారేమో, అందుకుగాను మాకు ఫలానా సంరక్షణలు కావాలి, ఫలానా assurances కావాలి’ అని వారు మనలను ఎన్నడును కోరలేదు. అయినప్పటికినీకూడా మనము వారి కన్నా జనభాలో ఎక్కువగా వుంటాము కాబట్టి మనము కొంచెము ఉదారముగా వ్యవహరించవలసిన విషయము ఇది. తెలంగాణావారు, యింత వరకూ ఉర్దూ పగైరాలు చదువుతున్న కారణముచేత, నైజాము ప్రభుత్వములో వున్న కారణముచేత, వారికి మనకు ఉన్న High Schools వగైరాలు లేకపోవచ్చు. అందువల్ల మనకు వున్నంతమంది Graduates, Engineers, Doctors లేకుండా వుండివుండవచ్చు. వారు ఆ విధంగా తక్కువమందిగా వున్నారు, కాబట్టి వారికి అన్యాయము చేయాలనే వుద్ధేశ్యము మనకు ఏ కోశమందుకూడా లేదు. వారు ఇంతకాలము మనతోపాటు లేనందువల్ల వారికి అన్ని విధాలా చదువు విషయములోగాని, development విషయములోగాని, public services విషయములోగాని అన్ని విషయములలో గూడ వారిని మనతోబాటు తీసికొని రావలసిన బాధ్యత మనమీద ఉన్నది. ఆ విషయముకొనమే యీనాటి తీర్మానములో వేరే ఒక paragraph వ్రాసిఉన్నాము. అందులో ‘మీరు ఏలాంటి సందేహములు ఉంచుకోనక్కరలేదు, ఉద్యోగములలో మీ జనాభా ప్రకారము, మీకు రావలసినదామాషా ప్రకారము మీకు కేటాయింపుచేస్తాము, మరేవిషయములోగాని మీవంతు మీకు యివ్వటానికి మాకు ఏలాంటి అభ్యంతరములేదు’ అని చెబుతున్నాము. ఇది వారు అడిగితే మనము చెప్పేవిషయము కాదు. కాని వారిలోగూడా కొంతమందికి, మనము వారితో చేరితే, వారు చాలామంది చదువుకున్నవారు వున్నారు, మనలను అడుగుకు తొక్కివేస్తారేమో, వారు పాలించేవారు, మనం పాలించబడేవారము అవుతామేమో అనే భయము కలుగకుండా, మనము వారికి అన్ని విషయాలలోగూడా వారియొక్క

25th November 1955] [SRI B. GOPALA REDDI]

industrial development, agricultural development, యంకా వారికి కావలసినదీ అన్ని developments లో గూడా తప్పకుండా ఉచారముగా చూస్తాము అనేటువంటి విషయము యిక్కడవున్న అన్ని పార్టీల అభిప్రాయమున్ను, యీ విసెంట్ల ద్వారా వారికి అందజేయాలనే ఉద్దేశ్యముతో ఈ తీర్మానములో ప్రత్యేకంగా చూపించియున్నాము. ఇది వారికి అంపజేయాలని ఈ తీర్మానములో తెలియపరుస్తున్నాము. కాని యీ అంతా వారు అడిగితే వ్రాసింది కాదు. వారికి యిచ్చే అవకాశాలు లన్నీ యిప్పుడానికి ప్రభుత్వానికి ఎట్ట అభ్యంతరము లేదు.

“బళ్లారి, తుంగభద్ర ప్రాజెక్టు ప్రాంతాలకు సంబంధించిన విషయము లన్ని కూడా కమిటీవారి గమనించి ఒక నిర్ణయము చేసినారు. “After very serious considerations” Tungabhadra headworks ప్రాంత మంతాకూడా ఒకే ప్రభుత్వ అబ్బాయిపక్రింద వుంటే మంచిదనే కమిటీ సభ్యులు ముగ్గురుకలిసి చెప్పినారు. బహుశ వారి నివేదికలో ఇంకా ఎక్కడ కూడా, ఏ ప్రాంతములోకూడా after very serious considerations అనే మాటలను వారు ఉపయోగించలేదు. వారు మనకు కావలసినవారు, కర్ణాటకులకు కాకూడదనివారు కారు, మనమీద ప్రత్యేకమైన అభిమానము చూపించి చెప్పిన విషయముకాదిది. ఏంట్లా administrative inconvenience విషయముచూచుకొని, ఈ తుంగభద్రా దాముకు ఎంతఖర్చు అయిందీ, ఎంత ఖర్చు కాబోతున్నదీ, ఎన్ని కాలువలు కావాలి, ఎంత ఎలక్ట్రిసిటీ కావాలి, అనే విషయాలు గమనించారు, మొదటి నుంచి మద్రాసు ప్రభుత్వమువారు ఏ ఉద్దేశ్యముతో ఈ ప్రాజెక్టు నిర్మాణం కొనసాగించారో ఆ ఉద్దేశ్యాన్ని నెరవేర్చుడము కోసము, ఈ సూచన చేశారు. ఆ ప్రాజెక్టు ముఖ్యముగా బళ్లారి జిల్లాను, ఆసంత పురం జిల్లాను అభివృద్ధిచేయడము కోసము ఉద్దేశించబడింది. ఆ ఉద్దేశ్యాన్ని నెరవేర్చడానికి ఎంత భాగము వేయాలో అంతవరకు ఇవ్వమన్నారెకాని, బళ్లారి జిల్లా అంతా ఇవ్వమని కమిషన్ వారు చెప్పలేదు. బళ్లారిజిల్లా అంతాకూడా ఇవ్వమని చెప్పడానికీకూడా వారికి అర్హతవున్నది. జిల్లా లను విభజించకూడదని వారు ఒక అభిప్రాయము పెట్టుకున్నారు. కాబట్టి అవిధంగా చేసినా తప్పుకాదు. కాని ఈ తుంగభద్ర ప్రాజెక్టు అభివృద్ధికి గాను, హైద్రా ఎలక్ట్రిసిటీ కోసము, హైలెవెలు ఛానలుకోసము ఎంతవరకు కావలయునే అంతభాగము ఒకే ప్రభుత్వముయొక్క అధికారములోవుంటే మంచిదనే వృద్ధేశ్యముతోనే వారు ఈ సిఫార్సు చేసినారు. దానిని మనము తప్పకుండా పూర్తిస్తున్నాము అనేది మొదటినుంచి చెబుతూనే ఉన్నాము. బళ్లారి తుంగభద్ర ప్రాజెక్టు ప్రాంతము రాయలసీమ ప్యాంతముతో సన్నిహిత సంబంధము కలిగిఉన్నది. 1953 వ సంవత్సరం ఆక్టోబరు 1 వ తేదీన మనకు రాష్ట్రము వచ్చింది. ఆనాడు యీ ప్రాంతాలు మైసూరులో చేర్చబడినవి. అది మనము తాత్కాలికము అనుకొన్నాము. తరువాత ఒక బౌండరీకమిటీ వచ్చి విచారణ చేస్తుందనికూడా అనుకొన్నాము

[SRI B. GOPALA REDDI] [25th November 1955]

అందువల్ల ప్రాపంచిక కమిటీవారు 'after very serious consideration' అనేమాట ఉపయోగించి చేసిన యాసఫార్మకు మనము అభిమతం ఉంది, హర్షాన్ని తెలియచేస్తున్నామని చెబుతున్నాము.

"పల్నాటిమిడి మొదలైన సరిహద్దు ప్రాంతాలలో తెలుగు మాట్లాడే వారు ఎంతమంది ఉన్నారో, మనకు ఎంతవరకు రావలయునో అన్ని విషయాలూకూడ లక్ష్యంగాను మొదలైనవారు చెబుతారు. మధ్యప్రదేశ్‌లో ఉన్న చాందా జిల్లాకు సంబంధించి సంతకరకు ఏమీ గ్రామాలలో తెలుగువారి స్కూలుగా ఉన్నారో మొదలైన అన్ని విషయాలూకూడ వారు చెబుతారు. ఇంకా బీకానెర్‌పేట, సెలం, ఉత్తరకర్ణాటక జిల్లాల విషయాలూకూడా ఉన్నవి. ఇంకా అన్నిటికన్న పెద్దదైన కోలారు జిల్లా విషయము ఉన్నది. అక్కడ 54% తెలుగు మాట్లాడేవారున్నారు. ఒక తాలూకాలో మాత్రం కన్నడము మాట్లాడే వారు ఎక్కువ మంది ఉన్నారు. మిగతా తాలూకాలలో 60% వరకు మన population అక్కడవున్నది. అంత యెక్కువమంది తెలుగు వారు అక్కడ ఉన్నారు. వారికి చిత్తూరు, ఆనంతపురము జిల్లాల వారికి సన్నిహితంగా సంబంధబాంధవ్యాలు వుండడమేకాకుండా geographical గా contiguous ప్రాంతాలు ఈ మూడు జిల్లాలు. 60% వరకు తెలుగు వారు ఉన్న కోలారు మనకు లెకుండా కర్నాటకంలో చేరిపోవాలి అని చెప్పడము న్యాయమైనట్టువంటి విషయంకాదు. కోలారు విషయములో మనం సిగ్గుపడవలసిన అవసరము లేదు. ఇతర రాజ్యంలో ఉన్నవాటిని మనము కొరడము లేదు, లెనిఫాన్ వాటికి మనము చెతులు చాపటము లేదు. గొంతెమ్మ కొర్కెలు అనేది ఏమీ మనము కొరడము లేదు. సక్రమమైన, న్యాయమైన, మన సరిహద్దులో ఉన్నట్టు వంటిది, నూటికి 60 మంది తెలుగు మాట్లాడే వారు ఉన్నట్టువంటి జిల్లా కాబట్టి అది మనకు న్యాయంగా రావలసిన అవసరము ఉన్నది. అందువల్ల ఈ కోలారు జిల్లా విషయములో మన యొక్క మనస్సులో ఉన్న అభిప్రాయాలను మాత్రమే చెబుతున్నాము. ఇంకా ఇతరమైనవి కొన్ని ఉన్నాయి. ఇంకా పాపగడ్డ పల్లెరాలు ఉన్నాయి, కన్నడ దేశంలో చితాల్‌దుర్గ ఉన్నది. విటన్నింటి విషయము, తరువాత మన సంజీవరెడ్డిగారు. వెంకటరావుగారు యింకా ఎక్కడెక్కడ ఏ ప్రాంతాలు ఉన్నాయో వాటిన్నింటి విషయముకూడా వివరంగా చెబుతారు. మనకు సంబంధములేనట్టువంటి ఏ గ్రామముకూడా మనకు అక్కరలేదు. మన సరిహద్దులలో కర్ణాటక రాష్ట్రంలోగాని, మధ్య ప్రదేశ్‌లోగాని, ఒరిస్సాలోగాని మనకు మెజారిటీవుండి, మనకు రావలసినట్టువంటి ప్రాంతాలను మాకు ఇచ్చించి ఇతరులకు పోవలసిన ప్రాంతాలు ఏమైనావుంటే వారు తిసుకోవచ్చును. ముఖ్యముగా చిత్తూరు జిల్లాలోగాని, ఇంకే జిల్లాలోగాని కన్నడముగాని, తమిళముగాని మాట్లాడేవారికి ఎక్కువ మెజారిటీ వుంటే అవి తప్పకుండా వారు తిసుకోవడానికి మాకు ఏలాంటి అక్షేపం లేదు. ఆ మాదిరిగా న్యాయంగా కూర్చోని వారికి పోవలసినవి వారికి ఇచ్చి, మనకు రావలసినవి

DISCUSSION ON THE REPORT OF THE
STATES REORGANIZATION COMMISSION

25th November 1955] [SRI B. GOPALA REDDI]

మనము తిసుకోవడము న్యాయము. అ మాదిరిగా చేస్తే బాగుంటుంది. ఒక వేళ ఏదైనా తగాదా వచ్చి మేము చేసుకో లేక పోతే Government of India వారు బౌండరీ కమిషనుకు refer చేసి ఒక arbitration ఇవ్వవలయునని ఈ తీర్మానము చెబుతున్నది. దీని యొక్క సారాంశం యిది. కాబట్టి ఈ విషయములో నేను మొదట విన్న విషయముగా ఒక భవిష్యత్తును మనము నిర్విస్తున్నాము. తెలుగుబాతి యొక్క భవిష్యత్తు ఏమిటో వచ్చే 100 సం॥లకు 200 సం॥లకు ఈ తెలుగు బాతి అంతా కూడా ఏమాదిరిగా ఉండాలి వాళ్లయొక్క అలికకళలు, సారస్వతము, సంగీతము ఏలా పెంపొందించే నుకోవాలి, వాళ్లయొక్క రాజ్యాంగము వారి కేమియు, ఏమాదిరిగా చూచుకోవాలి. పరిపాలన ఏ భాషలో జరిపించుకోవాలి అన్న విషయాలను మనము ఈ నాడు చర్చిస్తున్నాము. Government of India వారికి మనము ఒక నిపాఠ్యు చెయ్యబోతున్నాము. వివరకా పార్లమెంటు యొక్క తుదిర్ణయమును మనం అంగీకరించవలసి ఉంటుంది. మనం చెప్పవలసిన విషయాలు అన్నికూడా చెబుదాము.

“మన ప్రజలచేత విన్నుకోబడి నటువంటి పార్లమెంటు ఒక నిర్ణయము చేసిన తరువాత దానిని మనము అమోదించడము మంచిది. కాని లేని పోని అలజడితెచ్చిపెట్టి, సమ్మెలు కలుగజేసి, అనవసరమైన అందోళనలు చేయడము న్యాయముకాదేమో అని నేను అనుకుంటాను. అన్ని పార్టీలకు సంబంధించిన మన పెద్దలందరూ ఈ నాడు పార్లమెంటులో ఉన్నారు. వారు ఒక కడపటి నిర్ణయము చేస్తారు. మనం అందరము న్యాయమైన కోరికలు కోరుతున్నాము. సలహాలు చెబుతున్నాము. ఢిల్లీలో వున్న పెద్దలు, పార్లమెంటులో వున్న పెద్దలందరూ ఏ నిర్ణయము చేస్తారో దానిని సంతోషపూర్వకంగా అంగీకరించక పోతే మన పంచవక్ర ప్రజాశక్తికకు భంగము వస్తుందేమో అని నేను అనుకుంటున్నాను. ఉపయోగకారిగా ఉండవలసిన విషయములు ఒక్కొక్కసారి ఉపద్రవ కారిగా కూడా అయిపోతూ ఉంటాయి. మనము ఇరుగు పొరుగు వారితో సన్నిహిత సంబంధ బాంధవ్యములను ఏర్పరచుకోవలసి వస్తుంది. మనం ఒక ప్రాంతమును కోరుతున్నామంటే మనం కర్నాటకంతో మిత్రత్వాన్ని పో గొట్టుకొని శత్రుత్వాన్ని వహించి ఉండాలని కాదు. కర్నాటకులు, తమిళులు, ఒరిస్సావారు మనకు కావలసినవారు. వారూ మన దేశస్థులేకాని ఏ ప్రాంతమువారో కాదు. పాకిస్తాను, చైనా, జపాను మొదలగు దేశాలవారు కాదు. భారతదేశము లోనివారే. భాషకోసము, పరిపాలనా సౌకర్యము కోసము మనము ఈనాడు రాప్ట్యాన్ని కోరుతున్నాము. మనయొక్క కృష్ణా, గోదావరి నదీప్రాంతములను అభివృద్ధి చేసుకోవడము ఇటువంటి రాప్ట్యాలను మనము కోరుతున్నాముగాని ఇంకో దురుద్దేశముతోకాదు. మనము కోరుతున్నటువంటి

[SRI B. GOPALA REDDI] [25th November 1955]

ఆంధ్రరాష్ట్రము పచ్చిన తరువాత (దాని పేరు ఆంధ్రరాష్ట్రము అనే పుంటుందనుకొంటాను, విశాలాంధ్ర అనేది ఈనాడు మనము కోరుతున్నటువంటి కొరిక ఆయినప్పటికి) సన్నిహితమైన సంబంధము పెట్టుకొని సోదరభావముతో ఇరుగుపొరుగువాళ్లతో మనము మెలగవలసినదేకాని, శేషము అన్నింటికి సంకుచితమైన భావాలు పెట్టుకొని ఇతరులను మేము మా రాష్ట్రములోకి రానివ్వము, అరవవారిని రానివ్వము, మరాఠీవారిని రానివ్వము అనడానికి వీలులేదు. అందరూకూడా ఇక్కడ వ్యాపారము చేసుకోవడానికి వీలున్నది. Constitutional గా safeguards పున్నది. ఇంకా సరిహద్దు గ్రామాలలో కొన్నిచోట్ల తమిళులు, ఒరియావాసు, కన్నడులు తప్పకుండా ఉంటారు. వాళ్ల విషయములో మనము బాగ్రత్త చూచి అనేక సంరక్షణలు ఇవ్వవలసి ఉన్నది. మనము ఎంతో బాగ్రత్తగా, minute గా విభజన చేసినప్పటికికూడా ఎటువంటి arbitrations ఇచ్చినప్పటికికూడా తమిళనాడులో కొన్ని తెలుగు గ్రామాలు ఉండవచ్చును. అట్లాగే మన ఆంధ్ర దేశములో కొన్ని తమిళ గ్రామాలుకూడా వుండక తప్పవు. అట్లాగే కొన్ని కర్నాటక గ్రామాలుకూడా ఉండక తప్పవు. ఇటువంటివన్నీ వాళ్లకుకూడా మనం సరియైన సౌకర్యాలు ఇచ్చి మనతోపాటుగా వాళ్లను మనము చూచుకోవలసిందేగాని ప్రత్యేకించి చూడడానికి వీలులేదు. ఏ ఉద్యోగములోగాని, ఏ ఇరిగేషను ప్రాజెక్టుల విషయంలోగాని, అన్ని విషయములలో వారికి అన్ని రకములైన సౌకర్యములు మనము కలుగచేయవలసి ఉన్నది. అట్లాగే మన తెలుగువారు ఇతర ప్రాంతములో పుంటే మనకు కావలసిన సౌకర్యాలు మనము కోరుకాము. (రాజపాలెములో ఎక్కడెప్పున్న తెలుగువాళ్ల కోసముకాదు). చెంగల్పట్టు జిల్లాలో పున్నటువంటి కొన్ని ప్రాంతాలలో తమిళులు హెచ్చుమంది పున్నప్పటికికూడా తెలుగువారు 40% పుంటే వాళ్ల బిడ్డలకు తెలుగు చెప్పించుకుంటాము అంటే దానికి అక్కడ గవర్నమెంటు సౌకర్యము కలుగచేయవలసి ఉంటుంది. అట్లాగే మనము ఇతర రాష్ట్రాలవారికి సౌకర్యాలు కలుగజేస్తే వారియొక్క సానుభూతిని పొందగలము. మన తెలుగువారికికూడా మనము నిజమైన సేవ చేసినవారమవుతాము. ఈ ఉద్దేశ్యములన్నీ మనము మనస్సులో పెట్టుకొనే ఈనాడు చారిత్రాత్మకమైనటువంటి ఈవిషయాన్ని గూర్చిచర్చిస్తున్నాము. మనయొక్క న్యాయమైనకోర్కె సఫలి కృతంకాగలదు. దానివల్ల భారతదేశముయొక్క ప్రతిష్ఠ, మన ఇరుగుపొరుగు ప్రాంతాలయొక్క మైత్రి ఇంకా ఎక్కువగా పెంపొందగలవు. మన పరిపాలన సక్రమంగా జరగగలదు. ప్రజలందరికీ సౌకర్యంగా వుండగలదు. అందువల్ల ఈ విషయములన్నీ మనస్సులో పెట్టుకొని ఈ తీర్మానాన్ని అన్ని పార్టీలవారుకూడా ఏకగ్రీవంగా ప్యాసు చేయమని కోరుతూ, ఈ అవకాశము ఇచ్చినందుకు సభాపతిగారికి నా సమస్కారములు చేస్తూ ఇంతటితో విరమిస్తున్నాను.

DISCUSSION ON THE REPORT OF THE
STATES REORGANIZATION COMMISSION

25th November 1955]

MR. SPEAKER :—“Motion moved—

“That the Report of the States Reorganization Commission be taken into consideration,

‘And on such consideration, this House feels happy that the Tungabhadra area which is essential for the development of Rayalaseema has been reunited with Andhra State thus fully facilitating the industrial and agricultural development of the whole area.

‘2. That this Assembly feels that the Telugu speaking parts of Hyderabad are intimately connected with Andhra and appreciates the views of the States Reorganization Commission with regard to the desirability of unifying Telangana and Andhra but requests the Government of India to merge them forthwith instead of waiting till 1961, with Hyderabad as the seat of the Government and the High Court and that such a unified unit will greatly help the development of the State and the full exploitation of the waters of the Godavari and the Krishna, making the Telangana and Andhra people equal partners in this joint enterprise of bettering the conditions of the people.

‘3. This Assembly would further like to assure the people in Telangana that the development of that area would be deemed to be a special charge, and that certain priorities and special protection will be given for the improvement of that area, such as reservation in services and educational institutions on the basis of population and irrigational development.

‘4. This Assembly requests that Kolar district in Mysore which has a clear Telugu majority should be included in Andhra.

‘5. This Assembly further feels the need for boundary adjustments with the Madras, Mysore (Karnataka), Madhya Pradesh and Orissa States on the basis of village and contiguity and that such adjustments can be achieved by mutual co-operation and goodwill and that necessary negotiations must

[25th November 1955]

take place and if any points remain unsettled, the Government of India may refer them for arbitration."

The motion is now before the House for discussion.

SRI P. V. R. GAJAPATHI RAJU:—"Sir, it gives me very great pleasure to support the resolution of the Leader of the House. This is the first time in my personal experience in the Assembly, where I find, that not only individually for myself but also for my party, and speaking also for the whole of the Opposition with the permission of my friend, Sri Sundarayya and Sri Ramakrishna Raju, that this is a resolution, which does not require much explanation to be accepted by all of us here in the House. However, I am rather surprised, that even though we have for the first time a united mind on such a major issue as this, the strength of the House is, to say the least, very slender. This is something which pains me, because I took special interest in coming here, because I felt this was possibly one of the most historical decisions."

SRI R. B. RAMAKRISHNA RAJU:—"Sir, the Rajah Sahab raised the question of the House being very slender. I may tell him that the reason is the trains come late. May I suggest, Sir, that in future, the first day of the meeting may begin a little late, say, at one or two o'clock. My personal experience, I may tell you, Sir, is that I could be here at very great difficulty at twelve or 12-15 to-day."

MR. SPEAKER:—"I don't think the House is thin to-day."

THE HON. SRI B. GOPALA REDDI:—"For the opening day, we may meet in the afternoon."

SRI P. V. R. GAJAPATHI RAJU:—"Sir, I did not want to raise a controversy (laughter) on this point. I was merely referring to it by the way and I was trying to impress upon us all that on an important occasion like this all should make it a point to attend the meeting.

"Before I proceed to discuss the resolution before us, as far as we are concerned, namely the representatives of the people of the eleven districts assembled here to-day I feel I should make a few remarks

25th November 1955]

[SRI P. V. R. GAJAPATHI RAJU]

generally on the States Reorganization Commission Report. It is true that as far as we Andhras are concerned there is no trouble on this report; and the Opposition has no separate view point to offer. But as far as the nation is concerned, I would be failing in my duty, to my creed and to my doctrine of socialism, if I were not to-day to express the view, that there has been a large element of bungling, unnecessary bungling on the part of the Government of India and also the Congress Party regarding the general approach and tone of the State Reorganization Commission Report. To-day we are trying to have a larger and bigger Andhra State. But what about people like the Maharashtrians, who have been thrown into the cauldron of controversy. It is not easy for Andhras to forget the source or the inspiration of all Andhradesh. I would refer to that historical background later on. One talks of the Andhras, Sathavahanas and others. After all, who are the Andhras; where did they originate; what is their, shall I say, historical homeland? It begins in Nasik. As far as 300 B.C. Pulikesan ruled as Andhra Emperor. So in terms of history and culture, which transcend immediate considerations of administrative diplomacy, if I may use that term, because parties in power prefer such terms, they feel they are terms of endearment rather than criticism, the short truth would be administrative power politics. But as I said earlier, I don't want to use here harsh words, and so, I would say, the exigencies of administrative diplomacy. On behalf of whom? Is it cultural diplomacy of history exhibited by the desire for national unification through conflict; or is it Congress Party's desire to rule by virtue of division. Both these phenomena take place.

"So far as the Godavari river itself is concerned, the very basis of the report which contemplates four separate States of this river system, is to say the least historically tyrannical. It ought never have been allowed to be published. The Godavari river has been one of the most important geographic lines in this nation. And if to-day the wheel of Indian history hopes to approximate the culture of the Ganga-

27th November 1955

[Sd/-] MR. GOPAL K. PILLAI

Vamuna ... Indian society to-day should ... the nation that this Code ... remain basically ... of this country ... necessarily digressing. But for ... members, a little history would ... not would help us to understand what ... History is not a mere ... Bengal from 1900, as Mr. Gopala Pillai has ... Indian ethos has approximated two vast, southwards and eastwards; and our river valley systems have played an important part in this issue. The eastward river valley is the Ganga-Yamuna valley, and a cultural approximation has taken place on that plane. The southern movement of Hindu culture, or Aryanisation, if we would term it, has been through the Vindhya into the Godavari basin. Therefore, alternatively, between the periods of rise in Indian history and periods of fall, we may say, that the Ganges-Yamuna basin has been aggressively internal and between those periods when it collapsed externally, India was saved by the Godavari basin. This process has been taking place so often. In the B.C. period, the Aryan invasion was something external and the defence against that was achieved by another Pulikesan, this time belonging to the Rashtrakuta grouping, in the sixth or seventh century A.D. So here we have a system or movement going over ten centuries; two emperors in this Godavari basin, one stopping Asoka and the other stopping Harsha. Both were known as Pulikesans, and both dynasties were Godavari dynasties, if I may use that term; one was Andhra and the other was a Rashtrakuthan. So in this manner we have a unity tradition in his whole basin; and to-day the State Reorganization Committee Report trying to divide this area into four groups is a bad approach as far as Indian politics is concerned. The attempts towards unification is a historical phenomenon, that is going on. If Aryanization was an attempt at unification, if Sanskrit conquered India against the Dravidian languages, and if cultural strife between Benares on one side, representing Sanskrit and Aryan learning and Tanjore on

25th November 1955

[SRI P. V. R. GAJAPATHI RAJU]

on the other side representing the Tamil, or shall we say Dravidian source and inspiration for most of the southern Dravidian languages, inclusive of Telugu. I am not very good at Telugu language but I am conscious of its history to the extent that in Tanjore some of the greatest or best Telugu literature—also our music, there is Thyagaraja comes from that area. The inspiration has been twofold, represented in the Ganges valley and the Dravidian culture represented in the Cauveri-Tanjore valley, and our area, the Godavari area, you may call it acted as a sort of military bulwark between the northern invasion of the barbarians and the amalgamation of cultural unification. This is the past, and to-day we are in the phase of cultural unification.

And to-day we are in the face of cultural unification, for we have just become free 7 or 8 years back. Sometimes in relation to the different ethos of the various cultures in the nation—to-day they are very separate—Kannada, Marathi, Telugu, Tamil in the South and a Unified Hindi in the north, it varies from dialect. I am told that a Mahratta speaks a type of Hindi which is different from Oudh. Banares would speak different Hindi from Rajasthan or Ajmere; and therefore in this phase of cultural unification that is being attempted, sometimes extraneous administrative connections or conveniencies arise. We are facing two things in this Nation to-day and even though we are not agitating in Andhra, it is worth referring to it by way of passing, because it is something that is a fact in Indian politics to-day, viz., the question of language unification which will lead automatically to cultural unification. As you are aware, there is the question of language. I am using the English language which administratively and which from the stand-point of internal cohesion brought about was used as the medium of law and order. To-morrow Hindi is supposed to be introduced in the Nation. Let us consider carefully what would be the effect of 4 States,—4 separate States—from the Godavari basin. National unification with Hindi culture has to take place from one type of consideration. We

[25th November 1955]

[SRI P. V. R. GAJAPATHI RAJU]

talk in terms of Nationalism, Hindi and culture, because we feel that Hindi as represented in a single language, would lead to an intensification of our Nation. But at the same time, if you were to ask each one of the non-Hindi speaking people how far this reality would affect themselves, would it mean ultimately the collapse of their own regional languages, clear answers are not forthcoming. Administrative considerations to-day play a part. But let me tell you seriously that ultimately if this Nation is to progress, it cannot attempt unification too fast. It has to be a slow process and it is only through a slow process that the variety of India can develop a new culture, because do not think I am wrong when I say that the Indian has been dead for about a thousand years or more. He is not sure of any new culture. His religion codified by Sankara during a period of decline merely met the onslaught of Islam. It could not reconquer Islam. Egalitarian doctrines of equality do not motivate Hinduism. Do not motivate the codification of Sankara. And therefore this phase has to disappear and in the process of this phase disappearing, let us not mistake it for administration. Administrative unification is a dangerous doctrine if it transcends itself and ignores cultural difference. Therefore it is that I say that this tendency to feel that nationalism equates merely to language hegemony must be fought by us who are non-Hindi speaking people, not because we are anti-National not because we believe that India is not one country but because we believe by virtue of this difference alone we will have more enriched civilization or culture in the future. And it is this which makes us feel conscious that sometimes Southern India is misunderstood by the North. I know many friends of mine in Uttar Pradesh and others who talk very lightly of southern languages. They ask: "Why do you want other languages? Why do you want Telugu? Why do you want Marathi? After all, it has accepted the Devanagari script. Why do you want Kannada? Why do you want Tamil? You merely want it because you people

25th November 1955]

[SRI P. V. R. GAJAPATHI RAJU]

do not want to learn Hindi. You are satisfied with English. You are too old and have become ossified in the mind. You do not want to accept the trouble of learning a new language and therefore you go behind the smoke-screen of linguistic provinces" These linguistic provinces are unnecessary. Like that the argument begins and this has been said to me by Socialists also.—it is not something that does not concern me. I am sure the same arguments may be there in the North by Congressmen. They are there, I know it. One may not admit them. But I admit this sort of talk goes on and it is precisely for this that I say that to a large extent, the States Reorganization Committee Report has been motivated by the erroneous doctrine that four States on the Godavari—it is a subconscious motivation that exists in the North—facilitates the southern unification which has been the attempt for the last 350 years of history in our country, from the breakdown of Mahenjandaro and Harappa. About 1,400 B.C., and till now, the attempt has been going on and that attempt will still continue and it is in the days to come alone that things can improve in the Nation and therefore, before I close to-day on this issue, I would like to say that my sympathy is completely with our Maharashtrian friends. It is indeed barbarous that people should be shot on the streets of Bombay because they claim the justification of history. It is something that we should all feel sorry about. If we claim Visalandhra because of our cultural rights, we must not forget that Samyukta Maharashtra has also got such rights. And also furthermore, it is by virtue of two strong amalgamated States on the Godavari that ultimately a future defence-line may also be built in the future. One can never be sure of these facts. But one thing is definite. Historically speaking, in terms of culture, the phase of ascendancy will be in direct relationship to the time it will take for the effacement of certain languages that continuously take place throughout history. Such phases are supposed to be of historical duration of cycles of three hundred, six hundred and nine hundred years. They are the expression of such interpretation of history. To-day Telugu language is

125th November 1955

[SRI P. V. R. GAJAPATHI RAJU]

exactly nine hundred years old. It has completed three consecutive cycles. Mr. Gopala Reddy has talked of the literature of Nannayya. He is exactly nine hundred years back. So we have finished one cycle exactly of three hundred years. Visalandra shows certain new prospects for the Telugu language and culture. Non-Visalandra has no that prospect. Because when you break up territories into two groups it is a clear prediction that Telugu language would last only for three hundred years more. But together it may last longer. But the portend of things to come is already there in that area, because I know many an educated person, many a Telugu in Telangana area prefers the medium of Urdu, prefers to go into the Hindi language. This is a transition which would be much smoother, if you are in two portions. But if you are together with a larger basis, with a larger economic and populational basis it is possible to predict, all things being equal, you will transcend to the three hundred-year period and go into the six hundred-year period. If that is the case, then there is also the hope, because one can hopefully predict, that the cycle of culture-cum-civilisation that we are going into, would be a thousand years. Now this nine hundred or thousand-year period is a very interesting period. Civilisation lasts only between six hundred and nine hundred years. The phase is cultural and then it goes into, after it reaches, an increase of materialism, into the level of what is called civilised expansion, which then closes the cycle. This is the historical phase which goes on, and therefore with that sort of approach in India, where other cultures would exist in co-equal status with Hindi, the whole process would go on for over six hundred years, and by the time we have finished this glorious new phase we may expect to be of six hundred years and then we may be in the three hundred-year phase of what is called civilizational expansion, which has been the history of great peoples in the world. That is a good portend of things. When we break up our cultures into possessions, where the big brother would devour us for the sake of national unification or language hegemony, or because of the security of Delhi or some

15th November, 1955

[SRI P. V. P. GANAPATHI RAJU]

Other considerations of principles of renaissance may be made later. Historically speaking, many arguments may be put forward for both, Visalandhra, for a separate Andhra and for a separate Telangana. I do not like Andhra's. Even though we to-day hear people asking for a new State, please notice the thinness of the House. Let us be clear in our mind that many Telangana economic arguments subconsciously against such a concept. (Interruption) Mr. Kaleswara Rao may say 'no'. Yet it is there in Andhra. And to such people one would like to tell them that, even economically speaking, they are not going in any manner to suffer by the expansion of the State. Let us not be secretive about our feelings. The Leader of the House was very pointed when he expressed that Telangana did not ask for any concessions, even as when we had Andhra State, Rayalaseema asked for concessions. The fact that Telangana did not ask for concessions—was a point for consideration. I agree with him that it is a consideration which should apply to all of us in Andhra. But let us understand what was meant behind that. Because Telangana did not ask for considerations, we agree with them, but by virtue of that same act, it does not mean that there are among us who look apprehensively as to the future. Small points of controversy are thrown in the way. What about Guntur High Court, Divisional Bench at Guntur—I think I read some such thing from somebody. What about the consideration of Kurnool. There is some sort of movement going on. (Interruption). It does not matter; whatever it may be, Mr. Ayyapu Reddi is an old colleague of mine. He belongs to Kurnool. He defended me one time in Karevena. When he says, 'no no', he must after all represent the view point also here, not that it should stand in our way, but that we must not be taken in by these considerations. Let us also realize them; let us understand these facts, let not our desires for parochialism transcend what we historically do or achieve. That is precisely what I am trying to tell you. All this talk of what is to happen to Guntur or Kurnool should not trouble us in the face of nation-hood. I would not like to raise mechanical

[25th November 1955]

[SRI P. V. R. GAJAPATHI RAJU]

arguments about the location of the High Court. I would leave it to some lawyer friends who know the difficulties between going to Guntur and Secunderabad. Of course I have still got some cases in the courts; and so it costs me also. (Laughter). But we think we don't have cases in courts."

SRI R. B. RAMAKRISHNA RAJU:—"We will go wherever rich clients take us!"

SRI P. V. R. GAJAPATHI RAJU:—"Well, I am trying, personally, to efface myself of my riches. But that is neither here nor there. So let not these considerations play a part as far as our minds are concerned. Let us be clear about economics. You are discussing economics from two points of view. Two things are there. First of all, there is the question of administrative costs, costs of the States. There is no dispute about it and I am sure our Telangana friends—as also, all of us—realise that administratively, it would be much cheaper to have a Telangana State. For the incidence of Government would be cheaper to a poor people. They will have less number of Ministers, to start with. Putting it as much mildly as possible, only a Governor. One may not have to pay him, for he may also be quite wealthy, if one anticipates the future. So all these considerations would be there. So far as administration is concerned, so far as potential is concerned—economic potential—of Visalandhra, here, I believe we have very little to lose, for the precise reason, that economic potential is two-fold. It may be agricultural, it may be industrial. Agricultural economic potential is all within Andhra area. Take Nandikonda Project. Two-thirds of its irrigation is within Andhra area and one-third of the irrigation is in Telangana area. Take Tungabhadra Scheme. It irrigates only Rayalaseema area. The Godavari river, if and when it will be dammed for irrigation purposes will essentially be useful for Andhra area. One strange fact about agriculture is that you cannot export rivers; you cannot remove fields. Where rivers flow, only there are fields, and there is agriculture, and therefore agriculture has been developed and cannot but be developed in our area even in a united Andhra State. But here

25th November 1955

[SRI P. V. R. GAJAPATHI RAJU]

the difficulty arises, because men confuse between agriculture and industry. All of us who talk of agriculture or industry do not have an exclusive monopoly either of agriculture or industry. We would have one foot in agriculture and one foot in industry, and this is a sign of what you may call the transition between an agricultural base of nationhood and industrial base of nationhood, and therefore it is that in towns like Vijayawada, Kurnool, or Rajahmundry or Anantapur or any one of our towns in Andhra, if you go and talk to the people, the rich man or the capitalist, if you would like to call him, or the educated lawyer or any man of enlightenment, he is prone to contemplate of agricultural development as co-equal with industrial development. But that is erroneous economics.

"Agriculture is permanent. Industry is always migratory. You can move populations but you cannot move rivers and the basis for industrilization is different from the basis of agriculture. Just as you cannot move your river and therefore whether I like it or not, whether I personally like my Telangana friends or my Rayalaseema friends or my neighbouring East Godavari, whether I agitate only for my tank-bed or otherwise, whatever happens, I cannot stop agriculture taking place elsewhere. Agricultural development takes place elsewhere. But I can control industrial development. That is something which man has developed a control over. But for producing industry we had to have conditions for producing that industry and it is precisely there that Telangana has its advantages. If the Telangana people feel that Andhra is more advanced agriculturally, that Guntur, Krishna, now the whole of Anantapur, Cuddapah because of Tungabhadra river are agricultural areas, and because of the agricultural base, the peasantry is rich and because the peasantry is rich, they will dominate us because they can afford to go to schools and colleges and have better education, I may tell them that agricultural wealth develops or progresses mathematically. Industrial wealth progresses geometrically. Power concepts of industry have been geometrical for the last 200 or 300 years. From steam we have gone to

25th November 1955

[SRI P. V. R. GAJAPATHI RAJU]

better forms of power electricity. We have now atom-bomb. Every progression in industry has been three-fold and four-fold. In this matter I would say that there are some in Rayalaseema who look upon Circars in the same way. I would like to say in terms of economics, the Circars is an area of the past and has been an area of the past. Just because we are richer today in Circars it does not mean we are going to be richer in the future. Because Western Europe and America are richer, today they are areas of the past, because they generate concepts of wealth. Therefore in terms of agriculture, in terms of future, Krishna, West Godavari or East Godavari—it has reached its optimum. It can progress a little more. But it has its saving features as far as the rest are concerned. It becomes by virtue of the same process of producing wealth, more wealth, it attempts to focus interest on equality. It tends to focus interest on what you call individualism; it tends to focus interest on concepts of arts and culture.

"So you have two phases. When you develop as a nation you tend to be more regimented in your attitudes of mind. The production of wealth motivates unity. Consumption of wealth motivates differences or divisions. Remember that. The production of wealth brings about unity of the mind. Consumption of wealth produces—you may call it anarchy, you may call it the question of dividing your interests; and that is what is there already in Andhra. And therefore our Telangana friends need not be afraid because what has been developed can be no further developed, but what has not been developed can only be developed. Therefore our industrial development must take place and where can it take place other than in the Telangana area? As I said, men can migrate but rivers cannot, and so we will go to Secunderabad. There may be a little modern strifes because a few Telanganites will lose their jobs. That they will be swamped by us is meaningless in terms of future and in terms of history. My brother is settled in Madras and practically, I suppose my nephews and others are going to be Tamils in the

—“What is the answer?”

—“The answer is that we are not going to grow.”

—“What is the answer to the question of the Godavari?”

—“The answer is that we are not going to grow.”

SAR P. K. KATAPATI: —“Not in Pondicherry. He is not a Godavari. Although my wife is from Maharashtra, I am not one of the reasons why I am interested in the source of the Godavari. (Heal. nearby.) So we will migrate to Telangana. The base is there. It is ready-made. The whole population of Andhra, this 35 millions of the people can build a huge metropolis in Secunderabad. Telangana people are worried about that fact. But let me tell them one thing. There is no mobility of population in Telangana, in Secunderabad and Hyderabad. The population today is static. It has neither been increasing nor decreasing over the last 20 or 30 years. Such a phase is a phase of decline. A man, an individual, an organization, a nation which ceases to grow begins to decline. That the phase of one of being constant is neither here nor there as far as we are concerned. So, Hyderabad is not growing, but is at the moment stationary—stationary for various historical reasons. The State of Hyderabad has been broken up and has lost its administrative position. It has come into India as a sort of a move—which may have taken place previously into British India. It is a Part B State but in effect, it is administratively combined or joined to the rest of the federated India after a period of nearly 200 years, and in the whole process, Hyderabad today is going to be divided into three States, and so what happens to Hyderabad? Even before Hyderabad State has been divided, the town itself has ceased to grow. After it is divided, the answer is so obvious that only the blind would not judge it, the blind or the historic man or the unhistorical person. Therefore, if Hyderabad has to grow, it must have a hinterland. It has to have populational strength and lastly it must have capital for resources. Hyderabad is, today a backward area, just as Rayalaseema is a backward area.”

THE HON. SRI K. A. VENKATA RAO: —“Was”

[25th November 1955]

SRI P. V. R. GAJAPATHI RAJU:—“Was I accept Mr. Venkata Rao's amendment. If a backward area has to be developed by virtue of industrialization, it can only be developed by two methods, external aid or internal motivation. External aid for a backward area would be the dole of the Central Government, like building a sugar factory with Central aid. Internal development would be the formation of capital in the State itself. And here it is that Andhras serve Hyderabad. It is not that we migrate alone to Hyderabad. But all the cumulative capital of all the landlords of Krishna, Guntur, West Godavari, East Godavari—I leave our Visakhapatnam and Sriakulam districts because we are not Circars in that sense—will also migrate when these gentlemen want to have factories or banking interests or whatever else you want in Telangana. Therefore two things happen. The external motivation of aid from the Government of India will increase, because we will be three parts of the whole. Three parts of the whole can obtain more aid in terms of external help than one part in three or two parts in three. After all, there is some such thing as populational justice in our development. Let us take the Second Five-Year Plan. If we separate from Telangana merely because we do not have a developed city, whether it is Visakhapatnam, Vijayavada, Guntur or Kurnool or others, we are not going to expect a better one there. For development can be envisaged only in areas where all the conditions of development are ripe. Suppose all the industries are put in Bengal, because there is Calcutta and all the coalfields, we are not going to accept it. If all the development is put in Madras City, because of the railhead, port and a metropolis there—we, Andhras have been shouting all along because of that very reason. If it is all in Bombay, are we not going to shout. Therefore the fact that Hyderabad would help the Hyderabad people to equalize Hyderabad City, if it is in Andhra, is a meaningless argument, as far as Hyderabad is concerned. Hyderabad city will not tilt the balance in their favour to obtain more aid from the Centre than Andhra. That will be an argument which you may use for personal

25th November 1955]

[SRI P. V. R. GAJAPATHI RAJU]

appeal to the Telangana leaders—here again, they are most, mostly Congressmen who listen to the Opposition (Interruption) Nobody bothers, as I said; that may have been in the past; I am not discussing it now. Mr. Ranga Reddi, or Mr. Chenna Reddi, or even Mr. Narasinga Rao the leader of the Telangana Congress Party—I would even say that to my friend, Mr. Madhava Singh. But I have no proof of that except some workers of the union are supposed to be staging a demonstration. I do not know if the president can control the workers so easily as it is understood to be the case. Possibly not. Anyway, all these Telangana friends, whoever they may be, let them not think, that by virtue of Hyderabad, they can easily tilt the scales in their favour, and obtain more aid. Because Hyderabad is there ready to take in industrial expansion, because it is ready to absorb industries it does not mean, it will affect Andhra. But one thing is definite. External aid is forthcoming whether it is Telangana or Andhra. But the internal sources of capital formation exists only in the Andhra, the Circars area. It is a historical fact that has to be realised. Capital formation has to take place only in Andhra, in the Circars, I mean the four districts I mentioned. Capital formation has to be canalised, and it will be canalised, we hope, efficiently by the capitalist Congressmen (Laughter). Othewise it will be definitely canalised by the Socialist Party, that is going to rule India in a very short period of time. (Laughter). Therefore this capitalism will help Hyderabad; this inner capitalism will help Hyderabad. Let us then realise this argument also. Culture, history—these arguments do not appeal to the people. Sometimes nobody bothers about them except possibly those people who dive into a few history books and talk of the past and all that sort of thing. So to say, that Telugu language will live another three hundred years will be a meaningless jargon to many people who do not in any way think about such things. But economically, let us have a stricter, conscious and correct appraisal, and then alone all the people of Andhra and Telangana will realize what heritage lies before them. Visal-

[25th November 1955]

SRI P. V. R. GAJAPATHI RAJU:—“Was I accept Mr. Venkata Rao's amendment. If a backward area has to be developed by virtue of industrialization, it can only be developed by two methods, external aid or internal motivation. External aid for a backward area would be the dole of the Central Government, like building a sugar factory with Central aid. Internal development would be the formation of capital in the State itself. And here it is that Andhras serve Hyderabad. It is not that we migrate alone to Hyderabad. But all the cumulative capital of all the landlords of Krishna, Guntur, West Godavari, East Godavari—I leave our Visakhapatnam and Srikulam districts because we are not Circars in that sense—will also migrate when these gentlemen want to have factories or banking interests or whatever else you want in Telangana. Therefore two things happen. The external motivation of aid from the Government of India will increase, because we will be three parts of the whole. Three parts of the whole can obtain more aid in terms of external help than one part in three or two parts in three. After all, there is some such thing as populational justice in our development. Let us take the Second Five-Year Plan. If we separate from Telangana merely because we do not have a developed city, whether it is Visakhapatnam, Vijayavada, Guntur or Kurnool or others, we are not going to expect a better one there. For development can be envisaged only in areas where all the conditions of development are ripe. Suppose all the industries are put in Bengal, because there is Calcutta and all the coalfields, we are not going to accept it. If all the development is put in Madras City, because of the railhead, port and a metropolis there—we, Andhras have been shouting all along because of that very reason. If it is all in Bombay, are we not going to shout. Therefore the fact that Hyderabad would help the Hyderabad people to equalize Hyderabad City, if it is in Andhra, is a meaningless argument, as far as Hyderabad is concerned. Hyderabad city will not tilt the balance in their favour to obtain more aid from the Centre than Andhra. That will be an argument which you may use for personal hypnosis, if you want (Laughter).”

25th November 1955]

[SRI P. V. R. GAJAPATHI RAJU]

appeal to the Telangana leaders—here again, they are most, mostly Congressmen who listen to the Opposition (Interruption) Nobody bothers, as I said; that may have been in the past; I am not discussing it now. Mr. Ranga Reddi, or Mr. Chenna Reddi, or even Mr. Narasinga Rao the leader of the Telangana Congress Party—I would even say that to my friend, Mr. Madhava Singh. But I have no proof of that except some workers of the union are supposed to be staging a demonstration. I do not know if the president can control the workers so easily as it is understood to be the case. Possibly not. Anyway, all these Telangana friends, whoever they may be, let them not think, that by virtue of Hyderabad, they can easily tilt the scales in their favour, and obtain more aid. Because Hyderabad is there ready to take in industrial expansion, because it is ready to absorb industries it does not mean, it will affect Andhra. But one thing is definite. External aid is forthcoming whether it is Telangana or Andhra. But the internal sources of capital formation exists only in the Andhra, the Circars area. It is a historical fact that has to be realised. Capital formation has to take place only in Andhra, in the Circars, I mean the four districts I mentioned. Capital formation has to be canalised, and it will be canalised, we hope, efficiently by the capitalist Congressmen (Laughter). Otherwise it will be definitely canalised by the Socialist Party, that is going to rule India in a very short period of time. (Laughter). Therefore this capitalism will help Hyderabad; this inner capitalism will help Hyderabad. Let us then realise this argument also. Culture, history—these arguments do not appeal to the people. Sometimes nobody bothers about them except possibly those people who dive into a few history books and talk of the past and all that sort of thing. So to say, that Telugu language will live another three hundred years will be a meaningless jargon to many people who do not in any way think about such things. But economically, let us have a stricter, conscious and correct appraisal, and then alone all the people of Andhra and Telangana will realize what heritage lies before them. Visal-

[25th November 1955]

SRI P. V. R. GAJAPATHI RAJU:—“Was I accept Mr. Venkata Rao's amendment. If a backward area has to be developed by virtue of industrialization, it can only be developed by two methods, external aid or internal motivation. External aid for a backward area would be the dole of the Central Government, like building a sugar factory with Central aid. Internal development would be the formation of capital in the State itself. And here it is that Andhras serve Hyderabad. It is not that we migrate alone to Hyderabad. But all the cumulative capital of all the landlords of Krishna, Guntur, West Godavari, East Godavari—I leave our Visakhapatnam and Sriakulam districts because we are not Circars in that sense—will also migrate when these gentlemen want to have factories or banking interests or whatever else you want in Telangana. Therefore two things happen. The external motivation of aid from the Government of India will increase, because we will be three parts of the whole. Three parts of the whole can obtain more aid in terms of external help than one part in three or two parts in three. After all, there is some such thing as populational justice in our development. Let us take the Second Five-Year Plan. If we separate from Telangana merely because we do not have a developed city, whether it is Visakhapatnam, Vijayavada, Guntur or Kurnool or others, we are not going to expect a better one there. For development can be envisaged only in areas where all the conditions of development are ripe. Suppose all the industries are put in Bengal, because there is Calcutta and all the coalfields, we are not going to accept it. If all the development is put in Madras City, because of the railhead, port and a metropolis there—we, Andhras have been shouting all along because of that very reason. If it is all in Bombay, are we not going to shout. Therefore the fact that Hyderabad would help the Hyderabad people to equalize Hyderabad City, if it is in Andhra, is a meaningless argument, as far as Hyderabad is concerned. Hyderabad city will not tilt the balance in their favour to obtain more aid from the Centre than Andhra. That will be an argument which you may use for personal hypnosis, if you want (Laughter). Therefore I would

25th November 1955]

[SRI P. V. R. GAJAPATHI RAJU]

appeal to the Telangana leaders—here again, they are most, mostly Congressmen who listen to the Opposition (Interruption) Nobody bothers, as I said; that may have been in the past; I am not discussing it now. Mr. Ranga Reddi, or Mr. Chenna Reddi, or even Mr. Narasinga Rao the leader of the Telangana Congress Party—I would even say that to my friend, Mr. Madhava Singh. But I have no proof of that except some workers of the union are supposed to be staging a demonstration. I do not know if the president can control the workers so easily as it is understood to be the case. Possibly not. Anyway, all these Telangana friends, whoever they may be, let them not think, that by virtue of Hyderabad, they can easily tilt the scales in their favour, and obtain more aid. Because Hyderabad is there ready to take in industrial expansion, because it is ready to absorb industries it does not mean, it will affect Andhra. But one thing is definite. External aid is forthcoming whether it is Telangana or Andhra. But the internal sources of capital formation exists only in the Andhra, the Circars area. It is a historical fact that has to be realised. Capital formation has to take place only in Andhra, in the Circars, I mean the four districts I mentioned. Capital formation has to be canalised, and it will be canalised, we hope, efficiently by the capitalist Congressmen (Laughter). Othewise it will be definitely canalised by the Socialist Party, that is going to rule India in a very short period of time. (Laughter). Therefore this capitalism will help Hyderabad; this inner capitalism will help Hyderabad. Let us then realise this argument also. Culture, history—these arguments do not appeal to the people. Sometimes nobody bothers about them except possibly those people who dive into a few history books and talk of the past and all that sort of thing. So to say, that Telugu language will live another three hundred years will be a meaningless jargon to many people who do not in any way think about such things. But economically, let us have a stricter, conscious and correct appraisal, and then alone all the people of Andhra and Telangana will realize what heritage lies before them. Visalandhra has a tremendous future. It has a united

DISCUSSION ON THE REPORT OF THE
STATES REORGANIZATION COMMISSION

[25th November 1955]

[SRI P. V. R. GAJAPATHI RAJU]

future; it contains strength. Today we may be two people, Telangana and Andhra, and there may be a feeling that duality is something which is very bad; duality cannot last; why should there be a dual position; then you may quarrel and all that. But then I would close with only this: when we talk of success, power, benefits of the future and all those consciousness of acts of plenty—they all mean only one thing. Let us remember the symbol that we have in our minds. Hindus worship Sakthi. Sakthi has two forms. It is duality in a single body. Therefore, in that sense the power that develops always begins from duality and then emerges into a unit firm plane. So without expatiating on it, I would say to our Telangana friends mystically, 'let us fulfil our cultural heritage.' (Applause)

The Assembly rose for lunch to meet again at 2-30 p.m."

After lunch—2-30 p.m.

SRI S. B. P. PATTABHIRAMA RAO :—“ అధ్యక్షమహోదయా, మనసభానాయకులు అతి ప్రతిభావంతముగా—సంస్కృతితోగలిపి—విషయాలన్ని సమగ్రంగా తెలుపుతూ ఈ resolution ను ప్రతిపాదించారు. ఆ తరువాత ఎక్కువగా మాట్లాడవలసి విషయాలు ఉంటాయని నేను అనుకోడంలేదు. సంతోషపూర్వకంగా ఈ resolution ను బలపరుస్తున్నాను. ప్రతిపక్షంనుంచి శ్రీ విజయనగరం రాజావారు అన్ని విషయాలమీద సాలక్యంగా మాట్లాడారు. కాని తక్కువ చదువుకొన్న నాబోటివానికి అంతాపూర్తిగా అర్థం కాలేదని మాత్రం మనవిచేస్తున్నాను. మొదట్లోనే సభానాయకులు చెప్పినట్లు States Reorganization Commission వారు argument అంతా విశాలాంధ్రకు అనుకూలంగా ఇచ్చి జడ్జిమెంటుమాత్రం వ్యతిరేకంగా ఇచ్చినట్లు స్ఫురించింది. రాజాగారు argument అంతా అటుగా ఇటుగాఉంటూ చివరకు జడ్జిమెంటు తప్పకుండా విశాలాంధ్రకావాలని ఇచ్చారనిపించింది. ఏదో mathematics, geography, history, economics, political administrative economics చివరకు అధ్యాత్మికంగాకూడా శలవిచ్చారు. వారి ఒక్క రిమార్కు మాత్రం అనుకూలంగా కనిపించలేదు. 'సభ చాల పలచగా ఉన్నది. ఈవిధంగానేపైనకూడా విశాలాంధ్రగుర్విఅభిప్రాయంఉన్నదని అనుకుంటారేమో' నని అన్నారు. ఇది ఏకగ్రీవమైన విషయం కాబట్టి సభ పలచగా ఉన్నా చిక్కగావున్న బాధలేదు. ఇదేమంత పటుపటాంగమైన విషయంకాదు. పటుపటాంగమైన విషయాలున్నప్పుడు సభ ఎంత నిండుగావున్నదో రాజాగారికే తెలుసు. ఇందులోభిన్నాభిప్రాయానికి తావేమీలేదు. ముక్ఖేటి ఆంధ్రులకు

25th November 1955]

[SRI S. B. P. PATTABHIRAMA RAO]

వికలాంధ్ర కావాలనే విషయమై భేదాభిప్రాయంలేదు. కనుక సభ నిండుగా అందరూకుర్చీలు ఆలంకరించినా, ఆలంకరించకపోయినామొత్తంమీద అందరి ఆభిప్రాయంఒకటే. ఇది దశదిశలా అన్నిపార్టీలువారుచెప్పారు. రాజావారి పార్టీ వారూ చెప్పారు. కనుక ఈ విషయములో ఏమీ అనుమానించనక్కరలేదు. ఏవిధమైన controversy ఈ resolution విషయములో కాని, అసలు సమస్య విషయములో కాని ప్రజానీకానికి వారి ప్రతినిధులకు లేదని వేను నమ్ముచున్నాను. వికలాంధ్ర కావాలని ఈ resolution చెపుతున్నది. ఈ విషయంలో resolution చాలా exhaustive గా ఉన్నది. రాయచూర్ గుల్బర్గాలలోని తెలుగు ప్రాంతాలనుకూడా వికలాంధ్రలో కలపాలి అని నా ఆభిప్రాయం. అప్పుడే పూర్తి తెలుగు రాష్ట్రం అవుతుంది. States Re-organization Commission వారు హైదరాబాదును గురించి చర్చించి నప్పుడు 359 వ పేరలో రాయచూర్ గుల్బర్గాలలోని తెలుగు ప్రాంతాలు అటు వైపు చేర్చడానికి అవకాశం కల్పించారు. ఇవి తెలుగు ప్రాంతాలు ; చాలా పూర్వంనుంచి మంచి గౌరవం పేరుప్రతిష్టలు తెచ్చుకొన్న ప్రదేశాలు తెలుగు సంస్కృతికి, భాషకు ఎంతో ప్రాధాన్యతయిచ్చిన ప్రదేశాలు. ఈ ప్రాంతాలు కూడా ఛేరి వికలాంధ్ర ఏర్పడాలి. పూర్వం రాజులు యుద్ధాలుచేసి గెలిచి రాష్ట్రాలను రాజ్యాలను ఏర్పరచుకున్నారు. ఈ నాడు ప్రభుత్వాలు ప్రజా ప్రభుత్వాలు, ప్రజలు శాంతిమార్గాల్లో దేశాన్ని విభజించుకుని రాష్ట్రాలను రాజ్యపాలనకు అనుకూలంగా వుండేవిధంగా చేసుకోవలసిన సమయం ఇది. అదే గాంధీ సిద్ధాంతం. ఇది గాంధీ యుగం. మనకు అనువుగా రాష్ట్రాలను విభజించుకుని సమస్యలను పరిష్కరించుకోడానికి స్వరాజ్యము వచ్చిన కొద్ది కాలములోనే కమిషనును ఏర్పాటుచేసి వారి తీర్పును మనముందు పెట్టారు. ప్రజాప్రతినిధులమైన మనం దీనిని పరిశీలించి ప్రజలకు అనువైన విధము గా పరిపాలన జరగడానికి ఏలుగా రాష్ట్రాలను ఏర్పాటు చేయడానికి నిర్ యాలు చేస్తే అదే ప్రజాభిప్రాయమవుతుంది. దీనికి అనువుగా కేంద్రంలో శాసనాన్ని చేసి, అతిత్వరలో మనకు రాష్ట్రాన్ని ఏర్పరుస్తారు అని, అన్ని రాష్ట్రాలతోపాటే వికలాంధ్ర అవతరిస్తుందని మనము అశించవలసి వున్నది. తెలుగు వారందరమూ కలిసివుండి కలో, గంజో త్రాగితే, అందులో గొప్ప వున్నదని నమ్మే వారిలో నేను ఒకణ్ణి. తెలుగువారంతా ఒకే పెద్ద రాష్ట్రంలో వుంటే వారికి భారతదేశంలో విలువ హెచ్చుగా వుంటుంది. వికలాంధ్రం భారతదేశములోని పెద్దరాష్ట్రాలలో ఒకటి అవుతుంది. మన దేశములో బహుశా వుత్తర ప్రదేశ్ తరువాత జనాభాను బట్టిచూచినా, వైశాల్యాన్ని బట్టి చూచినా వికలాంధ్ర చాలా పెద్దదిగా వుంటుంది. ఇందులో ఖనిజ సంపత్తి విశేషముగా వున్నది. Agricultural గా, పారిశ్రామికముగా, వాణిజ్యాలలోను అభివృద్ధి చేసుకోడానికి అను వులు అనేకం వున్నాయి. ముడి పదార్థాలు హెచ్చుగా పండింప డానికి అవకాశాలున్నాయి. పెద్ద రాష్ట్రంగా ఏర్పడి ఏకగ్రీవమైన నాయ

[25th November 1955]

[SRI S. B. P. PATTABHIRAMA RAO]

కత్వం క్రింద సరిపించిన వికలాంగులకు హిందూదేశంలోనే కాకుండా ప్రపంచంలోనే పెరు ప్రతిష్టలు పెరగడానికి అవకాశాలున్నాయి. ఇటువంటి అవకాశం సంపాదించడానికి ఆంధ్రులు అంతా ఏకమై వికలాంగుల యేర్పాటు చేసుకుంటే అనతికాలంలో గౌరవం, పెరు ప్రతిష్టలు పెరగడానికి అవకాశం ఉన్నప్పుడు ఈ విషయంలో భిన్నాభిప్రాయం ఉండడానికి వీలులేదు. తెలంగాణాలో కొంతమందికి అనుమానం ఉన్నదని, దానివల్ల కొంత అడ్డు తగులుతుందని మనకు కొన్ని సందేహాలు కలుగుతున్నాయి. అయితే చరిత్రను కొంచెం వెనుకకు త్రిప్పిచూస్తే ఆంధ్రరాష్ట్రం యేర్పడక పూర్వము ఆంధ్రలోకూడా కొంతమందికి అనుమానాలు లేకపోలేదు. ఆంధ్రరాష్ట్రము వస్తే తెలుగు దేశానికి లాభం ఉంటుందా అనే అనుమానం కొంతమందికి లేకపోలేదు. రెండు సంవత్సరాలు అయిన తరువాత ఇప్పుడు ఎవరికి ఎట్టి అనుమానాలూ లేవు. అన్ని ప్రదేశాలూ చక్కగా అభివృద్ధి అవుతున్నాయి. ఆంధ్రరాష్ట్రం రావడంవల్ల చాలా మంచి జరిగింది. ముందుకు పోవడానికి ఆంధ్రులకు అవకాశాలు హెచ్చుగా ఉన్నాయి అని అందరికీ తెలుసును. ఈ అనుభవాన్నిబట్టి అయినా తెలంగాణావారు ఎట్టి అనుమానాలు లేకుండా అక్కడ ప్రజలకు ఉండే freedom పొతుందనే అనుమానము లేకుండా— గత చరిత్రనుబట్టి అయినా వికలాంగులకు అంగీకరించాలని కోరుతున్నాను. వికలాంగుల పట్టినతరువాత అభివృద్ధికాని ప్రాంతాలు బాగా అభివృద్ధి కావడానికి వీలు ఉంటుంది. Develop అయిన వారు ప్రాంతాలవారి సంపదను ఉపయోగించి ఈ areas అన్నింటిని Develop చేయడానికి వీలుఉంటుంది. విజయనగరం రాజావారు చెప్పినట్లు, సర్కారు జిల్లాలు నాలుగింటిలో ఉన్న సంపత్తి ఇదివరకే ఒక stage reach అయినది కనుక అక్కడ ఇంక ఎక్కువ development ఉండడనే అనుమానం నాకులేదు. ఆ సంపత్తిని backward areas ను develop చేయడానికి ఉపయోగించే వీలున్నది. అన్ని ప్రదేశాలను ఒకే మాదిరిగా అభివృద్ధి చేసుకోవటానికి వీలుఉన్నది. ప్రతి జిల్లాలోను అటువంటి backward areas వున్నవి. అవికూడా సమానంగా develop కావాల్సివుంది. అయితే ఎంత త్వరలో వికలాంగుల యేర్పడితే అంత లాభం ఆన్ని ప్రాంతాలకు సమానంగా వుంటుంది. మనం ఏకగ్రీవముగా ఆంధ్ర రాష్ట్రములో ఉన్న పదకొండు జిల్లాల వారము వికాభిప్రాయాన్ని వెలిబుచ్చు తున్నాం. అదే విధంగా తెలంగాణా జిల్లాలవారుకూడా యిదివరకు ఎటువంటి అభిప్రాయాలున్నప్పటికీ యదార్థ స్థితిని గమనించి మనతోకలిసివచ్చి ఏకగ్రీవముగా వికలాంగుల ఏర్పరచారంటే దానిలాభాన్ని త్వరలోనే పొందడానికి అవకాశము వుంటుందని మనవి చేస్తున్నాను. బళ్లారి ప్రాంతము మనలో కలవడంవల్ల ఎంతో లాభము కలుగుతుంది. నిజంగా ఆంధ్రరాష్ట్రం అంతకికూడా ఆ ప్రదేశము విడిపోయివుంటే చాలా ముప్పు తెచ్చివుండి వుండేది. ఇదివరకువలె బళ్లారి అటేవుంటే రాయలసీమ జిల్లాలకు ముఖ్యముగా development చాలా కుంటుపడి వుండేది. బళ్లారి ప్రాంతాలు మనలో లేకపోతే తుంగ

25th November 1955]

[SRI S. E. P. PATTABHIRAMA RAO]

జ్ఞప్త పాజెక్టులోని నీరు విద్యుచ్ఛక్తి సరిగ్గా వుపయోగం కావడానికి అవకాశం వుండదు. కొలారు, మద్రాసు రాష్ట్రంలో వున్నట్టే సరిహద్దు తెలుగు గ్రామాలు, ఒరిస్సాలోని తెలుగు ప్రాంతాలూ, తెలుగుపట్టణాలూ. మధ్య ప్రదేశ్ లో వున్నట్టే బస్తరు పగైరాలు అన్నికూడా తెలుగు రాష్ట్రంలో చేరాల్సిన అవసరం వున్నది. అందుకూ కూడా యీ resolution ను ఏకగ్రీవంగా ఆమోదిస్తారని ఆ ప్రకారంగా కేంద్ర ప్రభుత్వంవారుకూడా తప్పుకుండా పరిశీలించి అనుకూలం చేస్తారని నేను సమ్మతించాను. దీనికై కృషి ఆంధ్ర రాష్ట్రంలో ఏ కొస్తానకూడా తక్కువగాలేదు. ముఖ్యంగా ఆంధ్రప్రదేశ్ కాంగ్రెసు అధ్యక్షులు చాలా కృషి సలుపుతున్నారు విశాలాంధ్ర రావడానికి. మన ముఖ్యమంత్రిగారు కూడా ఎంతో కృషిచేస్తున్నారు. ఈ resolution ను ఏకగ్రీవంగా ఆమోదించడంవల్ల తప్పకుండా యీ కృషికి బలం ఏర్పడుతుంది. శ్రీ కాశేశ్వరరావుగారు విశాలాంధ్రకు అధ్యక్షులు, విశాలాంధ్ర సమస్యకు అధ్యక్షులు.”

THE HON. SRI N. SANJEEVA REDDI:—“ఆపార్టీకండి”

SRI S. B. P. PATTABHIRAMA RAO:— “అదే తెంది. ఆపార్టీకే అధ్యక్షులు, చాలాకృషిచేసి వున్నారు, వారు కనిన కలలన్నీ నిజం అవుతున్న రోజులు వచ్చాయి. ఈ విషయములో అన్ని పార్టీలవారము ఏకీభవించి వున్నాం. తెలంగాణలో కూడా చాలావరకు ఏకగ్రీవమైన opinion వున్నది. కనుక రాబోయే ఔన్నత్యాన్నాహించి తప్పకుండా అన్ని పార్టీలవారు దేశానికి, ఆంధ్ర ప్రజానికానికి ముందు తరాల వారికి లాభం చేసిన వారవుతారని ఆశిస్తున్నాను. అందుచేత త్వరలోనే తెలంగాణావారి సహకారంతో అన్ని రాష్ట్రాలతోపాటు విశాలాంధ్ర అవతరించి ఆంధ్ర ప్రజానికానికి మన దేశంలోనే కాకుండా ప్రపంచంలోనే ముఖ్యస్థానం వచ్చి గౌరవ ప్రతిష్టలు పెరుగుతాయని అశిస్తూ, ముఖ్యమంత్రిగారు ప్రతిపాదించిన యీ resolution ను నేను బలపరుస్తున్నానని మనవి చేస్తున్నాను.”

SRI P. NARASIMHAPPA RAO:—“అధ్యక్ష! ఈ resolution ను నేను బలపరుస్తున్నాను. మన ముఖ్యమంత్రిగారు చాలా క్లుప్తంగా చక్కగా అన్ని విషయాలు మనకు తెలియజేశారు. మా జిల్లా ఒరిస్సా border లో వున్నది కాబట్టి దానినిగురించి కొంత మట్టుకు నేను చెప్పదలచు కున్నాను. ఇదివరకు Simon Commission వచ్చి సపుడు కాంగ్రెసువారు దానిని బహిష్కరించి పూర్తిగా avoid చేశారు ఆ రోజులలో నుంచి ఒరియా వాళ్ళకి చాలా పట్టుదల యిప్పటికి కూడా వాళ్ళు పట్టించే పట్టుగాని రెండో మాటలేదు; ఒరియా పట్టు వద్దిపట్టు అంటారు. మా జిల్లాలో ఇప్పటికి వారు పట్టు విడచి పెట్టలేదు. ఆంధ్రులను చాలా ఏమాండా మానునారని నునవి చేశానాను. రెండోది నునకు

[SRI P. NARASIMHAPPA RAO] [25th November 1955]

బరంపురంలో మొత్తం 67,900 మంది ఆంధ్రులు 23,104 మంది ఒరియా వాళ్లు ఉన్నారు. ఆంధ్రులు మూడుపంతులకు పైగా వున్నారు. అలా వున్నప్పటికీ ఆ గవర్నమెంటు కుమ్మక్కచేత పైకి ఏమీ తెలియనట్లు నటిస్తూ జనాభాలెక్కలలో అయితేనేం, 1936 విభజన చేసినప్పటి లెక్కలలో సయితేనేం ఆంధ్రులను అన్యాయంచేసి వారిని తక్కువ సంఖ్యగా చూపించి ఒరియా వాళ్ళని ఎక్కువసంఖ్యగా చూపించారు. చిత్రపురంలో ఆంధ్రులు 16,770 మంది, ఒరియాలు 10,860 మంది ఉన్నారు. పర్లాకి మిడిలో 23,900 చిల్లర మనవాళ్ళున్నారు. వాళ్ళు 3,100 చిల్లర వున్నారు లెక్కలలో మన తెలుగువాళ్ళని వెనక్కు నెట్టివేసి తెలుగుమాట్లాడేవారినికూడా ఒరియా మాట్లాడాలని నిర్బంధం చేశారు. మన ఉద్యోగస్తులు అక్కడికి వెళ్ళినా ఒరియా మాట్లాడితేనేగాని ఒప్పుకోరు. కోరాపుట్టి జిల్లాలో మొత్తం 1,087,090 మంది వుంటే అందులో ఆంధ్రులు 7,50,000 మంది వున్నారు. 2,22,053 మంది ఒరియా లున్నారు. కోరాపుట్టిలోకూడా ఆంధ్రులకు అన్యాయం జరిగింది. దీనిగురించి రేపు ఢిల్లీ వెళ్ళినప్పుడు ముఖ్య మంత్రిగారు ఒరిస్సా రాష్ట్రములో యింత తేడావున్నది అని లెక్కలు చూపించి ఆంధ్రులకు జరిగే అన్యాయం తప్పిస్తారని మనవిచేస్తున్నాను. మైసూరుప్రాంతంవున్నది, బళ్ళారిని ఆంధ్రలో కలిసినందుకు సంతోషం. అక్కడ కర్నాటకులు 4 లక్షలమంది వున్నారు. మైసూరు ముఖ్యమంత్రి ఈమధ్యన ఒక statement యిచ్చారు. బళ్ళారి కర్నాటకంలో కలవకపోతే చాలామంది అందోళన చేస్తారని statement యిచ్చారు. అలా అయితే మైసూరులో మనవాళ్ళు 20 లక్షలమంది వున్నారు. వాళ్ళ గతి ఏమికాను; నాలుగు లక్షలమంది కర్నాటకే వారి Chief Minister గారు statement యిస్తే మన ముఖ్య మంత్రిగారు ఊరుకోవడం బాగులేదు. దీనిని గురించి పట్టు పట్టాలని మనవి చేస్తున్నాను. హైదరాబాదువిషయం చెప్పినా చెప్పకపోయినా వస్తుంది. వారికి కోరికలుండవచ్చు, కోరినా కోరకపోయినా వూరికినే కూర్చుంటే వస్తుందని జపం చేస్తున్నారు. మాసైడు తెలుగులో 'ఊంగజపం' అంటారు. చేపవచ్చే వరకు ఆలోచిస్తూ వుంటుంది. దగ్గర కొచ్చేసరికి ఒకేసారి నొక్కేస్తుంది. High Command చెప్పిన ప్రకారం ఒప్పుకోకతీరదు, ఒప్పుకుంటారు, ఈ resolution ను నేను పూర్తిగా బలపరుస్తూ యింతటితో వీరమిస్తున్నాను."

SRI VAVILALA GOPALAKRISHNAYYA:—“అధ్యక్షా!

మనం ఆంధ్రులం, భారతదేశం ప్రజాస్వామిక పాలన కోరినప్పుడు సామాన్య మానవుడు తనభాషలో పరిపాలన జరిగినప్పుడు నిజమైన ప్రజాస్వామిక ముపు తుండని ఆశించాడు. ఆ ఆశయంతోటే మొట్టమొదట విదేశ ప్రభుత్వంతో పోరాడం సాగించారు. బెంగాలులోని ప్రజలంతా; అంతేకాదు గోపాలరెడ్డిగారు శలవిచ్చినట్లు లార్డు కర్జన్ బెంగాలును విభజన చేయడంతోటి భారత ప్రజానికం అనే సిఐహం నిద్ర మెలుకొంది. అనాటినుంచి నేటివరకు జరిగిన

25th November 1955]

[SRI VAVILALA GOPALAKRISHNAYYA]

చరిత్ర పరిణామం గురిపై ఒకభాషాప్రాంతమయిన ఆంధ్ర రాష్ట్రం ఏర్పడడం లో ప్రధానంగా ఈ ఆశయం అమలు జరుగుతున్నదని బోధపడుచున్నది. మొట్ట మొదట తెలుగు రాష్ట్రం కావాలని చెప్పి ఆలోచించినపుడు కొద్ది మంది యువకులే ఆలోచించారు. అది నిజముగా అనాడు ఒక సూత్రంగా కూడా ఈహలో మాత్రమే వున్నది. దానిని సాధించ గలిగినటువంటి స్థితి భారతదేశంలో ఈ నాటికి వస్తున్నందుకు చాల సంతోషం. స్వాతంత్ర్యపాఠంతోపాటు ఆయా ప్రాంతాలవారు తమ భాషద్వారా పరిపాలన జరపాలని వారి వారి భాషాభివృద్ధికి ప్రారంభించిన విధానం మీదనే మొదటి పాఠం సాగింది. దానిఫలితము ఆంధ్రోద్యమం. అది బెంగాలులో విభజనకు వ్యతిరేకంకా జరిగిన వుద్యమం, వీహారు మొత్తం ఐక్యంగా వుండాలనే వుద్యమం. అదే విధంగా ఒరిస్సా వుద్యమముమొదలైనవి నడిచాయి.

“తెలంగాణాలోకూడా భాషా విషయకంగా జరిగిన ఉద్యమము చివరకు మాతృభాషలో పరిపాలన జరుగవలెననే ఉద్యమము అయింది, అదే ఆంధ్ర ఉద్యమము అయినది, తరువాత అదే రాజకీయ ఉద్యమముగా పరిణతిచెంది ప్రధాన ఉద్యమం అయింది, కాంగ్రెసు ఉద్యమము అయినది, సంస్థాన వ్యతిరేక ఉద్యమముగా పరిణామం చెంది, నేడు విశాలాంధ్రోద్యమం అయింది. భారత దేశంలోని రాష్ట్ర నిర్మాణం గురించి సైమను కమిషను తన నివేదికలో యీ విధంగా వివరించారు.

“ఇంగ్లీషువారు తమ ఆనుకూలం ప్రకారము ఏర్పాటు చేసికొనిన ప్రాంతాలు మాత్రమే భారతదేశములోని రాష్ట్రాలు. ఈ రాష్ట్రాల సరిహద్దులు ఒక నిర్ణీత విధానము ప్రకారముగాక, ఇంగ్లీషువారి ఆక్రమణ ఫలితముగా ఏర్పడినవి. ఈ రాష్ట్రాలలో ఏ ఒక్కటిగాని ఒక సమాఖ్యతో స్వయం పరిపాలక రాష్ట్రముగా మనగలిగినట్లు ఒక పద్ధతి ప్రకారము ఏర్పాటు చెయ్యబడి యుండలేదు’ అని ఖచ్చితముగా చెప్పారు.

“సర్దారు పటేలు 1946 వ సం॥ జనవరిలో కర్నాటక భాషాప్రాంతం గురించి ముచ్చటస్తూ ఐక్య కర్నాటక పరిషత్తు మహాసభ ప్రారంభిస్తూ

“If India is to achieve rapid progress, linguistic areas must be reorganized into provincial units” అని అన్నారు.

“ఆంధ్ర భాషాద్యమము, రాష్ట్రము కావలెననే కోరికతో ప్రారంభించబడి జాతీయ ఉద్యమముగా మారింది. 1920 లో ప్రధానముగా కాంగ్రెసు భారతదేశంలో స్వాతంత్ర్య పథమున ప్రజాఉద్యమము నడపడానికి నిర్ణయించినపుడు భాషాప్రయుక్త రాష్ట్రాలు దేశములో ఏర్పాటు చేసుకొనాలని నిర్ణయించడంతోనే ఉత్సాహం కలిగించింది. ఇంగ్లీషు వారి

55

SECRET

[illegible]

‘ఆంధ్ర రాష్ట్రం’ పేరు నిర్దాష్ట్యము కావాలని నిర్ణయము చేశారు. ఆంధ్ర రాష్ట్రము 9.6 వ సం॥ నుంచి 1912 వ సం॥ వరకు ఒక రూపములో ‘ఆంధ్ర’ అనునది ఉండగా 1912 వ సం॥ లో ‘ఆంధ్రప్రదేశ్’ రూపము దాల్చింది. 1921 వ సం॥ లో ఈ ఆంధ్రమును ‘స్వరాజ్యము’ ‘స్వరాష్ట్రం’ అన్న అర్థములుగా రూపములు చేసింది. కాబట్టి రాష్ట్ర ఆద్యమము వెనుకబడ్డది, స్వాతంత్ర్యము కలుగుటకు వచ్చింది. మైసూరు కమిషనువారు ఎచ్చినప్పుడు ‘ఏవరైనా ఒక పేరును కాగిరిమీది’ అంద్రరాష్ట్రం యిచ్చండి అని వ్రాసి ఇచ్చి మైసూరాష్ట్రము ఇచ్చియు’ అన్నారు. కాని ఆచారు లంధ్రులు ‘మీ దయ వల్లగా మానె’ అంద్రరాష్ట్రం బాటు రాష్ట్రం సాధించుకుంటే, మీరు ఏమి ఇవ్వగలగరదే’ అన్నారు. ‘స్వతంత్రంగా మేము మనగర్హితరాష్ట్రం మాకు కావాలని చెప్పి సామ్రాజ్యవాద ప్రతిరేక పాఠాటములో నిలబడి స్వతంత్రం సాధించేరు. రాజ్యాంగ నిర్మాణములో మా రాష్ట్ర నిర్మాణము ఏర్పాటు చేయాలని బుగ్గరాము. వార్తాలో 1939 వ సం॥లో అడిగితే ‘స్వరాజ్యం వచ్చిన తరువాత ఇస్తామన్నాడు’ 1931 వ సం॥లో గాంధీగారు Round Table Conference కు వెళుతున్నప్పుడు బొంబాయివరకు వెళ్ళి శ్రీకాళేశ్వర రావుగారు, మున్యగువారు, రౌండుటేబుల్ సమావేశంలో ఆంధ్ర రాష్ట్రము ఇవ్వాలని కోరండి అని గాంధీజీని అడిగారు. మళ్ళీ ఈవ్యవస్థలో నిమగ్నమై, స్వరాజ్యంవస్తే చూద్దాం, అని అంటే తిరిగి పచ్చేశారు. 1937 వ సం॥లో కానసనభలకు కాంగ్రెసువారు వచ్చినతరువాత మైదానులో తిరా? నను ప్రాసించేశారు, కాని ఆతిర్మానము అమలుచెయ్యలేదు. ‘అప్పుడే తొందర పడవద్దని’ వార్తాలో 1938 వ సం॥లో చెప్పారు. స్వరాజ్యంవస్తే ఇస్తామన్నారు. All-India Congress Committee 1938 వ సం॥లో కలకత్తాలో సమావేశము అయినప్పుడు నెహ్రూగారు ‘ఏవరూ తొందరపడవద్దు, స్వరాజ్యం వస్తే రాష్ట్రం ఇస్తామ’ అన్నారు. ఆ విధంగా కాంగ్రెస్ తిర్మానంకూడా చేసింది. నూతన రాజ్యాంగము ఏర్పడినతరువాత ‘మా రాష్ట్రం సంగతి ఏమిటని’ అడిగేముగాని రాలెదు. చివరకు రాజ్యాంగ పరిషత్తుద్వారా నిర్ణయించడానికి

“ తుదాన 1948 వ సంవత్సరము సెప్టెంబరు 9 న రెవెన్యూ విభాగములోని తుదకు పంపించిన ఉపన్యాసములో వివిధ విధాల దుర్మార్గులకు ప్రమాదకరంగా గాని, విపాకరంగా గాని ఎవ్వరము కన్పించదు. దొంగలకు ఎట్టాడిన దుర్మార్గులకు లెక్కగా విద్వేషము పెంచుటనుగాని, పరిపక్వమైన దుర్మార్గులకు, విలువైనది ఉన్నట్లుగా ఉన్నట్లు అంది, ఉపయోగపడే సహజవిజ్ఞాన అనుకూలముగా ఉన్నట్లుగా ఉన్నట్లుగా నాగయ్య దైన వారికొక్కరినూ గౌరవించుటకన్న తిరస్కరించుటయే ప్రమాదము ఉండవచ్చును’ అని శ్రీ చరమిదులు అభ్యుదయించారు. ఈ ఆశయముతో దారె కమిటీ నిర్వహించిన ప్రజలు ఎదురు తిరిగి దారె కమిటీ నిర్వహించే మూల పెట్ట బహుళాలను, పట్టు, పట్టు భిగార్లతో 1949 న సం॥ డిసెంబరులో ఒక కమిటీని వేశారు. విరుద్ధాభిప్రాయాలు తయారుచేశారు. సామాన్యముగా రాష్ట్రములు ఏర్పాటు చేస్తామన్నారు. ఆంధ్ర విషయములో ‘విద్యముగా ఉన్నాము, ఇస్తాము’ అన్నారు. కాని వెంటనే సాధించుకోలేకపోయాము. త్యాగము లేనిదే ఏమీ రాదని తెలిసికొని త్యాగము ఉన్నప్పుడేగాని రాష్ట్రం రాదని తెలుసుకున్నాము. 1950 లో కోట్ల రూపాయల నిల్వ ధనముతో రాగలిగిన రాష్ట్రము పొగొట్టుకున్నాము. చివరకు అమరజీవి శి సాహి

[25th November 1955]

[SRI VAVILALA GOPALAKRISHNAYYA]

పరిపాలన క్రిందవుండే భాషా ప్రాంతాలను మాత్రమే తన దృష్టిలో పెట్టుకొవడంకాకుండా కాంగ్రెసుకు అంగాలుగా రాష్ట్రకాంగ్రెస్ సంఘాలను యేర్పాటు చేయదలంచినపుడు సంస్థానములలోని ప్రాంతాలుకూడా సక్రమముగా భాషా ప్రయుక్తంగా వుండవలెననే వుద్దేశముతోనే నిర్ణయించేశారు. శ్రీ సైలం విజయరాఘవాచారిగారి అధ్యక్షత క్రింద 1-1-21 న ఆలందియా కాంగ్రెసు పర్కింగుకమిటీ నాగపురంలో ఒకతీర్మానముచేసింది. అందులో 'స్వచ్ఛ సంస్థానములలోని భాగములను సామీప్యంలోవుండే అదే భాషమాటలాడు రాష్ట్రంలో చేర్చవలెను; అందులో నైజామురాజ్యములోని మహారాష్ట్ర భాగములు మహారాష్ట్రమునకు, కర్నాటక భాగములు కర్నాటకమునకు, తెలుగుభాగములు ఆంధ్రరాష్ట్రమునకు చెందవలెను' అని తీర్మానించిరి.

"తరువాతనే ఆంధ్రరాష్ట్ర నిర్మాణము కావాలని నిర్ణయము చేశారు. ఆంధ్ర ఉద్యమము 1906 వ సం॥ నుంచి 1912 వ సం॥ వరకు ఒక రూపములో ఉండి 1914 వ సం॥ లో ఆంధ్రమహాసభ రూపము దాల్చింది. 1920 వ సం॥ లో ఈ ఉద్యమము 'స్వరాజ్యములో స్వరాష్ట్రం' అన్న ఉద్యమముగా పరిణామము చెందింది. కాబట్టి రాష్ట్ర ఉద్యమము వెనుకబడ్డది, స్వాతంత్ర్యోద్యమము ముందుకు వచ్చింది. సైమను కమిషనువారు వచ్చినప్పుడు 'ఎవరైనా ఒక పావు చావు కాగితంమీద ఆంధ్రరాష్ట్రం యివ్వండి అని వ్రాసి ఇస్తే మీకు రాష్ట్రము ఇస్తాము' అన్నారు. కానిఅనాడు ఆంధ్రులు 'మీ దయ వల్లగాక మాస్వాతంత్ర్యంతోబాటు రాష్ట్రం సాధించుకుంటాం, మీరు ఏమీ ఇవ్వనక్కరలేదు' అన్నారు. 'స్వతంత్రంగా మేము మనగల్గినరాష్ట్రం మాకు కావాలని' చెప్పిని సామ్రాజ్యవాద వ్యతిరేక పోరాటములో నిలబడి స్వతంత్రం సాధించేరు. రాజ్యాంగ నిర్మాణములో మా రాష్ట్ర నిర్మాణము ఏర్పాటు చెయ్యాలని అడిగినాము. వార్తాలో 1939 వ సం॥లో అడిగితే 'స్వరాజ్యం వచ్చిన తరువాత ఇస్తామన్నారు.' 1931 వ సం॥లో గాంధీగారు Round Table Conference కు వెళుతున్నప్పుడు బొంబాయివరకు వెళ్ళి శ్రీకాళేశ్వర రావుగారు, మున్నగువారు, రౌండుటేబుల్ సమావేశంలో ఆంధ్ర రాష్ట్రము ఇవ్వాలని కోరండి అని గాంధీజీని అడిగారు. మళ్ళీ ఉద్యమములో నిమగ్నమై, స్వరాజ్యంవస్తే చూద్దాం, అని అంటే తిరిగి వచ్చేశారు. 1937 వ సం॥లో శాసనసభలకు కాంగ్రెసువారు వచ్చినతరువాత మద్రాసులో తీరా? నము ప్యాసుచేశారు, కాని ఆతీర్మానము అమలుచెయ్యలేదు. 'అప్పుడే తొందర పడవద్దని' వార్తాలో 1938 వ సం॥లో చెప్పిరు. స్వరాజ్యంవస్తే ఇస్తామన్నారు. All-India Congress Committee 1938 వ సం॥లో కలకత్తాలో సమావేశము అయినపుడు నెహ్రూగారు 'ఎవరూ తొందరపడవద్దు, స్వరాజ్యం వస్తే రాష్ట్రం ఇస్తాము' అన్నారు. ఆ విధంగా కాంగ్రెస్ తీర్మానంకూడా చేసింది. నూతన రాజ్యాంగము ఏర్పడినతరువాత 'మా రాష్ట్రం సంగతి ఏమిటని' అడిగేముగాని రాలేదు. చివరకు రాజ్యాంగ పరిషత్తుద్వారా నిర్ణయించడానికి

25th November 1955]

[SRI VAVILALA GOPALAKRISHNAYYA]

ఒక కమిటీ వేస్తామన్నారు. అదే ధారుకమిటీ. ఆ కమిటీవారు ఈ దిగువ విషయము గురించి నివేదించవలసి వున్నది. "To examine and report on the formation of new provinces for Andhra, Karnataka, Kerala and Maharashtra, and on the administrative, financial and other consequences of the creation of such provinces" కాని దానిని పెడదానిని పట్టించుటకు వారు "the desirability or otherwise of the creation of the proposed Andhra province, and other అని కూడా వ్రాశారు.

"ఈనాడు ప్రజలు ఆలీకమిషను తమరిపొద్దులో 58 వ పేరాలో ఆ భాగము మాత్రము తీసుకొన్నారు. అది న్యాయముకాదని మనవిచేస్తున్నాను. భాషా రాష్ట్రాలు sub-nationalities కు దారితీస్తాయి కాబట్టి అది పనికిరాదని ధార్ కమిషనువారు నిర్ణయించారు.

"ఆంధ్రోద్యమం ఇంతకాలం భారత జాతీయోద్యమ భాగం అయింది. ఆంధ్రోద్యమాన్ని భారత స్వాతంత్ర్యోద్యమం కాదని, ఉపజాతుల కోరిక వంటిదని, భారత ఐక్యతకు భగ్గుకారి అని యన్నవారికి శ్రీ దేశభక్తకొండా వెంకటప్పయ్య గారు 1917 వ సం॥లో చెప్పిన ఈ మాటలు జ్ఞప్తికి తెచ్చుకోవలసిఉన్నది. ఇంకను భారతీయులందరు ఒక భిన్నమగు జాతిగా పరిణమింపవలెననెడి ఆశయము ఉత్పన్నమైనది. కాని వివిధములగు జాతులను నిరసించిగాని, నిర్మూలనము గావించిగాని ఏ భేదమెరుగని ఒక భారతజాతిని నిర్మాణముచేయుట అసాధ్యము, ఒక చేళ సాధ్యమైనను మిక్కిలి అనుచితము."

"తరువాత 1948 వ సంవత్సరము నవంబరు 9 వ తేది ఆంధ్ర విశ్వకళాపరిషత్తు నకు పంపిన ఉపన్యాసములో 'విభిన్నత ఇండియా ఐక్యతకు ప్రమాదకరంగా గాని, వినాశకరంగా గాని ఏమాత్రము కన్పించదు. దేశభక్తితో ఏర్పడిన ఐక్యత తేలికగా విచ్ఛిన్నము చేయుటకుగాని, చలింపజేయటానికిగాని, వీలులేనంత దృఢముగా ఏర్పడి ఉంది. ఉపజాతుల సహజాభివృద్ధికి అవకాశం కల్గించు విధముగా న్యాయమైన వారికోర్కెలను గౌరవించుటకన్న తిరస్కారించడంలోనే ప్రమాదము ఉండవచ్చును' అని శ్రీ అరవిందులు ఉద్ఘాటించారు. ఈ ఆశయముతో ధార్ కమిటీ నిర్ణయాలపై ప్రజలు ఎదురు తిరిగితే ధార్ కమిటీ రిపోర్టు మూల పెట్టి జవహర్ లాలు, పటేలు, పట్టాభిగార్లతో 1949 వ సం॥ డిసెంబరులో ఒక కమిటీని వేశారు. వీరు రిపోర్టు తయారుచేసారు. భాషాప్రయుక్తముగా రాష్ట్రములు ఏర్పాటు చేస్తామన్నారు. ఆంధ్ర విషయములో 'సిద్ధముగా ఉన్నాము, ఇస్తాము' అన్నారు. కాని వెంటనే సాధించుకొన లేకపోయినాము. త్యాగము లేనిదే ఏమీ రాదని తెలిసికొని త్యాగము ఉన్నప్పడేగాని రాష్ట్రం రాదని తెలుసుకున్నాము. 1950 లో కోట్ల రూపాయల నిల్వ ధనముతో రాగలిగిన రాష్ట్రము పోగొట్టుకున్నాము. చివరకు అమరజీవి శ్రీ పొట్టి

[25th November 1955]

[SRI VAVULALA GOPALAKRISHNAYYA]

చరిత్రలో ఒక ప్రధాన బాగము అయింది. ఆవిషయం చరిత్రలోనే ఒకమార్పు తీసుకువచ్చింది. ఈనాడు కేంద్రంలో హోంశాఖా ఉప మంత్రిగా ఉన్న డి. దత్తాత్రేయగారు 1937 లో కర్నాటకరాష్ట్ర సమావేశమున అధ్యక్షత వహించి 'ప్రథమంగా ఆంధ్రులు బాషా రాష్ట్రము నాధిపత్యం పొందాలి. వారు సాధించనిదే మరెవరూ సాధించరేయి. తక్కిన ప్రదేశాలలో ఆ ఉత్తమ పరిపక్వత లేదు' అన్నారు. తెలంగాణావారు విశాలాంధ్ర ఉద్యమము సాగించి, 'ఆంధ్ర రాష్ట్రం తరువాత విశాలాంధ్రం కాకుండా సరాసరి విశాలాంధ్ర సాధించడం మంచిది.' అన్నారు. అయితే విశాలాంధ్రకాముండు మొదటి మెట్టుగా ఆంధ్రరాష్ట్రము సాధించవలసి వుండని, ఆంధ్రరాష్ట్రం యేర్పడిన వెంటనే బాషా రాష్ట్ర నిర్మాణాల సమస్య ప్రాముఖ్యం అవుతుందని, దానితో ఇతర ప్రాంతాలవారు కదలుతారని, అన్ని ప్రాంతాలు భాషా రాష్ట్రాలుగా ఏర్పడవలసి వస్తుందని అప్పుడు విశాలాంధ్ర పరిపక్వతకు వస్తుందని ఎన్నో మార్పులు చెప్పినాము. అదే విధంగా జరిగింది. ఆంధ్ర రాష్ట్ర నిర్మాణ ప్రకటన జరిగింది కాని ఇంకా ఆంధ్ర రాష్ట్రం యేర్పడక పూర్వము పండిత నెహ్రూగారు 1953 April 28 న కేంద్ర బెల్లోంలో మాట్లాడుతూ 'బాషా రాష్ట్ర నిర్మాణాల విషయమై ఒక కమిషనును, ఎయ్యిబోతున్నాము' అన్నారు. అదే ఈ ఫజలాల్ కమిషను అయింది. బాషా ప్రయుక్త రాష్ట్రాలు కావాలంటే 18, 19 కంటే ఎక్కువలేవు. వాటితో బారత సమాఖ్య అర్పణ పుడే పెరిచిల్ గవర్న మెంటు అవుతుంది. 1942 ఆగస్టు 9 న బెది కాంగ్రెసు మోహలులో చెప్పి చరిత్రకవీర్ణానంలో దేశం ఫెడరల్ విధానపు రాజ్యాంగముతో వర్పడుతుందని, ఆయా రాష్ట్రాలకు Residuary Powers ఉంటాయి అని అన్నారు. Autonomous పద్ధతిలో మేమీ రాష్ట్రాలు ఏర్పాటు చెస్తాము అన్నారు. ప్రజాశాంతి, ప్రపంచశాంతి కోసం సాగుదాము అన్నారు. మేము ఆంధ్రరాష్ట్రం రావడంతోనే తన పరిణామాలు చెప్పినది. ఆంధ్రరాష్ట్రం యేర్పడకముందే జిన్నాను సంతృప్తి పరచడానికి ఇంగ్లీషు ప్రభుత్వము సంధురాష్ట్రాని, పర్లాఖమిడి రాజాగారిని సంతృప్తి పరచడానికి ఒరిస్సా రాష్ట్రమును యేర్పరిచారు. ఒరిస్సావారికి ప్రధాన మంత్రి నగరములేదు కాబట్టి మిమ్మరి బరహంపురం ఇవ్వాలన్నారు. వారికి బైలుకూడా లేదు. కొద్ది రోజులపాటు ఉంటామి బరంపురం ఇవ్వండి అన్నారు. అది తాత్కాలికము అనుకున్నాము. కాని థార్ కమిషనువారు 'తరువాత చూడాలి సంద' నన్నారు. వాంచూ తనకు ప్రసక్తి లేదన్నాడు. ఫజలాల్ కమిషనుజిల్లాలను చిల్పపలచలేదుగావున పున్నవి ఉన్నట్లే వుంచ మన్నారు. ఫజలాల్ కమిషను దేశమంతా తిరిగి నివేదిక తయారు చేశారు. దానిని చూస్తే ఒక సిద్ధాంతంగాని, పద్ధతిగాని ఉన్నట్లు కనబడదు. భాషా ప్రయుక్తంగా విభజించారా అంటే ఆవిషయం అవుపడుతుంది. లేదా అంటే అది అవుపడుతుంది. కాని మొత్తాన భాషాప్రాతి

పరిపక్వత పరిపక్వతగా జరిగింది గతనాగిన పరిపక్వతగా

7. ALL INFORMATION CONTAINED HEREIN IS UNCLASSIFIED

[illegible]

[25th November 1955]

[SRI VAVILALA GOPALAKRISHNAYYA]

వారిని విపరీతరపున వేరారంటే కర్నాటకులతరపున వేరారు. Subrahmanyam of Bellary, associate member, Linguistic area representative Karnataka area అని ఉంది. ఆయన ఆ వైపున ఉన్నవాడు ఆ వైపున చెప్పక, ఈ వైపు చెప్పతాడా? అందువల్ల దానిని కూడా ఆధారంగా తీసుకొని చెప్పారు. అప్పుడు అది అయిపోయింది. అయితే ఈ వేళ linguistic area అని చెప్పితే ఏమి చిక్కు వస్తుందో అని administrative convenience అని అది తీసుకొని వస్తున్నారు. పరిపాలన మాత్రమే మనం కొరడంతేదు. అందువల్ల ఆ సమస్య ఆ విధంగా administrative గా కలుపుతూ ఉన్నామన్నారు. ఇక విశాలాంధ్ర విషయంలో ఆలోచిస్తే జరిగిన విషాద ఘట్టం సూచించాలి ముఖ్యంగా విశాలాంధ్ర విషయంలో శ్రీ గోపాల రెడ్డిగారు, తెన్నేటి విశ్వనాథంగారు చెప్పినట్లుగా judgment ఒకరికి ఇస్తు, argument appeal కు అనుకూలంగా ఇచ్చారు. అప్పుట్లో అప్పీలులో లాభిస్తుందని కొంత ఆశ వచ్చింది. ఆ అప్పీలులో అది కోర్టిగానే సుమా? మళ్ళా ఇద్దరు తెలంగాణా ఆంధ్ర పెద్దలు ఒప్పుకోం అంటున్నారు. ఇది మరల ప్రమాదం తెస్తున్నది.

“ మనం ప్రజాస్వామికంలో విశ్వాసం ఉన్నవాండ్లము. వాండ్లు కూడా ఒప్పుకుంటారని, అక్కడ ప్రజానీకమంతా కలిసి వస్తుందన్నారు. ఇండాక plebiscite సంగతి గోపాల రెడ్డిగారు చెప్పారు. Plebiscite ఎవరి దగ్గర తీసుకోవాలి? ఆంధ్రులు మూడు కొట్లు 50 లక్షలు మంది ఎక్కడైతే ఉన్నారో వాండ్లందరిని కలిపి, Contiguous area మొత్తం కూడా plebiscite తీసుకుంటే, విశాలాంధ్ర కావాలన్నది Correct అవుతుందిగాని, ఎక్కడనో ఇద్దరి ముగ్గురిని కూర్చోపెట్టి plebiscite తీసుకోవడం కాదు. అందువల్ల తెలంగాణ సోదరులను మనము కోరేది, మీకు భయాలు అక్కరలేదు, ఏమి అక్కరలేదు, నైజాము నవాబును తొలగించిన మీకు నైజాము కంటే భయమైన పౌరము కాదు మేము, న్యాయంగా ఆలోచిస్తే నైజాము ను కూలత్తోసి, మీరు స్వతంత్రం సాధించుకొన్నారు. అటువంటి ప్రజా ఉద్యమాన్ని సడిపినటువంటి వాండ్లు మీరు. అంతా విశాలాంధ్రలో ప్రజా ఉద్యమాలలో అన్ని హక్కులు సాధించలేరా, అని అడుగుతున్నాను.

“ ఆ తరువాత సరిహద్దుల విషయం ఒకటి ఉంది. ఆంధ్ర రాష్ట్ర సరిహద్దులలో నేను మనవి చేయవలసింది. ఈ వేళతో నిర్ణయం కాబోతున్నది. తెలంగాణాను అనుకొని వున్న గద్వాలను గురించి, ఇతర జిల్లా లకు పోయిన తెలుగు తాలూకాలను గురించి తెలంగాణాకు, సంబంధించింది. తెలంగాణా ఆంధ్రలో కలియడమా, లేక ప్రత్యేక తెలంగాణాగా వుండడమా అన్న ఆభిప్రాయం మాత్రం వున్నదేకాని, ఆ ప్రాంతాలన్ని కూడా తెలంగాణాతోబాటు వుండవలసినవని, అనేదాంట్లో ఎవరికి భేదాభిప్రాయం లేదు. ఇతర రాష్ట్రంలో ఇతర జిల్లాలలో వున్నది

25th November 1955]

[SRI VAVILALA GOPALAKRISHNAYYA]

కూడ తీసుకోవాలనుకున్నారు. అందువల్ల తెలంగాణకు అనుకొనివున్న తెలుగు ప్రదేశాల ప్రసక్తి హెచ్చరించడంకా హైదరాబాదు మిత్రులకే వదలివేస్తాను. ఆంధ్రదేశపు ఉత్తరప్రాంతానికి పాదాము. సుద్యప్రదేశ్ లో చాందా జిల్లాలో నిరుపంచతాలాకాలో తెలుగువారు నూటకి 51 మంది ఉన్నారు. గనుక దానినిగురించి ఆలోచించవలసిన అవసరం లేదని తోసివేశారు. నూటకి 51 వంతు ఆంధ్రులు ఉన్నారు. ఆతరులు అటవికులు ఉన్నారు. గనుక అటవికులను ఇతరులను తక్కువేస్తే మనకు రాదని. దాని విషయం తాలాకాను Unit గ తీసుకోవాలి. అయితే తాలాకాను Unit గ తీసుకోవడంలేదు. జిల్లా Unit అన్నారు. అటుతర్వాత దక్షిణ బస్తరు ప్రాంతములు ఖచ్చితంగా ఆంధ్రులదే అని చెప్పడానికి అవకాశం ఏమంటే Dhar కమిటీ ఒకమాట చెప్పింది. The Telugus also claim in the north some portions of Chanda and Baster, the latter being also counter claimed by Orissa and Maharashtra” మహారాష్ట్రలు అడుగుతున్నా బస్తరును, ఒరిస్సా వాండ్లు కూడా అడుగుతున్నారు. ఇంకా ఎవరు అడుగులేదు. అయినప్పటికీ దీనిని తెల్పేదానికి ఏలులేదు. ఆంధ్రులు అడుగుతున్నారు, ఇది న్యాయం అయిందేమో మాకు తెలియదు. ఇప్పుడు మేము దానికి సంబంధించిన వాండ్లు కాము గనుక వదలివేస్తున్నాము అని అన్నారు. కాని ఫజల్ అలీ కమిషన్ ఏమి చెప్పింది. మహారాష్ట్రలు అడిగితే మీదికాదని చెప్పింది. ఒరిస్సా వాండ్లు అడిగితే మీది కాదని చెప్పింది. మనం అడిగితే మీకు సంబంధం వుంది అని చెప్పాము. కాని తగ్గ రుజువు లేదన్నారు. పాపర్ ఎల్పిన్ అక్కడ వున్న భాష ‘మండు’ భాష అది తెలుగువాండ్లతో సంబంధించింది అని ఆ భాషా తత్వవేత్త చెప్పాడు. ఇంకొక ఆయన ప్రత్యేకముగా ప్రత్యేక శాస్త్రవేత్త ఆయనకూడ అది తెలుగు భాషకు సంబంధించింది అన్నాడు. కాని ఈ రెండు వదలిపెట్టి వేసి, తెలుగు వాండ్లకు ఈ జిల్లాను విభజించడంలేదు గనుక అవి తీసికొనివెళ్ళి క్రొత్తగా అవతరించుచున్నవాటిలో కలిపారు. దక్షిణ బస్తరులేని ఆంధ్ర రాష్ట్రము నిజమైన ఆంధ్ర రాష్ట్రము కాదు. ఈ నాడు వున్నటువంటి ఇనుము సమస్యే కాదు. అక్కడ వున్నవారంతా తెలుగు పాఠశాలలోనం పరితపిస్తుంటే అవకాశము లేకుండా చేశారు. చారిత్రకముగా చూస్తే కాకతీయ సామ్రాజ్యానికి సంబంధించిన రాజులు యింకా కూడ ఉన్నారు అక్కడ.

“ఇక పోతే Koraput జిల్లా ఋషికుల్ గొనది తీసుకొని ఇంద్రావతి నది హద్దుగా గీత గీచుకొని దానికి ఉత్తర ప్రాంతం ఒరిస్సాకు, వదలి పెట్టే దక్షిణ ప్రాంతం అంతా కూడా తెలుగు దేశములోకి రావలెననేది ఇండియా గవర్నమెంటు ఒరిస్సా యేర్పడిన సమయంలో తీర్మానం ఇచ్చింది.

5th November 1955

GOVERNMENT'S IN-YYA]

చివరకు ముఖ్యమంత్రిగారికి సలహా ఇచ్చినట్లుగా ఆంధ్రప్రదేశ్ లోని అన్ని జిల్లాల్లోనూ ప్రజలను గురించిన వివరాలు తెలియజేసేటట్లుగా ఒకటి అని రెండంటిలో మీ పేరు వున్నాడని చూపించడానికి ప్రయత్నిస్తుంది. అటు నుటు చెలకండా తీసుకురావడానికి కూడా కొంత ఖర్చు జనాన్ని లెక్క పెట్టకుండా, వాండ్లు ఎక్కువగా ఉన్నాయి. అందుకే దీనిని బాగానే చూస్తూ ఉండిపోతారు. అయినా ఒక మాట చెప్పాలి. ఇది నిజంగానే జరిగిందని చెబుతున్నప్పుడు కొంత ప్రాంతానికి దీనిని గుర్తించలేదు. చాలా చోట్ల కన్ఫిరమ్ చేశారు. అయినా అదృష్టవశాత్తూ నా స్వాగతిలో ఒకరైతే సదుద్దేశం లేదని అయింది. అంతకుముందు వచ్చిన ప్రతి కమ్యూనిటీలోనూ ఏదైనా ప్రాంతములోనే ఉండవలసినవి ఖచ్చితంగా చెప్పారు. అది చాలా సంతోషము. మనకు తూర్పు ప్రాంతం ఏమిలేదు. బంగళా కంట్రి ద్వారా Bay of Bengal వుంది. ఇకపోతే దక్షిణ ప్రాంతానికి వచ్చేసరికి ఒకటి వచ్చింది. వరుసగా Ponneri, Arkonam, తిరువళ్ళూరు, శ్రీరంగం, గురుమాతూర్, రత్నగిరి, సెలం తాలూకాలు ఉన్నాయి, విజిల్ అవుట్స్ పేషం అని ఆలోచించినప్పుడు, వాత జనాభాకు, ఈ జనాభాకు చాలా రెడ్యూసింగ్. కాబట్టి వాటిని చెప్తాను. చిత్తూరు జనాభా 1931 వ సంవత్సరంలో అచ్చు పెట్టినప్పుడు, Tiruttani గురించి చెప్పవలసి వచ్చినప్పుడు, దీనిని చెప్పారంటే, అచ్చు నిటుగా ఉంటుందిగనుక, కాస్త అనుమానంగా ఉండవచ్చు. Tamil జిల్లాగా చెప్తున్నామన్నారు. అచ్చు అందంగా ఉంటుందని అని అనాడు చెప్పిన ప్రాంతాలు గ్రామములకు ఈ వేళ ఆ జిల్లాలోని ఒక్కొక్కరిని తెలుసుకుంటే population లో చాలా తేడా చూపించి వెస్తున్నారు. మరి ఎవరు చెబారో తెలియదు. "In some cases the enumerator had omitted to mark against the appropriate question the symbol relating to the mother-tongue language of the individual represented by the slips". (J. I. Arputhanathan, Superintendent of Census Operations, Madras, dated 15 March 1955) అని వాంట్లో వ్రాశారు. ఈ మాట border area లో ఉంటే జనాభా పుస్తకంలో వ్రాశారు. మేము చూచాము, కొన్ని trace కాలేదన్నారు. Trace కాకపోవడానికి ఇవి కారణాలు కాదన్నారు. నేను అనేది ఒక్కటే, లెపు అంటే దాని వెనుక ఏదో రహస్యం జరిగింది, అది కోసం దానికి చోటువుంది గనుక, ఎప్పుడైతే doubt ఉంటే, benefit of doubt should go to the accused. అందువల్ల అనుమానం పల్ల రావలసి. ప్రమాదం అంధులకై వ్యాధి, కనుక మనకు ఇవ్వమని ఆడగడానికి అది కాకం ఉంది.

దానితరువాత కెలాను విషయంలో పజులారీ కమిషన్ వాళ్లు ఇక్కడకు వచ్చిస్తున్నాడు, వాళ్ళతో మాట్లాడాను. దానికే వారు 'కెలారులో' వారేమి అడగడంలేదే' అని అన్నారు. కానన సభ్యునికన్న ఇంకెవరు అడగవలసిన

[25th November 1955]

[SRI VAVILALA GOPALAKRISHNAYYA]

ఈ సందర్భములో Provincial Congress Committee ని ఎన్ని అభిప్రాయాలున్నప్పటికీ, వికలాంధ్ర కావాలని యిందుకు ఎచ్చినందుకు ఆభినందిస్తున్నాను. మరదృష్టవశాత్తు ఒకవేళ వికలాంధ్ర రాకపోతే, వారి బలాన్ని కంఠములో పుట్టయోగించి ఎదురుగానైనా ఏన్న సాధించేట్లుగా చెయ్యవలెను. ఇంకెవరయితో చెప్పవలసి రావినా ప్రతిస్వామికంలో assertive voice ప్రయోగించవలసి ఉంటుంది. కావున ఆ పరిస్థితి వచ్చినప్పుడును యిందుకు వికలాంధ్ర సాధనకు పూనుకొంటున్నప్పుడుండు ఆంధ్రరాష్ట్ర కాంగ్రెసు సమాన్వి, ఆంధ్ర ప్రజలను కొలుతూ అతి సంతోషంతో ఈతర్కాన్ని బలపరుస్తూ విరమిస్తున్నాను. "జై ఆంధ్ర."

SRI A. KALESWARA RAO :—"అవ్యక్త మహాయా, మన ముఖ్యమంత్రిగారు తెలంగాణను ఆంధ్రహితయొక్క కార్యతమైన బదిలీపై, ఉద్యమం, చాటుచున్న నిర్ణయించెట్టువంటి ఒక మహాతిర్మాకాన్ని ఇక్కడ ప్రతిపాదిస్తున్నాను. యీ సందర్భంలో ఆంధ్ర రాజకీయ పార్టీలు, ఎలాంటి అభిప్రాయవేదాలు లేకుండా ఎకగీటుగా వికలాంధ్రను వారిచేస్తూ ఉండటం ముఖ్యంగా సంతోషించ వలసివస్తుంది చెబుతాను. ఇందుకు ఆంధ్ర రాజకీయపార్టీలను నేను ఆశించిస్తున్నాను. ఇది ఆంధ్రుల మొదటి మోక్షము. 1905 సంవత్సరంలో మాజీ వాళ్లంతా విద్యార్థులుగా law college లో ఉన్నప్పుడు స్వరాజ్యం రావాలని మా నాయకులంతా చెప్పారు. అందుకు మేముంటా జయలుదెరాము. మా తరువాత వచ్చినవరండా ఆంధ్రదేశంలో త్యాగాలుచేసి స్వరాజ్యం సంపాదించి ఇప్పుడు ప్రముఖస్థానాలు ఆలంకరిస్తున్నారు. కొంతమంది మాతో చేరి యిందు మిత్రులకు కొన్ని అభిప్రాయ వేదాలున్నావాళ్లంతా లొగాలు చేసుకుంటుంటారు. మనకు స్వరాజ్యం వచ్చింది. తెలుగుదేశం ఈ ఆంధ్రరాష్ట్ర పున్యమానిక నాయకులైనటువంటి కొంద మెకలచ్చయ్యగారు 1913 లో ప్రారంభించారు. అది ఒక మహా మర్మమువలె చాలా వ్యాపించింది. కాంగ్రెసు ఒప్పుకొంది. మహాత్మా గాంధీగారు కూడ ఒప్పుకొన్నారు. గాంధీగారు 1938 సంవత్సరంలో రాధాకృష్ణగారికి వ్రాస్తూ యిలా చెప్పారు, "As you know, I have always agreed to redistribution of Provinces on a linguistic basis. The clue was taken from the Andhra. I shall, therefore, be more than glad if Andhra could have its status as a province recognized even now." కాబట్టి 1938 వ సంవత్సరంలో Linguistic Provinces ఎదురు గురించి చెప్పనక్కరలేదు. అది స్వతంత్ర భారతానికి ప్రధాన సూత్రమని చెప్పితేచాలును. ఎప్పుడైతే voter కు ప్రతిదానికి, హక్కు ఇవ్వబడిందో, అప్పుడు అతని యొక్క భాషలోనే సమస్తవ్యవహారము కాసనసభ కార్యక్రమముగాని, కోర్టువ్యవహారముగాని, పరిపాలనా వ్యవహారముగాని

(25th November 1955)

[SRI A KALESWARA RAO]

వెనుకాను. అప్పుడుకాదు కాంగ్రెస్ కమిటీవారు ఒక కమిటీవెళ్ళారు. వారికి
సన్నుతదృక్పథంగా వెళ్ళారు, వాళ్ళుచేస్తున్న స్వాతంత్ర్యోద్యమంలో తెలుగు సహ
భాగిని చెయ్యవలసింది. నెను ఆసందర్భంలో వాళ్ళగురించి కెంద్రములోనా,
గంధిగారితోనూ, రాజేంద్ర ప్రాసాద్గారిలోనూ, మాట్లాడుతూ పుండుబట్ట
వారిలా కాదు అధికారపనంబందం ఏర్పడింది. పోలీసు action పెరిగి
తరువాత రాజప్రముఖులు వచ్చారో నెను ప్రకాశంగానే అర్థమయ్యింది.
అప్పుడు అప్పుడు హైదరాబాదును వెంటనే విలీనచాలని మూడుబాసా
ప్రయుక్తరాష్ట్రాలుగా చేయాలని, నైజామును తీసివేయాలని చిందు పెంచలే
దాని మమ్ములను ఒకటేమాలారు. వానికి మేము, మాకింక అందరూ
కాదెదు, అందరుకలిసి ప్రయత్నంవెయ్యండి అన్నాము.

“1919 సంవత్సరములోనా విశాలాంధ్రరాష్ట్రము హైదరాబాదు రాజధాని
గా ఏర్పడడంనా ఆనుకోవడములానా గాదు. కేసు, స్వామి రామానంద
తిర్థ, ముహమ్మదు వతులులా మూడవయము ముచ్చటించే బట్టబుక
మడియింకా premature అని అనుకున్నాడు. కాబట్టి మూడవ
లాండ్, ఆఖిలాండ్ అనివారిలానే అదృశ్యము హైదరాబాదు సంస్థానంనుంచే
ఒకరుచేరింది కాని అక్కడనుంచికాదు. అందుమీదను 1950 వ సంవత్సరము
మేము 13, 14, 15 లెవలలో మొమువికలాండ్ ప్రదమ మహాసభ వరంగ
ల్లో పెట్టాము, అక్కడకు నాలుగులందరువచ్చారు. రామకృష్ణారావుగారు,
అప్పుట్లో కాంగ్రెసు ప్రెసిడెంటుగాపున్న పట్టాబి శివారామయ్యగారు మాకుతంతి
వ్వారా సహకారిలు సంపాదించారు. ఆ సభకు రామానంద తిర్థ,
చిందు, కె. ఎ. రంగా రెడ్డిగారు కూడా వచ్చారు. కాబట్టి రావల
సా ముఖ్యమైన నాలుగులందరు అసభకు వచ్చి హాజరు అయినారు.
ఇప్పుడు హైదరాబాదులో డిప్యూటీ మినిస్టరుగాపున్న రాజలింగంగారు,
అప్పుడు అందుకు సెక్రటరీగా పుంటూవచ్చారు. కె. ఎ. లయిన మాడ
పాటి రామచంద్రారావుగారు ఆ సభకు Vice Presidents లో ఒకరుగా
ఉండేవారు. ఇంకా కొంతమంది అందులో పని చేశారు. ఇప్పుడు
కొంతమంది ఎంపీలు అయినారు. తరువాత వెంటనే Hydera-
bad State Congress సభ జరిగింది. అది నిజామాబాదులో జరిగింది.
ఈవిషయము అంతయు Abdul Kalam Ajad గారికి మొన్ననేను వెళ్ళి
సెప్పుడు చెప్పాను. ఇదంతా తనకు తెలుసును అని అందుకు అన్నారు.
నిజామాబాదు సభలో వికలాంధ్రకు వారు అంగీకరించిన మాటనిజమే.
కాని ఈనాడు చెనా రెడ్డిగారు మరి కొంతమందికొత్తగా రెండు రాష్ట్రాలు
కావాలని అంటున్నారుగాని ఏమీ ఆంధ్రులు అప్పుడు వికలాంధ్రకు అంగీక
రించలేదు. ఈ అదృశ్యమును అసలు రెలంగానాలోనే ప్రారంభమయింది.
ఇది రెలంగానా ప్రదర్శనము” అని నెను అంటున్నాను. అయితే రెలం
గానా వారికి మాకు సంబంధము యేమిటి అని అనుకోవచ్చు. రవాకరుల
అత్తయి అ కాలంలో వికలాంధ్రవాదులు బెజవాడకు వారి ఆలయ మార్చారు

25th November 1955] [SRI A. KALESWARA RAO]

మొక్క ప్రయోజనములు, లాభాలు కొరుతున్నకొద్దీ, ఆయన ప్రజలతో ఏకీభవించారు. వారిని కోరగా కోరగా చివరకు "మొట్టమొదట ఆంధ్ర రాష్ట్రము చాచా రాష్ట్రంగా ఏర్పాటు చేశాము, ఆ experiment succeed అయితే, తరువాత తక్కిన వాటి సంగతి చూస్తాము" అని అన్నారు. తరువాత మహారాష్ట్రలు, కన్నడులు అంతటితో విడిచిపెట్టలేదు. నెహ్రూగారు తరువాత కమిషనును ఏర్పాటు చేశాడు. కాబట్టి నెహ్రూగారు greatest democrat in the world. అందులో సందేహము యేమీ లేదు. నెహ్రూ గారికి ఇదం ఎదురుదని మనం చూపడంకూరలేదు. ఈస్ట్ విషయము మాత్రము మనము గట్టిగా చెప్పుచున్నాం. కాబట్టి యీ వ్యవస్థము యీ విధంగా బయలుదేరింది. ఈ విశాలాంధ్ర వ్యవస్థము మర్చివెట్టువలె పెరిగి పృథ్వి అయింది. 1951 ల సంవత్సరము మే నెల 23 వ తారీఖున విశాలాంధ్ర మహాసభమొక్క మహారాష్ట్రము పబ్లిక్ కమిషనుకు పంపబడిన ప్రాస్తుయూనాము లసగా, ప్రజలలో రెండు రాష్ట్రాలు కావాలనే వాదన ఒచ్చేటట్లుగా వ్యవస్థ గురగునలు బయలుదేరినవి. అందువల్ల ఒక్క para మాత్రము అందులో వ్రాశాము. తరువాత మేము మరల 30వ జూన్ తారీకున పబ్లిక్ కమిషను పక్షకు సాక్ష్యమునకు వెళ్ళేసరికి డాక్టరు చెన్నారెడ్డిగారు రెండు రాష్ట్రాలుగా చెయ్యాలని బయలుదేరి వచ్చారు. మేము యిప్పుడు వారిని యేమిని అనుషంతులేదు. చేరుచేరుగా రెండు రాష్ట్రాలుపురి బాగుంటుందనే అభిప్రాయము వారికి తెలివుంటే వ్యవస్థచుచ్చు. దానికి ముఖ్య కారకులు Brijji Lal Biyani అనేవారు అక్కడనే వున్నారు. వారు, ఏరు కలిశారు. Chota Vidarbha అని అంటున్నారు కాబట్టి మనముగూడా Chota Telangana కోరవామని అనుకున్నాము. కాబట్టి వారు ఆ విధంగా ఏర్పడిన States ను ఏర్పాటు చేస్తారని ఆశపడి కొరుతున్నారు. హైదరాబాద్ Central Government కు Second Capital చేస్తారని; Telangana State అనేది చిన్న State గా చేస్తారని, యిటువంటి వార్తలు పబ్లిక్ ఫిల్ట్రేషన్ ద్వారా ఆశపడుతున్నారు. అది అంతా లేకుండా బయటలో కమిషను ఆంధ్రులకు మహారాష్ట్రలకు అన్యాయముచేసినప్పటికినీ మొత్తముమీద వారిని అభినందించవలసింది యేమిటంటే, హైదరాబాదును మట్టుకు విచ్ఛిన్నము చేయటానికి వారు సిఫార్సులో "The crux of the problem of reorganization of the States is the disintegration of the Hyderabad State and the integration of the component parts with the neighbouring linguistic States" అని వ్రాశారు. ఇందుకు వారిని అభినందించవలసిందే. నిజానికి కమిషనువారు అక్కడక్కడ యీ component parts ను ప్రక్కనవున్న రాష్ట్రాలలో కలపటానికి అక్కడక్కడ compromise చేసుకుంటూ మొత్తముమీద బాగ్రతగానే ప్రజలను తృప్తి పరుచుకొంటూ పోయినారు. మొత్తముమీద ముఖ్యంగా ముందు పెద్ద రాష్ట్రాలు యిస్తున్నారు. అవి linguistic provinces అవుతున్నాయి. ఈ విధంగా కోరలేదను, తమిళు

25th November 1955 | [SRI A. KALESWARA RAO]

అను, కర్నాటకులకు, గుజరాతీలకు, వెర్నెరు రాష్ట్రాలు ఉన్నాయి. ఇకవాడ
Hindi కి గాను ఒక పెద్ద Province మాత్రము తయారు చేశారు. ఎటువంటి
మహారాష్ట్రలకు ఆంధ్రులకు మాత్రము రెండో రాష్ట్రాలు ఉన్నాయి. తరువా
వివర్ణ విషయములో హైకమాండువారు మహారాష్ట్రలలో కలపమని చెబు
తున్నారు. తెలంగాణను ఆంధ్రులలో కలపమని అయినా వు. ఈ
విధంగా చెయడము న్యాయమే. కాబట్టి మనకు అంతటా అదేమోనై
రాష్ట్రాలు కావటానికి ఏలు పుండగా, ఏన్నో రాష్ట్రాలుగా ఉండటముకు
యేమి శ్రమము ఉచ్చింది అని అనుకుంటున్నాము. ఇండాన ము ఏత్రులు
చెప్పింటు, మనకు నిజంగా ఏకాలాంధ్రయే గమకు పస్త్ర ఆంధ్రుల అంశ్య
మన బారత దేశములో మూడవది అవుతుంది. ఈతర ప్రదేశ్ వినిసలశ్య
ఆంగ్లప్రచిత్తర పుంటున్నది. సుమారు నాలుగుకొట్ల మిలీయన్ల
యిప్పుడు పున్న దివారే ఇనాబ. ఇక మూడవది మనదే అవుతుంది.
ఇప్పటివరకు పున్న తెక్కలనుబట్టి ఆంధ్రుల జనాబా 3 కొట్ల 20 లక్షలు
పున్నది. ఇంకా నిజంగా మనకు సరిహద్దులలో పున్న ప్రాంతాలుగూడా
చేరితే, మొత్తము 3 కొట్ల 50 లక్షలు అవుతుంది. మనకు బారతదేశములో
కల్లా మూడవ స్థానము పొగొట్టుకొపలిస్తే ఆంధ్ర రాష్ట్రమునకు 7 వ స్థానము
తెలంగాణకు 14 వ స్థానము లభించబోతాయి. కాబట్టి మనకు యీ విషయంగా
ఎక్కువ గౌరవ స్థానము లభింపజేసుకొకండా, మనకు ఉచ్చిని శ్రమము
యేమి పట్టిందీ, అని అంటున్నాను. ఈ చిన్న రాష్ట్రాల కొనము వా
చుట్టూ తిరగవనిస అపసరము యేమిట? ఇంకా మిత్రులు ఆలోచించ
సట్టు లేదు.”

THE HON. SRI B. GOPALA REDDI:—“ మనకు ఎన్నో
స్థానము పస్తుంది ”

SRI A. KALESWARA RAO:—“ 7 వ స్థానము ”.

THE HON. SRI B. GOPALA REDDI :—“ ఏడవస్థానమేనా?

SRI A. KALESWARA RAO:—“ మనది ఏడవస్థానము, వివ
ర్ణ మహారాష్ట్రలలో చేరితే, తెలంగాణకు 13 వ స్థానము పొయి 11 వ
స్థానము వుంటుంది. అంటే ఇక రోజు ఏడుపు మనకు, రెండో ఏడుపు
తెలంగాణావారికి పస్తుంది. కాబట్టి యీ చిన్న రాష్ట్రాలకొనం కేంద్రంవారి
చుట్టూ తిరగడము బాగాలేదు. చివరికి తెలేది వారి దయలో వుంటుంది.
మనము యీ చిన్న రాష్ట్రాలను పట్టుకుని వ్రేలాడుతూంటే, ముఖ్యమం
త్రులు కేంద్రం వారి దగ్గరకు వెళ్లినట్టే వారు ఏవిధంగా లక్ష్యము చేస్తారు ?
ఒక పెద్ద రాష్ట్రముగా ఏకాలాంధ్రను ఏర్పాటు చేయించుకొని వారివద్దకు
వెళ్లుతూవుంటే ఎట్లా వుంటుంది? దీనికి దానికి తేడా ఎంత వుంటుందో
ఆలోచించాలిగాని, చోటా తెలంగాణ ఒకవైపున, చోటా ఆంధ్ర మరొకవైపున

[SRI A. KALESWARA RAO] 125th November 1955

చానా కాదు చుట్టూ తరుగుతూవుంటే, వారు బాధలు పెట్టుతూవుంటే ఎట్లా
పురుగుంటుంది? కాబట్టి ఎందుకంటే ఆంధ్ర భాషకి చాలా అవమానకరముగా
వుంటుంది. ఇప్పుడు మాత్రము ప్రాకమాండువారు మనకు విశాలాంధ్ర
ఎవరంటే చాలా సుముఖులుగా వున్నారు. ఇది ఏస్తే, మనకు అది
నిరాయే అని అంటారు. మనకు అని వస్తుంటే దానికి కాలా అట్టము పెట్ట
మును ఎంతవరకు సరిపో అలోచించాల్సింది. నిబానికి రెండు రాష్ట్రాలు కొర
తాయిగా కారణములు యేమీ కనిపడవు. ప్రజాభిప్రాయము తీసుకోవాలని
అందున్నారని గౌరవరెడ్డిగారు చెప్పారు. చాలా ఆ విధంగా అంటారంటే,
అందుచు, అంటారుగాడా. Democrats గనుక, subject to the
wishes of the people అన్నారు. ప్రజలంటే ఏ ప్రజల అది
చాలామా గమనించాలి. ప్రజాభిప్రాయం అనుగానే పరంగల్లును తీసుకో
వాలని వున్నదా? లేకపోతే అల్లగొండ తీసుకోవాలని వున్నదా? అందుపల్ల
దుము మేము రాజములోగాడా ప్రజాభిప్రాయము తీసుకోవాలంటే, యీ
33 crores and odd people యొక్క అభిప్రాయము తీసుకోండి;
మూలము తెలుగుంటే; అందులందరి అభిప్రాయము తీసుకోండిఅని చెప్పాము.
రెలంగాణాకన్న మనమే ఎక్కువగా వున్నాము. కాబట్టి మనకు భయము
లేదు. నిజంగా రెలంగాణాలో మెహరిబవున్నా మనము లక్ష్యపెట్టకూడదు.
కాబట్టి మాకు పెద్ద State నె యివ్వండి. అన్ని భాషలవారికి భాషా
రాష్ట్రాలు ఎందున్నప్పుడు ఆంధ్రులకుకూడా ఒక రాష్ట్రం ఇవ్వవలెనని కోరి
నాము. ఒక్క చాందీక మాత్రమే ఎన్ని States అయినా చేయవచ్చు.
ఒక్కటే భాషలకు మాత్రం ఒక్కొక్క రాష్ట్రం మాత్రమే ఉండాలి. One
language, and one State అని important and fundamental
principle for which the Bengal is fought fifty years back”
అని వాదించారు ఆమెయం గోపాలరెడ్డిగారు చెప్పారు. ఒక భాషవారిని
రెండు రాష్ట్రాలుగా విభజించగూడదు అని వారు అన్నారు. రెండు భాషలు
ఒక రాష్ట్రములోగాని, ఒక భాష రెండు రాష్ట్రాలలోగాని వుండకూడదనే
ప్రధానమేమి గొనము వెంకటేశ్వరు పాట్లాడారు. మనము విశాలాంధ్రకు
పుత్రులము, పుత్రకలము గనుక, మన ఆంధ్ర భాష మాట్లాడేవారందరికి
ఒకే రాష్ట్రము, అది విశాలాంధ్రము అని కోరుతున్నాము. ఛెబరుగారు
“పెద్ద రాష్ట్రము ఏస్తే దానికి పెరు యేమని పెట్టుతారని” అడిగారు.
‘మి యిష్టమే’ అన్నాను ఆఖరుకు విశాలాంధ్ర కాకపోతే, హైదరాబాదు
రాష్ట్రము అని పేరు పెట్టుతామని అన్నారు. దానికిగూడ ‘మి యిష్టమని’
అన్నారు. ఏ పెరు పెట్టినా, మనకు వచ్చిన సప్తము యేమిట. పెద్ద
రాష్ట్రము ఏస్తే చాలుగాని, దానికి ఏ పేరు పెట్టలేనేమి? ఆంధ్రుల కంద
రికీ ఒక్క రాష్ట్రముగా యిష్టమని మాత్రం కోరాను. ఇకపోతే యింకొక
విషయము వున్నది. తెలంగాణా వచ్చి మనలో చేరుతుందంటే, నేను
సమ్మతం. మనమే పాలు తెలంగాణాలో చేరుతున్నాము. సంస్కృత వాల్మీ

25th November 1955] [SRI A. KALESWARA RAO]

కము చదివేటప్పుడు అంతా ఆంధ్రరాష్ట్రము అని వున్నది. కాబట్టి మొదట నుంచి ఆంధ్రము, ఆంధ్రము అనే వస్తున్నది. ఇది చారిత్రాత్మకంగా వస్తున్నది. మొట్టమొదటనుంచి యిది అనేక మహారాజుల యొక్క పరిపాలన. మొదట శతవాహనులు, చాళుక్యులు, కాకతీయులు, విజయనగరమువారు. గొల్కొండ సుల్తానులు ఔరంగజేబు, చివరకు నైజామువరకూ వచ్చి, తరువాత విశాలాంధ్ర ఏకముగా వున్నది. అటువంటి స్థితిలో నైజాము కూడా నైజాము యొక్క సామంతుడైనటువంటి కర్నాటక రాజు క్రింద వున్నదని, 'as a student of history' నెను చెప్పాడు. 'That is what I mentioned in our memorandum' కాబట్టి 1580 దగ్గరనుంచి హైదరాబాద్ విశాలాంధ్రకు రాజదానిగా వుంటూ వస్తున్నది. Nizam Mul Mulk was the last Ruler of Visala Andhra అయిన చనిపోయిన తరువాత British సామ్రాజ్యవాదులు దీన్ని విభజించి ఉత్తర సర్కారులను ఒకసారి, రాయలసీమను ఒకసారి, చాందాబస్తరును ఒకసారి, మైసూరులో కోలారు మొదలై వాటిని ఒకసారి పంచిపెట్టారు. అఖరున, greatest blow రెండు తెలుగు జిల్లాలను తీసుకొనిపోయి ఒరిస్సాలో కలిపివేశా. కాబట్టి బ్రిటను సామ్రాజ్యవాదులు చేసిన యీ కృత్రిమ పంచభాగ తీసివేసి, అందరినీ మరల తీసుకొనివచ్చి తెలంగాణాలో కలపవలసివున్నది. వానికి హైదరాబాదు రాజదానిగా చేయండి అనే మన కోరిక. కాని, తెలంగాణావాదవచ్చి మ.లో కలపడము అనే సంగతే లేదు. మనమే పోయి తెలంగాణాలో కలుస్తున్నాము. మహాతెలంగాణా అనే విశాలాంధ్రలో కలుస్తున్నాము.

Safeguards ను వాళ్ళు అడగనూలేదు. మనము ఇప్పుడమూలేదు. రాజధాని యొక్కడని రాయలసీమవారికి ఉత్తర సర్కారులవారికి తగాదా వచ్చింది. ఇప్పుడు రాజధానిని మనము హైదరాబాదులోనే ఏర్పాటు చేస్తాము. విశాలాంధ్రలో పెద్ద పట్టణము అది ఒక్కటే కాని తెలంగాణా వారిని సంతోష పెట్టడముకొరకు ఆ విధముగా చెయడములేదు. పెద్ద పట్టణమును విడచిపెట్టి నందిగామలోనో, జగ్గయ్యపేటలోనో పెట్టమని అడగరు. ఎక్కడయితే రాజధాని పెట్టాలో అక్కడే హైకోర్టు కూడా పెట్టాలి. హైదరాబాదులో రాజధాని పెట్టుకొనేషమువల్ల మనకు ఖర్చు ఎక్కిలేదు. ఇంకా 20 కోట్ల ధనము మనకు మిగులుతుంది. అన్ని ఆఫీసులు అక్కడే ఉంటాయి. అది ఒక concession కాదు. అది స్వాభావికమయినదే. ఉద్యోగాలలో వారికిచ్చే concessions ఏమిట? వాళ్ళ నిష్పత్తి ప్రకారం ఉద్యోగాలు వారికే ఉంటాయి. రేపు మొత్తము శాసన సభ్యుల సంఖ్య 297 అవుతుంది. 101 మంది తెలంగాణావారు, 196 మంది మనము ఉంటాము. వాళ్ళకు 1/3 వ వంతు ఎట్లాగూ ఉన్నది. ఆ ప్రకారముగానే వాళ్ళకు పబ్లిక్ సర్వీసులో ఉద్యోగాలు ఇస్తారు. మంత్రి పదవులు ఆ నిష్పత్తి కంటే ఇంకా ఎక్కువే తీసుకుంటారు గాని తక్కువ మట్టుకు తీసుకోరు. ఇప్పుడే మమ్ములను అందరినీ తీసివేసి రాయలసీమవాడు, నెల్లూరు

SR. A. RAJENDRA PRASAD [25th November 1955]

వాడు తలసి ఎక్కువ మంత్రి పదవులని వహిస్తున్నాడు. (నవ్వు) ఇప్పుడు తెలంగాణా వారు విలువ మెక్కు కలస్తాము; ఇప్పుడు 101 మంది తెలంగాణా వారు ఉన్నాడు. మొత్తం ఆంధ్ర మెంబర్లు 196 లో రాయల సీమ వారు, నెల్లూరు వారు సుందరయ్యగారు కలసి 75 గురువుంటారు.

N. SANJEEVA REDDI :—“ సుందరయ్యగారు ”

S. K. LAKSHMANA RAO :—“ వారు నెల్లూరు జిల్లావారే, అప్పుడు ముగ్గురు ఉన్నాడు. పచ్చిపాటు వుంటారు. అప్పుడు $101 + 75 = 176$ మంది ఉన్నాడు. నేను పజులాల్ కమిషను వారు ఈ విషయము గురించి అంగీకరిస్తారని భావించాను. safeguards ఇవ్వాలని చెప్పాను. వారు ఏమి చెడుచూడాలి.

“ ఈ రోజున ఉత్తరకు ఎక్కువ ప్రాముఖ్యత ఇవ్వవలసినదే. తెలంగాణలో చాలామంది ముస్లిములున్నారు. హైదరాబాదు యూనివర్సిటీ నుండి మూనిషర్యట్ గా చేయడము చాలా తప్పు. అట్లా చెబుతారు. అది వికలాంగుల యొక్క యూనివర్సిటీలలో ఒకటిగా ఉండాలి. ఉత్తరకు ఎక్కువ ప్రాముఖ్యము ఇవ్వవలసినదే. తెలుగుకు కూడా ఇవ్వాలి. ముస్లిములు ధైర్యము యున్నది. హైదరాబాదు యూనివర్సిటీ ను ఉత్తర యొక్క ప్రాముఖ్యత ఇస్తే ఇండియాలోవున్న ముస్లిములు అందరూ ఎచ్చి నెచ్చుకుంటే వారికి చాలా లాభము. వర్తకులకు కూడా చాలా లాభము. అందువల్లనే ఇప్పుడు వికలాంగులకు ముస్లిములు చాలా భాగము అనుకూలముగా ఉన్నారు.

వికలాంగుల రానిచే హైదరాబాదు యొక్క ప్రాముఖ్యత పోతుంది. ఇప్పుడు అది 16 జిల్లాలకు రాజధాని సగరముగా వుంది. తెలంగాణలో 9 జిల్లాలకు రాజధాని పట్టణముగా వుంటుంది. వికలాంగుల పస్తే 22 జిల్లాలకు రాజధాని పట్టణముగా వుంటుంది. కాబట్టి వికలాంగుల పస్తే హైదరాబాదు status కి విరుద్ధముగా పెరుగుతుంది. హైదరాబాదు పట్టణములో మాట్రమే ముస్లిములు ఎక్కువగా వున్నారు. మన ఆంధ్ర రాష్ట్రములోనూ ముస్లిములు వున్నారు. వారందరికీ ఉర్దూయే మాతృభాష. అది మాతృభాషగా రికపోతే పెద్ద చిక్కు ఏర్పడుతుంది. అందువల్ల కలపడానికి అపకాశము వున్నది. ప్రజలకు, వర్తకులకు, trade ను industry ని పెంపొందించు కోవడానికి చాలా అపకాశము వుంటుంది. మనకు 700 మైళ్ళ కొస్తా వున్నది. అందువల్ల వారు ఇక్కడ యెంతో వర్తకవ్యాపారాలు చేసుకోవచ్చు. దీనిని అందరూ గుర్తించే యొక్కవమంది వికలాంగులకు అనుకూలముగా వున్నారు. ఒక పర్యాయము పిల్లలు వుద్యమము లేవదీశారా అంటే మరల అందుకోరు. పాపము చెన్నారెడ్డిగారు వెనుకకు పోదాము అంటే

25th November 1955] [SRI A. RAJESWARA RAO]

వారికి చాలా కష్టము వచ్చినమాట నిజమే. మన తీర్మానాన్ని Government of India వారు, హైకమాండువారు అంగీకరించి తప్పకుండా విశాలాంధ్రను తక్షణమే ఏర్పాటు చేస్తారని అశిస్తున్నాను. మేము రంగారెడ్డి గారితో మాట్లాడితే మాకు ఆరెండ్లు తరువాత విశాలాంధ్ర పద్దు అన్నారు. అప్పుడు మేము 'విమయ్యా ఈ 6 యేండ్లు మమ్ములను కర్నూలు డెరాలలో వుండమన్నావుటయ్యా' అన్నాము. 'అవసరములేదు, వెంటనే విశాలాంధ్ర పేరేరావాలి, లేక తెలంగాణ రావాలి. కాని 6 యేండ్లు తరువాత మాకు విశాలాంధ్ర పద్దు' అన్నారు. కాబట్టి ఇప్పుడే ఆ సమస్యను పరిష్కారము చేయవలసియున్నది, చిన్న తెలంగాణ రాష్ట్రము పల్ల సప్తమేగాని, లాభము లేదనిచెబుతున్నాను. మనకు పరిపండేపాలం ఎక్కువవుంటే, వారికి పరిశ్రమలకు ముడిపదార్థాలు ఎక్కువగాపండుతాయి. ఇదంతా ఇందాకా రాజుగారు సెలవిచ్చినట్లు balanced economy గా వుంటుంది. అందువల్ల విశాలాంధ్ర అందరికీ లాభకరమే. అందువల్ల ఇది మహాఆంధ్ర ప్రజలయొక్క, భావితరాలవారి యొక్క ఉజ్వలమైన భవిష్యత్తుకొనసమ మనము కోరుతున్నటువంటిదికాని, ప్రత్యేకముగా ఎవరినోదోచుకుందామనే టటువంటిది కాదు. ఇట్లాచిన్నచిన్నరాష్ట్రాలు కావాలని వాదిస్తే Congress High Command గాని, Government of India గాని ఒప్పుకుంటుంది అంటే నేను అంగీకరించను. నిజముగా విశాలాంధ్రకు అడ్డుగా వున్నటువంటి serious arguments ఏమీ లేవు. కాబట్టి ఈ తీర్మానాన్ని నేను బలపరుస్తూ మిగతా అందరూ కూడా ఏకగ్రీవముగా ఆమోదించ వలసిందని కోరుతున్నాను. విశాలాంధ్ర తప్పకుండా పస్తుందని నేను ఆశిస్తూ ఇంతటితోవిరమిస్తున్నాను."

SRI B. V. SUBBA REDDI:—"Mr. Speaker, Sir, ever since the publication of the S.R.C. Report, a bitter controversy has been raging in the country over the inclusion of certain areas in this State or in that State. Sir, it is unfortunate that in some States, while the discussion was going on in the State Assemblies, some unruly demonstrations took place and that the Assemblies had to be adjourned since die, but fortunately, we are free from those troubles. Because the opinion in favour of Visalandhra is unanimous in our State.

"Sir, while supporting this resolution, hon. Members of this House will kindly pardon me if I make a few observations or suggestions, though I know full well that very often what we say is like the howling of the Irish wolves to the moon because it is never heard or accepted. Still Sir, I feel it is my duty to express what I feel, because this is an issue which

[SRI B. V. SUBBA REDDI] [25th November 1955]

concerns the fate and the destinies of nearly 2 crores of people in Andhra and nearly more than a crore of people in Telangana.

'Sir, while the opinion of the Andhras is practically unanimous, the opinion in Telangana for and against the merger of Telangana with Andhra is sharply divided. Sir, while I do not dispute the noble objectives and the great ideals of some of our leaders who are striving for Andhra hon. Members will kindly pardon me when I say that some of our hon. Ministers perhaps would like to have Visalandhra because the present area is too small for them. Many hon. Members like me feel that we want Visalandhra because of the several amenities and attractions which the beautiful city of Hyderabad as the capital of Andhra holds out to us.

"Sir, more than all of us, I think I am partly right if I say, it is the convicts, the long-term convicts inside the jails who are more anxious and who almost pray every day for the formation of Visalandhra, because with the advent of Visalandhra, a general amnesty will be ordered and they will get out.

"Sir, while the opinion is sharply divided in Telangana, let us try to understand them, for the deepest source of all calamities in history has been 'misunderstanding'. If we cannot understand them, we can not be just to them. Certainly, they have got some apprehensions and fears in their minds that the advanced people and cultured people of coastal area will dominate them and that they will stand to lose a lot and the members of the States Reorganization Commission have given very weighty and valid reasons also expressing all these fears. So, Sir, it is for us to create a feeling of trust, belief and confidence in them and try to gain them over to our side. It is not for us to impose our will either by the resolution of this House or influence through a high power commission or an Arbitration Committee and try to impose our decision on them. It is for the people of Telangana to decide what is good for them and what is beneficial for them. That is what I honestly feel. Now Sir, as I said, opinion is sharply divided in Telangana both

25th November 1955] [SRI B. V. SUBBA REDDI]

between leaders themselves and between several institutions. That being so, it is for us to wait, I do not say 5 or 6 years as the S.R.C. members have said—till the elections are over. Sir, the best way of finding out the opinion of the people in any area is the homely method by which we can gauge the opinion of the people and that is by elections. There is no other method by which we can find out or gauge the opinion of the public. Unfortunately, the present members of the Assembly seem to be in favour of Visalandhra. But I doubt, Sir, though they may be legally representing the people of their constituencies, they are not morally representing the people of their constituencies for this reason. Practically simultaneously, elections to Hyderabad and Andhra were held in 1950 or 1951. A number of Communist friends who contested in Telangana have been returned. Similarly so in Andhra. But what happened in the last elections. Many of these Communist friends . . .

* THE HON. SRI N. SANJIVA REDDI:—"Sir, the election manifesto of both the parties pleaded for linguistic states and my friend Mr. Subba Reddi is forgetting that. Congressmen and Communists were elected on accepting this principle of linguistic division."

SRI B. V. SUBBA REDDI:—"I am not submitting Sir, on that issue. I am submitting that members begin to lose their representative capacity gradually year by year. That is what I am submitting. Though strictly and legally they might be representing their constituencies, nobody knows when actually a member loses his representative capacity. For if the same member who is supposed to represent the people of that constituency resigns and contests the elections, he cannot be very sure of his success, because as members we know it is not possible for us to appease or please the people of our constituency because they will be calling upon us to do several things and it is not always possible for us to do such things. That is what I say. So what I would submit is that the present members of the Legislative Assembly here and in Hyderabad do not morally represent the people,

[SRI D. V. SUBBARAO] [25th November 1955]

though they might legally represent the people of their constituency. That is what I am submitting.

Next Sir I submit that the best thing is to wait till the next elections are over. Meanwhile let us try to create public opinion in Andhra. Unfortunately, the conduct of some of our leaders and some of our Circar friends in the past has not been such as to inspire confidence, trust or belief in the people of Telangana nor invoke feelings of love, affection or affinity towards us.

"Just now" Sri A. Kaleswara Rao has been saying that we are not giving any safeguards nor are they taking any safeguards. He is one of our leaders, a strong protagonist of Visalandhra. Sir, even some of our leaders have been issuing some statements making some safeguards saying that they will provide some safeguards and guarantees. Sir, no intelligent man with political experience will attach any importance to these statements because, as you are all well aware of the well-acquainted maxim of a respectable poet, that 'honesty is the best policy' is one on which politicians all over the world will laugh in their sleeves. That being so, no intelligent man will attach any importance to these statements. The only thing we can do is we can provide, of course, some statutory safeguards, but I do not know how far that is practicable, feasible or possible. So, Sir, that being so, I ask another question, whether the power politics of to-day is free from the several intrigues and conspiracies which are common in the days of Moghul rulers and Hindu rulers except with this difference that man with his increased experience of politics and science is able to do things in a more subtle and ingenious manner. While he is very nice and courteous to you, all the time he is digging the ground underneath your feet. That being so, Sir, naturally their apprehensions and their fears in Telangana are very well-founded and it is for us to create confidence in them.

"Lastly Sir, before I close, let me say that we are really sorry that for getting Andhra, we have lost one saintly man Sri Potti Sriramulu. Now Sir, let us try to be careful about the life of Sri Kaleswara Rao; for

25th November 1955] [SRI B. V. SUBBA REDDI]

as Macaulay has put it, what sting is to the bee, what paw is to the tiger, what horns are to the buffalo, what beauty is to women, and in our own House, what love of literature is to our Chief Minister, what development of Rayalaseema is to Mr. Sanjiva Reddi, what Sanskrit is to Mr. Chandramouli, what street cleaning is to Mr. Nageswara Rao, what diplomacy and scheming is to Mr. Venkata Rao, what Harijan uplift is to Mr. Sanjivayya and finally what handloom industry is to Mr. Pragada Kotayya, Visalandhra is to Mr. Kaleswara Rao. I am afraid Sir, that if we are not getting Visalandhra, Mr. Kaleswara Rao at this age will not be able to resist the shock and recover. Let us therefore hope that we will get Visalandhra soon. Thank you, Sir."

SRIMATHI C. AMMANNA RAJA :—"అధ్యక్ష, ప్రాధుట నుంచి మనం అందరమూ కూడా వెలంగానాలో కొంత దేవావిప్రాయం ఉన్నా, ఇక్కడ ఏకోన్ముఖంగా విశాలాంధ్ర కోరుతున్నామని చాలా సంతోషించాము. ఇప్పుడే విన్న నుబ్బారెడ్డిగారి ఉపన్యాసం తరువాత మనది అంత presumption ఏమీ తెలియడం లేదు. వారు విశాలాంధ్ర కావాలని అన్నారో, అక్కర లేదు అన్నారో తెలియడంలేదు."

THE HON. SRI N. SANJEEVA REDDI :— " కావాలనే అన్నారు."

SRIMATHI C. AMMANNA RAJA :— " Arguments అన్ని వ్యతిరేకంగా ఉన్నాయి. ఆఖరు sentence మాత్రం నెను వినలేదు—కావాలని అన్నారో, అక్కరలేవని అన్నారో."

SRI K. SUBBA RAO :— " నేటి రాజకీయాల చరిత్ర చదివండి."

SRIMATHI C. AMMANNA RAJA :— " ఎవరెవరునుకో లేకుండా ఉన్నాను. ఇంకకు ఒకరైనా వ్యతిరేకంగా arguments చెప్పక పోతే ఎట్లా అనిపించింది. అది ఏమో కొంత అపరిమేయం అనుకుంటాను. History లోని పాతడం తెలుసు కాకర్వల రాష్ట్రం మీదికిగా. మొదట ఆంధ్రరాష్ట్రం కోరాము. అప్పుడు చాలా వ్యతిరేకం ఉన్నది. కాంగ్రెసు మహాసభలలో కూడా ఒక్కొక్కరి speech వింటుంటే ఆంధ్ర రాష్ట్రం అసలు వస్తుందా, రాదా అనే భయం ఉండేది. రాజగోపాలాచారిగారివంటి మహావ్యక్తి ఇది tribal idea అన్నారు. ఇది tribal idea అని అందరూ ఒప్పుకున్నారు. అయినా రాష్ట్రాలు భాష ప్రయుక్తంగా ఉండాలి"

[25th November 1955]

SRIMATHI C. AMMANNA RAJA.

అని కూడా విప్పుకున్నారు. ప్రజలందరూ తమ ప్రతినిధులను ఎన్నుకునేటప్పుడు వారి శక్తిని, తెలివి తేటలను చూచి ఎన్నుకోవలసి ఉంటుంది. ఎంబ్లీలో, ఆఫీసులలో, High court లో పరిపాలనా ప్యూరుగాలు ప్రాంతీయవాదులతో జరిగినప్పుడే ప్రజలకు అర్థం అవుతుందనే ఉద్దేశంతో భాషా ప్రయుక్త రాష్ట్రాలు కావాలని అందరూ ఒప్పుకున్నారు.

“ఒక పెద్ద పుక్తి కాంగ్రెసు మహాసభలో ‘ఆంధ్రరాష్ట్రం కావాలట, ఆంధ్రరాష్ట్రం రాకపోతే కాశం విరిగి పడుతుందా? భూమి బ్రద్దలవుతున్నా’? అని చెప్పిన ఆరిజన నిజంగా ఆంధ్ర రాష్ట్రం వస్తుందా రాదా అని భయం కలిగింది. దితే యీ నాడు ఆంధ్రరాష్ట్రం వచ్చింది. నిజంగా ఆంధ్రులకు రోజులు మారుతున్నాయి—మంచికే మారుతున్నాయి అని నులెడం. ఒక సుగుణం ఏమిటంటే—రాను రాను మనలో ఐకమత్యం ఏర్పడు అవుతున్నది. అదిమన అదృష్టం; ఒక ముఖ్యమైన బలంకూడా. ముఖ్యంగా అంతరిక ఎక్కువగా ముస్సులో అత్యుత్త—అత్యుత్తకాదు సంతోషం కలిగిస్తున్న విషయం హైదరాబాదు విషయం. ఇంకా చిన్న చిన్న చాలా వున్నాయి. అవికూడా రావాలనే కాని అంత తలక్రిందు, లెనంతగా ఎవరూకూడా అనుకోడం లేదు. సాధారణంగా అదికూడా మనకు కావలసినదే, వస్తాయనే అవకాశమున్నాం. ఇందులో ముఖ్యమైన విషయం బళ్లారి. బళ్లారి విషయంలో బళ్లారి వాసులకే అవినయనలు ఉయవలసి ఉంటుంది. 1953 నుంచి యిప్పటి వరకుకూడా ‘మేము ఆంధ్రలోనే వుండి పాలాం’ అని చాలా ప్రయత్నంచేశారు. మనంచేసింది కొంచెం, వాళ్లు చేసింది చాలా. ఆ ప్రయత్నాల ఫలితంగానే బళ్లారి, ముఖ్యంగా తుంగ భద్ర ప్రాంతం అంతాకూడా మనకు రావాలని ఫజులాల్ కమిషన్ వారు సిఫార్సు చేసినది చాలా సంతోష పడవలసిన విషయం. బళ్లారి వారు అంత agitation కలిపిన తరువాత వాళ్లూ, మనం కలవబోతున్నా అనేది సంతోషం కలుగచేయ వలసిన విషయం. అందుచేత ఆ విషయంలో కూడా తప్పకుండా కమిషన్ వారి recommendation ప్రకారం మనకు బళ్లారి, తుంగభద్ర ప్రాంతం కూడా వస్తుందని ఆశిస్తున్నాను. అందుకు ఏమీ వ్యతిరేకం వుండవని మనమండరంకూడా ప్రార్థించవలసిన విషయం. తరువాత గోపాలరెడ్డిగారు అన్ని విషయాలు చాలా సవిస్తరముగా చెప్పారు. కోలారు విషయమేమి, అరవ రాష్ట్రంలో మనకు రావలసిన ప్రాంతములేమి తప్పకుండా రావాలి. కాని కొంత వ్యతిరేకత వున్నందువల్ల చాలా విషయములో మనకు జయం కలుగుతుందా, లేదా అని ఒక అనుమానం ఉన్నది. అయినప్పటికీకూడా మనం కలిసిమెలసి మెలగవలసిన అవసరం వున్నది. తెలంగాణా విషయంలో, విశాలాంధ్ర కావలన్నవారూ, వద్దన్నవారూ అందరూకూడా భాషా ప్రయుక్త రాష్ట్రాలు కావాలనిమాత్రం ఒప్పుకున్నారు. కాని తెలంగాణా కావాలనిమాత్రం ఎదో భయంపల్లనే అడుగుతున్నారని గోపాలరెడ్డిగారన్నారు. వారు conditions ఏమీ అడగలేదు. ఇంకా—

25th November 1955]

MATHI. C. AMMANNA RAJA]

చేరము అన్నాదు కనుకనే వారు conditions కొరలేదు. పస్తామన్నవాళ్లు conditions లేకనే పస్తారు. ఈనాడు వాళ్ళకి వ్యతిరేకతలేదు. వ్యతిరేకత న్యాయమైనదని అనడానికి విలులేదు. వద్దన్నవాళ్ళు ఏ కొద్దిమందో వుంటారు. అల్లరి జరుగుతుందని, గందరగోళం జరుగుతుందని ఢిల్లీవరకుకూడా కొంత అందోళన మనస్సులో వుండవచ్చు. ఒక యింటిలో చిన్న విల్లిలు ఏడునూ ఉంటే పొరుగువాళ్ళు గొడవగా వుండంటారు. అ ఏడుపుమాత్రమే వారికి వినపడుతుంది. గోపాల రెడ్డిగారు పనిని చక్కగా analyse చేసిన చెప్పారు. వద్దన్నవాళ్ళు గోలచేస్తారు కొద్దిమందేఅయినా కావాలన్న వారు Congress High Command సలహా ప్రకారం వస్తుందని, మేల్దలకుండా వూరు కుంటారు. అన్ని విషయాలలో వద్దన్నవాళ్ల విషయమే బయటకి వస్తుంది. వద్దన్న వ్యతిరేకులు 10 వేలమంది వుంచారు, వారందరూ స్టేషనుకు రావచ్చు, black flags చూపవచ్చు. అది సరైన agitation అని గాని, వ్యతిరేకత అని గాని అనుకోడానికి విలులేదు. వద్దన్నవారు కొద్దిమంది. ఎవరికివారికి ప్రత్యేకమైన ప్రాతినిధ్యం కావాలని, ఎప్పుడో ఏమో ప్రాముఖ్యత వుంటుందని, అనుకుంటారు. ఉన్నది వదులుకోడం యిష్టపడరు, వారిని అన్యాయంచేస్తామని అనుకోడం పొరపాటు. అన్యాయం చేయబోముకూడా. సంజీవరెడ్డిగారు ఎక్కడో అన్నట్లుగా రాయలసీమవారికి మొదట్లో బయం వున్నప్పటికీకూడా వారి అనుభవాన్నిబట్టి యిటీవల అన్యాయం ఏమీలేదని చెప్పారు. అలాగే తెలంగాణావారుకూడా తెలుసుకోబోతారు. వారూ, మనమూ సుఖంగా సంతోషంగా సాంస్కృతిక విషయములో నేమి, భాష విషయములో నేమి, projects విషయములో నేమి, అన్ని విధాలకూడా common interests వున్నాయి కాబట్టి తప్పకుండా విశాలాంధ్ర రావాలని ఆందరూ సంతోషంగా ఒప్పకోవాలి. బొంబాయిలో ఒకవెళ్ ఆలబడి జరిగిందని చెప్పవచ్చు. బొంబాయి విషయములో స్వాయం వున్నదేమోకాని విశాలాంధ్రకు వ్యతిరేకత న్యాయమైన విషయము కాదు. కాళేశ్వర రావుగారు అన్నట్లు ఒకే భాష మాట్లాడుతున్నవారు, ఒకే సంస్కృతి వున్నవారు, ఒకే విధమైన literature వున్నవారు మళ్ళా కలిసిపోయినట్లయితే మన strength వల్ల కావలసిన అభివృద్ధి పథకాలను సాధించుకోవచ్చు. గోదావరి, కృష్ణా, తుంగభద్ర, సందికొండ, రామపాదసాగర్ స్కీములు మనకున్నాయి. తెలంగాణా వారికి coal mines ఉన్నవంటే, మనకు agriculture వున్నదింటే ఒక దానికొకటి supplement చేసుకుంటూ complement చేసుకుంటూ ఒక powerful రాష్ట్రం కావడానికి విలుంది. పనికి వ్యతిరేకంగా 'undermining the nationality' అని చెప్పిన మాటలు అభివృద్ధిని విషయాల కావు. మనమందరంకూడా సంతోషంగా, బిక్కుమత్తంగా విశాలాంధ్ర కావాలన్న ఈ తీర్మానం పంపగలగడం చాలా సంతోషం. అందరూకూడా సంతోషపడుతున్నారనుకుంటాను. ఇది చాలా ముఖ్యమైన తీర్మానంకనుక pass చేయాలని కోరుతున్నాను."

[25th November 1955

“ఇది బాగా అలోచించు అనుకూల విషయముగాని.
చేప్పారు, మనము విచక్షణముగా నిర్ణయించుకొని
High Command గారు వెనుకబడినామని భావించుకొనరాదు.
నేను ముందుగా ప్రతిపక్షముగా ఉండినాను.
కాదు.
అలాగే ఇది
వీలులేదు.
నాగ్యుమైందిగా, స్థరమైందిగా, ప్రతిపక్షముగా ఉండినాను.
పరిశీలించి.
చేత ఏమరుకూడా, ఈ ముగ్గురినారు.
అనుకోడానికి వీలులేదు.
చెప్పడం సబబుకాదు.
అలాగే

[25th November 1950]

అందుచేతనే ఆయన అంతా ప్రకాశపంతులుగారు మాట్లాడుతూ... సమస్యలను మనస్సులకు మార్చడమే ప్రార్థన చెప్తున్నాను."

SRI LANKA LITERATURE SOCIETY:— అయ్యో! నేను మాట్లాడుతూ ఉన్నప్పుడు... ఆయన మాట్లాడుతూనే ఆ విషయాలను చెప్పారు. విశాలాంధ్రానా? అలాంటి కావాలని స్వయంగా అలోచిస్తున్నారు ఇప్పుడు. విశాలాంధ్రానా? అలాంటి కావాలని స్వయంగా అలోచిస్తున్నారు ఇప్పుడు. ఈ మాటలతో ఆయన మాట్లాడుతూనే ఉన్నాను. విశాలాంధ్రానా కావాలని, అలాంటి మాటలతో ఆయన మాట్లాడుతూనే ఉన్నాను. చెప్పి అభిప్రాయముతో అంటూ... ఆయన మాట్లాడుతూనే ఉన్నాను. విశాలాంధ్రానా విషయములలో ఆయన మాట్లాడుతూనే ఉన్నాను. అయితే కొందరు విశాలాంధ్రానా అంటూనే ఉన్నాను అనుకోవటం పొరపాటు. చెన్నారెడ్డిగారు చెప్పిన విషయాలను ఈ దేశంలోకి వచ్చారు అక్కడ దేశము, చారి పరిస్థితులు అలాంటివి ఉన్నాయి ఇక్కడను. చెన్నారెడ్డిగారు విశాలాంధ్రానా వ్యతిరేకంగా చెప్పడము సరికొంటుంది కాబట్టి నా అభిప్రాయము. చెన్నారెడ్డిగారు చాలామందిని అంటుంటున్నారు. వెంటనే రంగారెడ్డిగారి కన్న చిన్నవాడు. సంగతి సరిగ్గా ఉన్నా అని వాగ అలోచించుకొని చెన్నారెడ్డిగారు, రంగారెడ్డిగారు ఉభయమునూ ఈ కేసుల విషయాలను చెప్పారు. ఈ చెన్నారెడ్డిగారు రంగారెడ్డిగారి విషయాలను మునుపు చెప్పిన కప్పుడు నాకు తెలిసినంతవరకు వారిలో వారికి వివాదాలు ఉండినవి కాని ఆ అభిప్రాయ వివాదాలు క్రమముగా తగ్గి పోయినవి. వారు భయము కూడా ఒక అభిప్రాయానికి వచ్చారు, ఈ నాడు చెన్నారెడ్డిగారు అభిప్రాయ వివాదాలతో తిరిగి ఢిల్లీ వచ్చారని చెప్పడము సరిగ్గా ఉన్నది అని నేను తలచున్నాను. చెన్నారెడ్డిగారు ఢిల్లీ నాయకులతో మాట్లాడిన తరువాత వారి అభిప్రాయం చెప్పడంతో నేను చదివినంతవరకు, వ్యతిరేకత ఏమిలేదు. అయితే అభిప్రాయాలను మనస్సులోనే ఉంచుకొని ఇంకా అలోచిస్తూ ఉన్నారు. అంతేగాని అయిన వేరే అభిప్రాయముతో ఉన్నారని నేను తలచడం లేదు. నేను చదివిన విషయంగా వారిపై మెంటునుబట్టి చెన్నారెడ్డిగారి అభిప్రాయము ఇట్లు, రంగారెడ్డిగారి అభిప్రాయము ఇట్లు ఉన్నది అనే విషయము కోరికగా అలోచించుచు చెప్పలేను. అంతేగాని వారిద్దరు విశాలాంధ్రానా వ్యతిరేకంగా అని చెప్పడములో సరిగ్గా ఉన్నది నేను అనుకుంటున్నాను.

"చెన్నారెడ్డిగారి అభిప్రాయం ఏదో వారు తీర్మానం చేసుకోలేదు. చెన్నారెడ్డిగారు విశాలాంధ్రానా అంగీకరిస్తా రనడంలో నాకు ఏమి సందేహంలేదు. చెన్నారెడ్డిగారు అలోచించి, వివిధంగాచేస్తే బాగావుంటుందో మనస్సులో పెట్టుకొని వున్నాడనిచెప్పి నేను తలుస్తూవున్నాను. ఇప్పటికికూడా నా అభిప్రాయం అదే. చెన్నారెడ్డిగారు, వెంకటరంగారెడ్డిగారు వీరిద్దరిలోను పెద్ద

[SRI T. PRAKASAM]

[25th November 1955]

వారు వెంకటరంగారెడ్డిగారు. తొందరపడి అభిప్రాయం వెల్లడిచేసే మనిషి కాదు స్వతహాగా. వెంకట రంగారెడ్డి గారు కూడా ఈ విషయంలో వేరే అభిప్రాయం పడ్డారని చెప్పడం సబబుగలేదు. వారిద్దరు ఇద్దరిమధ్యన ఈ తగవు తీరకుండావుంటే మద్య మనవారే అందరికంటే ముందుగా ఒకరినొకరి నారు స్మృతిరేకంగా అభిప్రాయ పడ్డారని చెప్పడంకూడ ఎంత మూలకం బుబుగలేదు. వారిద్దరికీ మధ్య కాంగ్రెసు కమిటీ పెరిచింది నర సింహరావు పున్నాడు. అందరినీంగరావు నాం గొప్పవాడు సరసింగరావు గారు నా మధ్య మాట్లాడిన చూటలలో నా నుండి ఏమీ ప్రయోజనం కలిగి ఉంటుంది అని చెప్పడం వల్ల వారిద్దరి మధ్య వాదనలు పెరిగిపోయాయి. ముగ్గురు కూడా బహుబహు మనుష్యులైతే, ఒకరినొకరి పదల కిసి ఎవరి ఇష్టం వచ్చినట్లు వారు మాట్లాడుతారని అనడానికి ఎంతమాత్రం అవకాశంలేదు. ఈ ముగ్గురి అభిప్రాయాలను గురించి మనము వర్చవేసుకొని, ఇక్కడ తీర్మానము చేయవలసివచ్చింది. దీర్ఘమైన స్టేటుమెంట్లు ఇచ్చారు గోపాలరెడ్డిగారు. ఆ స్టేటుమెంట్లకూడ బహుభాగతగ అలోచించి, ఏమి పొల్లులేకుండావుండే మోస్తరుగా మాట్లాడారు. High Command వారు ఏమి మాట్లాడారో, ఏమి చెప్పారో అనే విషయము మనం అలోచించవలసి వుంది. High Command వారు మొదటినుంచీ ఒకే మోస్తరుగా చెప్పు తూపచ్చారు. దేశంలోవుండే కాలమూ, పరిస్థితులనుబట్టి దేశానికి అనుకూలంగావుండేటువంటి వాతావరణంలో వికాసాన్ని వృద్ధిపరచాలంటే, ఏరెండు అభిప్రాయాలు లేకుండావుండే పద్ధతిలో బాగా అలోచించి వికాసంగావుండే వ్యయం జరుగవలెను, కొనసాగవలెను, అని నాయకులు చెప్పవలసివచ్చింది. నాయకులందరికీ మనస్సులో ఎట్లావుందో, అదేవిధంగా ఇప్పుడు దేశంలోవుండే పరిస్థితులనుబట్టి వికాసాన్ని అనేది ఏర్పడకపోతే మున్నుండు చాలా నష్టంవుంది.

“ఇది బాగా అలోచించవలసిన విషయముగాని దీనిని విచారించుకొని వారు చెప్పారు, మనము విన్నాము, అని తేలికగా అనుకోవలసి వ్యవహారంకాదు. High Command వారు చెప్పిన నలహాపాటించి, దానికి అనుకూలంగా దేశములో ఉన్న ప్రజలందరికీ అనుకూలంగా, ఉపయోగపరచుకొనే తీర్మానము కావలసివస్తుంది. ఇప్పుడు మనము ఈ తీర్మానం ఎట్లుచెప్పే బాగుంటుంది అని అలోచించాలి. ఎట్లుచెప్పబోదామో ప్రశ్న రావడానికి వీలులేదు. చేయడానికి ఉపయోగము ఒకటే. ఆ ఒక్కమార్గమున్ను న్యాయమైనదిగా, స్థిరమైనదిగా, ప్రజలందరి మనోభిప్రాయం తీర్చేటటువంటిదిగా ఉండవలెనని అభిప్రాయమేగాని దేదో ఒక్కసారి చెప్పేది. అందుచేత ఎవరుకూడా, ఈ ముగ్గురు నాయకులలో ఏమి గొప్ప పాటపాటుచెస్తారని అనుకోడానికి వీలులేదు. తొందరపడిమేము కలిసిరాములని అన్నారుని చెప్పడం సబబుకాదు. కలిసిరాములనిచెప్పడం ఎంతవలసివుంది? అలోచించండి? అందరికీకూడ అనుకూలంగా ఉండేటటువంటి వ్యవహారంలో

[SRI T. PRAKASAM] [25th November 1955]

వ్యతిరేకంగా ఉండటంవల్ల ఒకప్రాయస్థి కలుగజేసుకొని, విశ్లి అభిప్రాయాలు ఒకదానినొకటి కమిషన్‌వారు విచారించేకాలములో నేను ఆ కమిషన్ వారి హాజరులో ఉండే కాలములోకూడ, నాకుతోచినంత మట్టుకు, కమిషన్ వారినుండి స్పష్టమైన సమాచారం, సరఫరాచేయక, వికాలమైనటువంటి సమాచారం వారి ప్రధానమంత్రిని ఒకరికొకప్పుడు ఈ చెన్నారెడ్డి, రంగారెడ్డి గార్లతోపాటు ఉన్నప్పుడు సంతకం. నేనుముగించేలోగా నాకున్న విషయం ముగిస్తూ ఇది పద్ధతివయము. విన్న విషయముకదు ముందు రెండు వది ఒక అభిప్రాయము చెప్తాము అని కానరావడం వలన అలాగే తలచినట్లు వెరే అభిప్రాయాలు చెప్పడానికి ఈ కాగితాలేపు.

అందులో ముందు ఒకాము కలుగజేసుకొని నాయకులలో ముందుగా అందరూ వికాలాంధ్రకొసం కృషిచేయవలెనని నాకారిక. నేను మాన్వర్యం కి ముందు ప్రముఖులను సందర్శించి అదృష్టవశాత్తూ నా కృతజ్ఞులను తెలియజెప్పాను. నేను ఎక్కువసంగతులు మాట్లాడలేక పోయి ఉన్నానని, రామచంద్ర బాబుపెడుతూవున్న సంగతులు ఎవరినీ మీకు తెలుసుకుంటున్నట్లుగా బాగా ఆలోచించి “వికాలాంధ్ర కావాలి, యీ అంధ్రప్రదేశ్ ముందు ముందు మేలుకలుగజేసేది వికాలాంధ్ర” అని మనసులో వున్నదని అందుకు కృషిచేయమని కోరుతున్నాను. వికాలాంధ్ర విషయమై నేను అభిప్రాయాలు ఎవ్వరికినీ వుండవలసి నేను ముచ్చటపడను. నేను ముగిస్తూ మీకు అందరికీనీ సమస్కారము చెబుతున్నాను.”

SRI P. RAMACHARLU.—“ఉపాద్యక్ష, స్నేహితులారా! ఇప్పటి వరకూ వికాలాంధ్రకు గురించి + పర్యాసాలు చక్కగా జరిగినవి. అందులో అభిప్రాయ విషయాలు ఎవరివని వ్యక్తమవుతున్నది. ఇక తక్కిన విషయములకు గురించి విచారించే ముఖ్యముగా బళ్లారి విషయము ఎక్కువగా అందరికీనీ కలుగ జేస్తున్నది. కిందట 16 వ తేదిన నేను బెంగుళూరు వెళ్ళియున్నాను. అందరికీకూడ కానరావలసిన వారు యీ విషయాన్నిగురించి చెప్పించడానికి ప్రారంభము చెస్తూయుండిరి. ఆ దినం సుమారు ఒక వెయ్యిమంది విద్యార్థులు, అట్టల మీద **Save Mysore** అని వ్రాసుకొని, మరొక వెయ్యిమంది సలయిత కర్నాటకము కావాలి” అని నినాదాలుచేస్తూ కానరావలసిన ఎదుటవరకు వచ్చారు. కానరావలసిన ఎదుట కొంత ముద్రణజరిగి, ఒక రిటో ఒకరు కలియబడి వివరకు ఆమర్షణ లాటిచార్జీ వరకూ వచ్చింది. వారంతా ఎవరు, ఎక్కడినుంచి వచ్చారు అని నేను విచారించగా వారు విద్యార్థులనినీ, ఎక్కడినుంచో బైటపూరు నుంచి వచ్చారనినీ, అక్కడివాడు కాదనినీ, నాకు తెలిసింది. కొన్ని రాజకీయ పార్టీలవారు వారిని పలిపించి యీ విధంగా నినాదాలు చేయించారని గూడ తెలిసింది. ఈ విధంగానే బళ్లారి లో గూడ సత్కారము

[SRI T. PRAKASAM]

[25th November 1955]

వ్యతిరేకంగా ఉండటమంటే అభిప్రాయాన్ని కలుగజేసుకొని, వీళ్ల అభిప్రాయాలు ఒకానొకప్పుడు కమిషన్‌దాకు విచారించేకాలములో నేను ఆ కమిషన్‌ వాళ్ళచే మాట్లాడుతూ ఉండే కాలములో కూడ, నాకు తొలిసంత మట్టుకు, కమిషన్‌ వాళ్ళమనస్సు స్పష్టతంచెసుకొని, స్థిరపరచుకొని, విశాలమైనటువంటి బుద్ధితో, మంచి అభిప్రాయముతో ఉండే ఒకానొకప్పుడు ఈ చెన్నారెడ్డి, రంగారెడ్డి గార్లచే మాట్లాడి ఉన్నాను కొంతవరకు. నేను ముగించేలోగా ఒక ముక్క విశదీకరించే ముగిస్తాను. ఇది పెద్దవిషయము. చిన్న విషయము కాదు. ముందు తెండ్రపడి ఎదే ఒక అభిప్రాయము చెప్తాము అనే కారణంచేత అంతలవారు కూడా తెండ్రపడి వేరే అభిప్రాయాలు చెప్పడానికి అవకాశాలులేవు.

“అందుచేత ఎప్పుడు అవకాశము కలుగజేసుకొని నాయకులలో ముఖ్యులుగా వుండేవారు విశాలాంధ్రదేశం కృషిచేయవలెనని నాకొరిక. నేను మాట్లాడటానికి ఎంతసేపు టైము యిచ్చినందులకు అధ్యక్షులకు నా కృతజ్ఞతను తెలియజెస్తున్నాను. నేను ఎక్కువసంగతులు మాట్లాడలేక పోయినప్పటికినీ, నామనస్సులో బాదపెడుతూవున్న సంగతులు ఏమిటో మీకు తెలుసును. అందుచేత సభ్యులు బాగా ఆలోచించి “విశాలాంధ్ర కావాలి, యీ ఆంధ్రప్రదేశ్‌కు ముందు ముందు మేలుకలుగజేసేది విశాలాంధ్రే” అనేది మనసులో వుంచుకొని అందుకు కృషిచేయమని కోరుతున్నాను. విశాలాంధ్ర పనులు మై రెండు అభిప్రాయాలు ఎవ్వరికిని వుండవని నేను సమ్మతించున్నాను. నేను ముగిస్తూ మీకు అందరికినీ సమస్కారము చెస్తున్నాను.”

SRI P. RAMACHARLU:—“ఈపాద్యజ్ఞ, స్నేహితులారా! ఇప్పటి వరకూ విశాలాంధ్రను గురించి ఉపన్యాసాలు చక్కగా జరిగినవి. అందులో అభిప్రాయ భేదములు ఎవరిలేవని వ్యక్తిమవుతున్నది. ఇక తక్కిన విషయములను గురించి విచారిస్తే ముఖ్యముగా బళ్లారి విషయము ఎక్కువగా ఆంధ్రదేశం కలుగ జెస్తున్నది. క్రిందట 16 పేజీల నేను బెంగుళూరు వెళ్ళియున్నాను. ఆనాడే అక్కడ కాసన సభ వారు యీ విషయాన్ని గురించి చర్చించటానికి ప్రారంభము చేస్తూయుండిరి. ఆ దినం సుమారు ఒక వెయ్యిమంది విద్యార్థులు, అట్టల మీద Save Mysore అని వ్రాసుకొని, మరొక వెయ్యిమంది సంయుక్త కర్నాటకము కావాలి” అని నినాదాలుచేస్తూ కాసనసభ ఎదుటవరకూ వచ్చారు. కాసనసభ ఎదుట కొంత ఘర్షణజరిగి, ఒక రిటో ఒకరు కలియబడి చివరకు అఘర్షణ లాటిచ్చార్జీ వరకూ వచ్చింది. వారంతా ఎవరు, ఎక్కడినుంచి వచ్చారు అని నేను విచారించగా వారు విద్యార్థులనినీ, ఎక్కడినుంచో బైటవారు నుంచి వచ్చారనినీ, అక్కడివారు కాదనినీ, నాకు తెలిసింది. కొన్ని రాజకీయ పార్టీలవారు వారిని పిలిపించి యీ విధంగా నినాదాలు చేయించారని గూడ తెలిసింది. ఈ విధంగానే బళ్లారి లో గూడ సత్కారగ్రహము

[25th November 1955]

[SRI PILLALAMARRI VENKATESWARLU]

హైదరాబాదు నైజాము పాలన కింద ఉండడం ఆంధ్ర జాతికి మాత్రముమేకాకుండా భారతదేశాని కంతటికికూడా అగౌరవముగా ఉంటుంది. అందువల్ల దీనిని తక్షణము విచ్ఛిన్నముచేసి భాషాప్రయుక్త రాష్ట్రములుగాకావాలని మనము కోరినాము. ఆ ప్రకారంగానే హైదరాబాదు రాష్ట్రాన్ని విచ్ఛిన్నము చేయడము జరిగింది. హైదరాబాదు విచ్ఛిన్నము ఆయన తరువాత తప్పకుండా మనకు వికలాంధ్ర వస్తుందని ఆశించాము. కాని ఆరిఫాట్టులో చూస్తే వికలాంధ్రకు అనుకూలంగా చర్చచేసి చిట్టచివరకు మాత్రము రెండురాష్ట్రాలు వుండడం శ్రేయస్కరము అనేవిధముగా తీర్పు చెప్పారు. దానిమీదనే కాళేశ్వరరావు వగైరా వారందరూ వారిఅభిప్రాయాలను చెప్పారు. అది ఏవిధముగా తప్పా ఇంకచెప్పవలసిన అవసరము లేదు. అసలు S. R. C. వారు Unity and Security of India, Linguistic and Cultural Homogeneity Financial and Administrative convenience, Successful Working of the Plan. అనే ప్రాతిపదికలను నాలుగు తీసుకొన్నారు. ఈ నాలుగు అంశములను తీసుకొన్నప్పటికైనాసరే భాషాప్రయుక్త రాష్ట్రాలు ఏర్పాటయ్యేటట్లుంటే జయప్రదంగా నెరవేరుతాయి. ఈ 4 అంశాలుకూడా పూర్తిగా, జయప్రదంగా నెరవేరుతాయనే విషయం చరిత్రనుబట్టి మనకు యజువు అవుతుంది. దేశము అంతా ఐకమత్యంగా వుండాలని మనము కోరుకొంటే తప్పనిసరిగా ఒకేభాష మాట్లాడేవారమంతాకూడా ఒకే రాష్ట్రంలోవుంటే పరిపాలన చాలా సులభమవుతుందనే విషయమును మనము గమనించాలి. ఒక రాష్ట్రంలో రెండు భాషలుమాట్లాడేవారినిపెట్ట వాళ్లలో అనేకరకములైన అనుమానాలు, తగాదాలు పెరిగినప్పుడు, దేశంలో ఐకమత్యమువున్నదని మనము పైకి నిర్ణయించవలసినదేకాని, యద్వార్థముగాచూస్తే మనము గతంలో మద్రాసు రాష్ట్రములో వున్నటువంటి ఆంధ్రులు, తమిళులు, కర్నాటకులు కలిసివున్నప్పుడు మనకు ఏవిధమైన అభిప్రాయభేదాలు వుంటూవుండేవో అవన్నీ మనము ఒక పర్యాయము జ్ఞాపకమునకు తెచ్చుకొంటే అది దేశమునకు, ఐకమత్యతకు వుపయోగపడుతుందీ, లేనిదీ దేశములో ఒక రకమైన అనైక్యతను ఎక్కువ చేయుటకు వుపయోగ పడుతుందనేది మనకు బోధపడుతుంది. అందువల్ల ఏ రాష్ట్రముయొక్క చరిత్ర తీసుకొన్నప్పటికైనా, యిక్కడ బహు భాషారాష్ట్రాలుగా వున్నటువంటి ప్రాంతాలు, వాటియొక్క చరిత్ర తీసుకొంటే తప్పనిసరిగా ఈ విషయము మనకు బోధపడుతూవుంటుంది. మొదటినుంచీకూడా బ్రిటిషువారు తమ హక్కులు కాపాడుకొనుట కోసము ఈ భాషాప్రయుక్త రాష్ట్రాల నిర్మాణమును వాయిదావేస్తూ వచ్చారు. ఏదైనా ఒక పా్తాన్ని విభజన చేయాలంటే అక్కడవాళ్లు British interests safeguards చేస్తారా లేదా అనే విషయాన్ని ఆలోచించు కొన్నారేగాని, మనకు సాకర్యం కలుగజేయాలనేది వారిలో లేదు. అసలు మనదేశాన్ని అణచిపెట్టి నాశనము చేయడానికి పూనుకొన్నటువంటి

25th November 1955]

[SRI PILLALAMARRI VENKATESWARLU]

వారు మనకు ఆనాడు భాషాప్రయుక్త రాష్ట్రాలు యివ్వడానికి నిరాకరించడము జరిగింది. కాని యీనాడు బృహ్మాండమైన పగ్గాళిద్యమము రావడము, దాంతోపాటు భాషారాష్ట్ర సమస్య అత్యంత ప్రధానమైన స్థానము తీసుకోవడమువల్ల అది తప్పక యిచ్చినేయాలనే నిర్ణయానికి All India Congress Committee వారున్నూ, కేంద్రప్రభుత్వము వారుకూడా వచ్చినట్లు కనబడుతూవున్నది. దురదృష్టవశాత్తు ఒక మహారాష్ట్ర విషయములో మాత్రము ఆ నిర్ణయానికి రాలేదు. బొంబాయినికూడా దాంట్లో కలిపి సంయుక్త మహారాష్ట్రము ఏర్పరిస్తే అంతా ఎంతో స్థాపించేవారు. బొంబాయిలో 15 మంది చావపలసిన అవసరముకూడా వుండేదికాదు. దురదృష్టవశాత్తు అది జరుగలేదు. మొదటనుంచి కూడా మహారాష్ట్రలకు, మనకుకూడా ఎక్కువ అన్యాయము జరుగుతూనే వున్నది. ఇప్పటికీకూడా అదే విధముగా జరుగుతూనే ఉన్నది. ఆ ఇబ్బంది ఇంకా మహారాష్ట్రలకు తొలగిపాలేదు. ఇప్పటికైనాసరే ఇక్కడ ఉన్నటువంటి మిత్రులంతా కూడా వారియొక్క పలుకుబడిని ఉపయోగించి మహారాష్ట్రలకుకూడా తప్పనిసరిగా బొంబాయితో కూడినటువంటి సంయుక్త మహారాష్ట్ర వచ్చేందుకు కృషి చేయాల్సిన అవసరము వున్నదని అనుకొంటాను. ఆ విధముగా చేసారనికూడా నేను ఆశిస్తున్నాను.

“ఈ కమిటీ రిపోర్టులో కొన్ని ప్రధానమైన విషయములు కనబడుతూ వుంటాయి. మనము భాషాప్రయుక్త రాష్ట్రములు కావలయునని ఎప్పుట్నుంచో కృషి చేస్తున్నాము. అవి రావడము పరిపాలన సౌకర్యముదృష్ట్యా చాలా అవసరము. విద్యాభివృద్ధికీకూడా భాషాప్రయుక్త రాష్ట్రాలు ఎక్కువగా ప్రయోగపడతాయి అనుకుంటున్నాము. అదేవిధముగా administrative side తీసుకున్నప్పటికీకూడా ఈ విధముగా మనకు ప్రయోగపడుతుంది. మన రాష్ట్రములో ఇతర భాషలు మాట్లాడేవారు వుండటము అనేది వినాటికి సరియైనదికాదు. అది ఒక liability అని మాత్రమే గుర్తించుకోవాలి. ఎందుచేతంటే వాళ్లకు educational facilities మనము కల్పించాలి. వాళ్లను అభివృద్ధి చేయడానికి పూనుకోవాలి. దానికి అదనముగా మనము డబ్బు ఖర్చు పెట్టుకోవాలి. ఇటువంటి ఇబ్బందులు మనకు ఎన్నో వున్నాయి. అదేవిధంగా ఇతర రాష్ట్రాల్లో తెలుగువారు వున్నప్పుడు ఆ ప్రభుత్వాలుకూడా అవే అవస్థలు పడవలసి వస్తుంది. ఏ రకంగా చూచినప్పటికైనా ఈ సూత్రాన్ని సాధ్యమైనంతవరకు చివరి చివరి గ్రహించుకూడా వర్తింపజేయాలి. అది చాలా అవసరము. అట్లా చేసినప్పుడే నిజమైనటువంటి ప్రజాస్వామికము అమలుజరుపగలుగుతాము. అందువల్ల ఆ సూత్రాన్ని దృష్టిలో పెట్టుకొని మనముఅన్ని సమస్యలను ఆలోచించాలని నేను విజ్ఞప్తి చేస్తున్నాను.

“ఈ మధ్య మన ప్రభుత్వ ప్రతినిధులు మద్రాసు ప్రభుత్వముతో సంప్రదించి పరిహార్థ సమస్యలను పరిష్కారము చేయడానికి చాలా కృషి

[25th November 1955]

[SRI PILLALAMARRI VENKATESWARLU]

చేశారు. దాంట్లో ప్రధానంగా పేపర్లలో వచ్చిన వార్తలను బట్టి మన ప్రభుత్వమువారు ఆ యా గ్రామములలోని ఆధిక సంఖ్యాకులను లెక్క చూచి ఆ లెక్కల ఆధారంగా వాటిని ఆంధ్రలోగాని, మద్రాసులోగాని చేర్చాలని అన్నారు. దానితోపాటు single language major groups ఎక్కడెక్కడ అయితే వుంటుందో వాటినికూడా consideration లోకి తీసుకోవాలని అన్నారు. ఈ సూత్రాలను దృష్టిలో పెట్టుకున్నట్లయితే హిసూరు, కృష్ణగిరి విషయము కూడా చర్చించాలని మన ప్రభుత్వము పట్టు పట్టినట్లు పత్రికలలో వున్నది. అందుకు మన ప్రభుత్వము తీసుకున్నటువంటి చర్యను మేము తప్పుకుండా బలపరుస్తున్నాము. కాని ఆ విషయంలో మద్రాసు ప్రభుత్వముకూడా ఎందువల్ల పట్టుదల చూపలేకపోయిందో నాకు ఏమాత్రం బోధపడుటలేదు. అసలు ఈ linguistic minorities తమ రాష్ట్రములో వుండాలని ఎందుకు కోరుకుంటున్నారో నాకు అర్థము కావడము లేదు. ఒక్క తాలూకా కొనమో, 10, 15 గ్రామాలకొనమో అంత పట్టుదల పట్టడములో ఆలోచనగాని వివేకముగాని ఎక్కడా కనిపించడములేదు. అందువల్ల మన ప్రాంతములో ఎక్కడ అయినా తమిళ గ్రామములుగాని కన్నడ గ్రామాలుగాని, ఒరిస్సా గ్రామాలుగాని వుంటే ఎంత త్వరగా వాటిని వాళ్ళకు అప్పగిస్తే మనకు అంత సుఖంగా వుంటుందనే ఆభిప్రాయం నాకు వున్నది. ఆ విధంగా చేసి, సరిహద్దు సమస్యల పరిష్కారం వెంటనే చేసుకుంటే బాగుంటుంది.

"S. R. C వారు తుంగభద్రా ప్రాజెక్టు ఏరియా మనకు కలిపినందుకు అభినందనలు తీర్మానంలో ఉన్నవి. దురదృష్టవశాత్తు ఈ విషయంలో ఏకీభవించ జాలము అని చెప్పవలసినవచ్చినందుకు మాత్రము చాలా విచారపడుతున్నాను. కాని ఒక్క విషయము మాత్రము సంజీవరెడ్డి, గోపాలరెడ్డిగార్ల దృష్టికి తీసుకు వస్తున్నాను. తుంగభద్ర జలాన్ని సద్వినియోగము చేయడానికి, మనము రాయలసీమ ఆభివృద్ధికి హైలెవెల్ ఛానలు త్రవ్వకోడానికి అవసరమైన చర్యలుకోసం, వారుచేసే ప్రయత్నాన్ని అన్నింటికకూడా తప్పుకుండా తోడ్పడు తాము. మాకు వున్నటువంటి బలముతో మేము తోడ్పడతాము. మీరు మాకు బలం వున్నదనుకుంటే ఆ బలం వుపయోగిస్తాము. లేదనుకుంటే మాకు వున్న ఉడుత భక్తితో మీకు తోడ్పడుతాము. అంతేకాని తుంగభద్రా ఏరియా మన క్రిందకు రావడము ఆనెది సరికాదు. మేము దానితో ఏకీభవించజాలము. ఈనాడు ఆ ఏరియా ఇస్తున్నారు అంటే తుంగభద్ర ఏరియా మీకు ఇస్తున్నాము, కోలారును తీసుకుపోయి మైసూరులో కలుపుతాము అని S. R. C. వారు చెప్పారు అంటున్నారు. ఇది ఏ సూత్రాలపై ఆధారపడి జేస్తున్నారో నాకు బోధపడటములేదు మనము ఆ సూత్రాన్ని అంగీకరిస్తున్నాము అని చెప్పినట్లయితే, మన administrative convenience కు గాను దానిని అంగీకరించి నట్లయితే, జరిగే ఫలితము ఏమిటో గమనించాలి. Administrative convenience కోసము ఒరిస్సాలో మనకు రావలసిన ప్రాంతము అట్టే ఉండిపో

25th November 1955]

[SRI PILLALAMARRI VENKATESWARLU]

తుంది; కర్నాటకములో మనకు రాపలసిన కొలారు ప్రాంతముఅంతా ఆఫ్టే వుండిపోయింది; మనము కొడుతున్న టువంటి ఆంధ్ర ప్రాంతాలు తమిళ నాడులో ఆఫ్టే వుండిపోతాయి.

“మనకు వచ్చేది ఏమిట? తుంగభద్ర ప్రాంతంలో కొంత area వస్తుంది. తుంగభద్ర ప్రాంతాన్ని రాయలసీమ ఆధిపత్యానికి అవసరమనే విషయంలో సంజీవరెడ్డిగారితో నేను పూర్తిగా ఏకీభవిస్తున్నాను. దానికెప్పాటుపడాలనే విషయంలో ఏమి బేధాభిప్రాయంలేదు. ఈ విషయంలో తుంగభద్రబోర్డును reconstitute చేయడానికి ప్రయత్నాలు జరిగాయి అని తెలుస్తుంది. దానిని సరిగా reconstitute చేసి పనిచేయించలేక పోతే, బోర్డుపూర్తిగా మన ఆధికారంలో వుండాలని కేంద్రప్రభుత్వానికి చెప్పిసాధించ వలసికదాకాని మిగిలిన ప్రాంతాలతో counter pose చేయడం సరికాదని చెప్పుతున్నాను. అంత మాత్రం చేతనే రాయలసీమ ఆధికాధిపత్యానికి అంటంక పడుతున్నారని సంజీవరెడ్డిగారు ప్రచారంచేయరని అనుకుంటాను. మీరు అలా అంటే ఇది వరకు నుంచి మీరే అంటంకపెడుతున్నారని నేను చెప్పవలసివస్తుంది. అందు వల్లనేను మీకుచేసేవిజ్ఞప్తి ఇదే. దానిని జాగ్రత్తగా అలోచించండి. ఈ తుంగభద్ర బోర్డు విషయం వేరేవిధంగా సాధించవచ్చును. ఏటా లేదని చెప్పడం సరికాదు. బోర్డును reconstitute చేయాలనే విషయం States Reorganisation Commission రిపోర్టులోనే వున్నది. అ point మీద drive చేసి పత్తిడితేచ్చిబోర్డు reconstitute చేయించి సక్రమంగా న్యాయం గాపరిపాలన సాగిల్పాచేయవలసిన బాధ్యత మనమీద వున్నది. నైఋత్యగారు ప్రజాస్వామిక వాది అని కాళేశ్వరరావుగారుచెప్పారు. దానిని ఆధారంగా చేసుకుని ప్రజాస్వామిక వాది అయిన నైఋత్య రాయలసీమకు ఇంత అన్యాయంజరుగుతోందని సచ్చెప్పగలమని నేను అనుకుంటాను. సంజీవరెడ్డిగారు తలుచుకుంటే ఇంతచిన్నపని తేలిగ్గా చేయగలరని అనుకుంటున్నాను. అట్లాలేకుండా ఈ ప్రాంతాన్ని కలపి మిగిలినదానికి పోటీపెట్టడం సరికాదని మనవిచేస్తున్నాను. ఇదికాకుండా States Reorganisation Commission Report లో కొన్ని ఇతర సమస్యలున్నాయి. All India Services లో 50% ఇతర రాష్ట్రాలనుంచి తెచ్చేపుచ్చోగలకు ఇవ్వాలని వున్నది.

THE HON. SRI B. GOPALA REDDI :— “అందరికీ S. R. C. రిపోర్టు కాపీలు ఇవ్వలేదు కనుక Reorganisation of States గురించియే మాట్లాడు కుందాము. మిగత విషయాలను గురించి అంటే services, High Court Judges గురించి ఇప్పుడు ఆక్కరలేదు. బడ్జెటు సమావేశంలోనే చర్చించుకొనవచ్చును.”

(1955 NOVEMBER 1955)

SRI P. SUNDARAYYA.—“ఒక సరిఅయినది కదని విన్నవించవలసివస్తున్నది. క రోహిణి కాదు అప్పలెదనె ‘technical’ కారణం చూపడమే. కాదు ప్రతికర్తలవారు. బాటని చనిదికాదు వారి leadని చెప్పగలము. చెప్పలేనివారు ఈ రకొవచ్చు.”

THE HON. SRI B. GOPALA REDDI.—“ప్రతికర్తల పట్లది కాదు అంకకర్తలెదనె మాట?”

SRI P. SUNDARAYYA.—“అ మాట నను చెప్పలేదు. కాదు ఇప్పుడెదు కాదు చెప్పలేము అని ఎవరైనా అంటే ఈ రకొవచ్చు. చెప్పగలిగినవారు చెప్పడానికేమి? సామాన్యంగా క్లుప్తంగా చెప్పడానికి Chief Ministers’ Conference లో మీరు చెప్పిందేకదా? ప్రతికర్తల పట్ల దాతల ప్రకారం, Chief Ministers’ Conference లో ఒక Chief Minister గారు Public Service Commission అధ్యక్షులను ప్రసంగించి నియమించడానికై ప్రతికర్తలవారిని తెలిపింది. అది సరిఅయిన కాదే conference లో పాల్గొన్న Chief Minister గారు చెప్పాలి.”

THE HON. SRI B. GOPALA REDDI.—“సరిఅయిన సమయం వచ్చినప్పుడు చెబుతాను.”

SRI P. SUNDARAYYA.—“మీరు అంగీకరించిన విషయమే మేము చెబుతుంటే అబద్ధతరం ఎందుకు?”

SRI PILLALAMARRI VENKATESWARLU.—“Ruling ఇవ్వక పూర్తి ఒక విషయం చెబుతాను.”

MR. DEPUTY SPEAKER.—“అడుగక పోయినా హామిలు ఇస్తాము అన్నాడు కాబట్టి దానికి సంబంధించినంతవరకు చెప్పవచ్చును.”

SRI PILLALAMARRI VENKATESWARLU.—“All India Services లో 50% ఇతర రాష్ట్రాలనుంచి తెచ్చుకోవాలని చెప్పారు. ఈ విషయం అలోచించాలని చెబుతున్నాను. తెలుగుభాషలో అన్ని వ్యవహారాలు నడుపు కోవాలని అనుకుంటున్నాము. గవర్నమెంటు కూడా దీనిని అమలు చేయడానికి ప్రయత్నిస్తున్న ప్రతికర్తలలో చూసాము, ఇతర రాష్ట్రాల వారికి 50% ఇచ్చి, వాళ్ళకు టే, సె, మా’లు దగ్గరనుంచి చెప్పి, వారికి translate చేసి బాధపడటం కంటే ఈ రాష్ట్రం వారిచేతనే వ్యవహారాలు నడుపు కుంటే బాగుంటుంది. ఐక్యత రావాలంటే, అన్యోన్యత పెరగాలంటే 10 మంది ఆఫీసర్లు వచ్చినంత మాత్రం చేత ఐక్యత అన్యోన్యత పెరుగవు, అందుకు తీసుకోవలసిన చర్యలు చాలా ఉన్నాయి. చర్చించవలసిన సమయం వచ్చి నప్పుడు చర్చించవచ్చును. ఇతర రాష్ట్రాలవారికి 50% ఇవ్వవలసిన అవసరంలేదు. మన ప్రభుత్వం దీనిని వ్యతిరేకించాలని విజ్ఞప్తి చేస్తున్నాను.”

25th November 1955]

THE HON. SRI B. GOPALA REDDI:— “ పద్మతరెకించ వచ్చు. అయితే ఒకటి. ఇప్పుడు I. A. S. recruitment ఎప్పుడైతేంపి. ఓరిస్సా Province కు ఇంక ఆని quota పెడు, nation-వీడే గా recruit చేస్తారు. ఈ సందర్భాలకు ముందు అయిదుగురిని పంపారు. ఒకరు Uttar Pradesh కు, ఒకరు మరాఠీలకు, ఒకరు మహారాష్ట్రకు; తెలుగువాళ్లు ఇద్దరూ వున్నాడు. ఎవరికీ ఏమ్యూనామీనాగా ఉక్తపమంది non-Andhras. ఈ విషయాలను ఇప్పుడు ముందుగా చూడాలి.”

SRI PILLALAMARRI VENKATESWARLU:— “ అయితే హైదరాబాద్ లోని చెబుతున్నాది ఏమిటా? అప్పుడు 50% ఉపదాని చెబుతున్నాడు. వారి ఆగిందాని ఏమిటా? చెబుతున్నాడు. ఇది bad and wrong principle అని చెబుతున్నాను.”

THE HON. SRI B. GOPALA REDDI:— “ తెలుగు వాళ్లు పంజాబులో తేరా ?”

SRI PILLALAMARRI VENKATESWARLU:— “ తెలుగు వాళ్లు ఇక్కడవుంటే లాభంకాని పంజాబులో వుంటే ఏమి లాభం? మన culture అక్కడవారికి బోధిస్తారా? మిరు పంజాబుపా యిప్పుడు బోధించ వచ్చును. అది వేరుమాట. High Court Judges లో మూడవ ఒంతు మందిని ఇతర రాష్ట్రాలనుంచి వేస్తే వ్యవహారం సక్రమముగా సాగుతుంది అన్నాను. అది సరికాదు. మాతృవాడలోనే పరిపాలన బరగాలంటున్న దేవుడిని వల్ల ప్రత్యేకంగా వచ్చే advantage ఏమో బోధ చేయవలెదు. ఏదేవల్ల అసమ సరిమైన complications తిరుకురాదనడముకప్ప మరొకటికాదు. ఇప్పుటికి రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలకు బాధ్యతలు ఎక్కువ; అధికారాలు తక్కువగా కన్పిస్తున్నాయి.”

SRI P. V. R. GAJAPATHI RAJU:— “Mr. Speaker, Sir, till now the Communist Party and the Government have been developing this controversy. I have not interfered so far. But I would like to say something on this issue. I am in complete agreement that there should be exchange of personnel, i.e., citizens from one State to another both official, and if possible, non-official, also. Even in educational institutions in our State, there should be an attempt to get Bengal Professors. At one time, they were a lot more in the Andhra University than they are now. Mr. Hiren Mukherjee was one of the Professors of the Andhra

25th November 1955

[SRI P. V. N. GALAPATHI RAO]

University at one time, my friend does not know it. He is a leader of the Communist Party also. Therefore as he is connected to the Communist Party of India, the principle enunciated by Sri Pillalamarri Venkateswarlu would be a principle which should apply only to the very big language groups and not small language groups. Small language group is benefited by being able to circulate throughout India. It is bigger like Hindi which would be at a disadvantage, if this rule is put into operation."

SRI PILLALAMARRI VENKATESWARLU, — "నేను హిందీ గ్రూపుకు, non-Hindi గ్రూపుకు disadvantage అనే విషయము కాకుండా ఒక general principle మీద చెబుతున్నాను. ఆంధ్ర యూనివర్సిటీలో హెరెక్టుముఖర్షి ప్రాధికారముగా పనిచేయడం గురించి కాదు. పనిచేసి కట్టునాకు తెలుసు. అవసరమైనవారిని Engineers గా కాని ఇతరంగాకాని చెప్పుకుంటాము. అది వెరు విషయం ఇది administrative purpose, దీనికై ఇంగ్లాండునుంచి ఎవరిని తీసుకవస్తే administrative efficiency ఉంటుంది అంటే ఎట్లా? అవసరమైతే ఇంజనీర్లు మొదలైన బయటనుంచిని తీసుకరావచ్చును. కాని కలెక్టరుల వంటివారిని తీసుక రావలసిన అవసరమేమిటి? ఈ విషయము రాజాసాహెబ్ గుర్తించలేదు అనుకుంటాను. సర్వీసు కమీషను సభ్యులను ప్రశ్నించెంటు నియమించాలని చెప్పారు. ఇదికూడా ఏమాత్రము సబబుకాదు. మనకు కావలసిన కమీషనుకు మన ప్రభుత్వాలు నియమించుకొన వచ్చునని మంత్రివర్గం దృష్టికి తీసుక వస్తున్నాను. మరొక recommendation ఏమిటంటే ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయాన్ని హిందీ విశ్వవిద్యాలయముగా మార్చాలని. దీనికి ప్రత్యేక తెలంగాణా రాష్ట్రము కావాలనే చెన్నారెడ్డిగారు అంగీకరించారు. కావల్సిన వేరే యూనివర్సిటీ కట్టుకుంటారట. డబ్బులేదు, డబ్బులేదు అంటూ ప్రజలకు తిండి పెట్టలేకుండా ఉండి, బ్రహ్మాండమైన యూనివర్సిటీని హిందీ యూనివర్సిటీగా మార్చి ఇంకొక యూనివర్సిటీ develop చేస్తారట ! ఎన్ని వందల సంవత్సరాలకో.

